TARKSHEEL

ਗਿਆਨ-ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਚਿੰਤਨ ਦੀ ਆਵਾਜ਼

ਤਰਕਸ਼ੀਲ

ਮਾਰਚ-ਅਪ੍ਰੈਲ 2013
March-April 2013

ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ :

ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ
ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਵਧ ਰਹੇ ਜ਼ਬਰ ਦਾ ਹੱਲ
ਪੁਨਰ ਜਨਮ ਦੀ ਅਫਵਾਹ ਦੀ ਨਿਕਲੀ ਫੂਕ
ਸੁੱਤੇ ਆਦਮੀ ਬਣਨ ਲੱਗੇ ਪੱਥਰ
ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਯਾਤਰਾ
ਅਜੋਕੀ ਗਾਇਕੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਜਾਂ ਨਿਘਾਰ

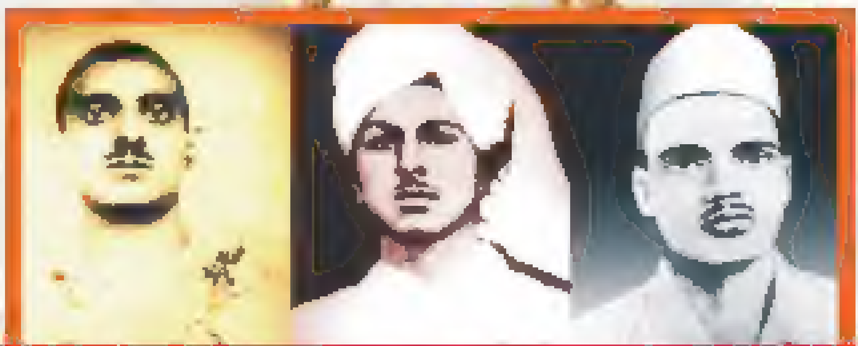

ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ।
ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ

20/-

ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਪਿੰਜਰੇ 'ਚ ਬੰਦ ਪੰਛੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਆਜ਼ਾਦ ਚਿੰਤਕ ਆਪਣੇ ਅਣਥੱਕ ਖੰਭਾਂ ਨਾਲ ਬੱਦਲਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਉੱਡਣ ਵਾਲਾ ਉਕਾਬ-ਰੌਬਰਟ ਜੀ ਇੰਗਰਸੋਲ

ਰਚਨਾਤਮਕ ਸੋਚ, ਉਸਾਰੂ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੋਚਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦੇ ਅਮਲ 'ਚ ਨਵੇਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਵਿਚਾਰ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਅੰਦਰੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹੋਣ ਜਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇ ਹੋਣ, ਅਜਿਹੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਸੋਚ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਕਿਰਨਾਤਮਕ ਸੋਚ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਕਲਪਨਾਤਮਕ ਵਸਤਾਂ ਦੀਆਂ ਪਰੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਡਾ. ਅਬਰਾਹਮ ਟੀ. ਕਾਵੂਰ

• ● •

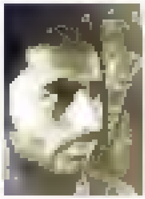

ਜਿੰਨੇ ਜੋਗਾ ਵੀ ਤੂੰ ਜੇ ਵੀ ਹੈ
ਮੇਰਾ, ਤੇਰੇ 'ਰੱਬ' ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਸਰਦਾ ਹੈ
ਉਸ ਅਰਾਧਨਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ
ਜੋ ਚੰਗੇ ਭਲੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਏ
ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਧੂੜ ਵਿਚ।
ਉਸ ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾ
ਜਿਸ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਵਜ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।
ਉਸ ਓਟ ਤੋਂ
ਜਿਹੜੀ ਸਦਾ ਨਿਓਟਿਆਂ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਪਾਸ਼

• ● •

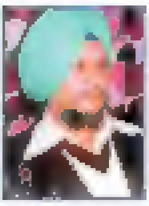

ਮਾਲਾ ਵਿਚ ਕਰਾਮਾਤ ਨਾ
ਨਵੇਂ ਯੁਗ ਦੇ ਲੋਕ ਇਹ ਆਂਹਦੇ
ਕਰਾਮਾਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ
ਜਿਹੜੇ ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚੋਂ ਸੋਨਾ ਨੇ ਉਗਾਂਦੇ

ਉਦਾਸੀ

• ● •

ਮੇਰੇ ਲਈ 'ਰੱਬ' ਸ਼ਬਦ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਉ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੁਰਾਤਨ ਦੰਦ ਕਥਾਵਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹਨ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿ ਬੜੀਆਂ ਬਚਗਾਨੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾਲ, ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਚਤੁਰ ਜਾਂ ਸੂਖਮ ਹੋਵੇ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।

ਐਲਬਰਟ ਆਈਨਸਟਾਈਨ

ਧਰਮ ਇਕ ਮਿੱਥ ਤੇ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਪੱਥਰ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ - ਐਨ ਨਿਕੋਲ ਰੋਮਕਲ

ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ
ਬਲਬੀਰ ਲੌਂਗੋਵਾਲ
98153-17028
longowalbalbir@gmail.com

ਸੰਪਾਦਕੀ ਮੰਡਲ
ਰਾਮ ਸਵਰਨ ਲੱਖੇਵਾਲੀ
94173-62085
[illegible]@gmail.com
ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਬਾਗਪੁਰ
94174-27536
[illegible]@yahoo.co.in
ਵਿਜੇ ਬੰਬੇਲੀ
94634-39075
vijaybombeli@yahoo.com
ਜਸਵੰਤ ਮੋਹਾਲੀ
98555-30721
jaswant_mohali@rediffmail.com
ਜਸਵੀਰ ਮੋਰੋਂ 94172-62828
[illegible]@yahoo.com

-: ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕ :-
ਜਸਵੰਤ ਜੀਰਖ, 98151-69825

ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ :
ਅਵਤਾਰ ਗਿੱਲ, ਕੈਨੇਡਾ
ਨਵਦੀਪ, ਸਿਮਰਨ (ਯੂ.ਕੇ.)
ਮਾ. ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਕੈਨੇਡਾ

ਚੰਦਾ
ਸਲਾਨਾ : 100/- ਰੁਪਏ
ਵਿਦੇਸ਼ : 25 ਯੂ.ਐਸ. ਡਾਲਰ

ਚੰਦੇ ਦੇ [illegible] ਚੈੱਕ/ਡਰਾਫਟ ਉੱਪਰ 'ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ (ਰਜਿ.)' ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇ। [illegible]

ਚੰਦੇ ਅਤੇ ਰਚਨਾਵਾਂ ਭੇਜਣ ਲਈ ਪਤਾ :
ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ,
ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਭਵਨ, ਸੰਘੇੜਾ ਬਾਈਪਾਸ,
ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਚੌਕ, ਬਰਨਾਲਾ-148101 (ਪੰਜਾਬ)
ਫੋਨ: 01679-241466

[illegible] ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਅਤੇ ਮਾਲਕ [illegible] ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ (ਰਜਿ.) [illegible] ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ (ਰਜਿ.) ਬਰਨਾਲਾ (ਬਰਨਾਲਾ) ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ।

ਤਤਕਰਾ

ਸੰਪਾਦਕੀ	3
[illegible]	4-7
[illegible]	8
[illegible]	9
[illegible]	10
[illegible]	11-14
[illegible]	15-17
[illegible]	18-21
[illegible]	22-24
[illegible]	25-27
[illegible]	28-29
[illegible]	30-31
[illegible]	32
[illegible]	33
[illegible]	34
[illegible]	35-36
[illegible]	37-38
[illegible]	39-40
[illegible]	41-42
[illegible]	43
[illegible]	44
[illegible]	45
ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ	46-48
[illegible]	49-54

ਕੰਪੋਜ਼ਿੰਗ : ਗੌਰਵ ਕੁਮਾਰ, ਸੁਨਾਮ
84277-55241

ਇਹ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੰਬਰ 4-93 ਆਡੀਟਰ ਪੰਜਾਬ, (ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ) ਮਿਤੀ 17-1-94 ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੈ।

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਇਸ ਸਮੇਂ ਭਖਵੀਂ ਬਹਿਸ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸੋਚ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਭਾਵੇਂ ਹਰ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਮੁੱਢਲੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੌਰਾਨ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨ, ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜੋ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਸੋਚ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦ ਬਣਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਭਾਵੇਂ ਸਮੁੱਚ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਵਾਹਨ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਚਿੰਤਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਲੋਕਪੱਖੀ ਹੈ ਜਾਂ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ, ਇਸਦਾ ਮਾਪਦੰਡ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦਰਸ਼ਨ (Philosophy) ਕੀ ਹੈ? ਇਹ ਕਿਸ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਕਰਦੀ ਹੈ? ਸਾਹਿਤ ਦੀ, ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ, ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਸੀਂ ਕਿਹੜੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹਾਂ?

ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜੂ, ਗੈਰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਧਿਆਤਮਵਾਦੀ ਪੁੱਠ ਚਾੜ੍ਹੀ ਗਈ ਜਿਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਖਦਸ਼ਾ ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰਨ ਦਾ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇਹ ਡਿਊਟੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਤਬਦੀਲੀ ਤੇ ਚੌਕਸੀ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇ। ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਕਿੱਸਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਸਾਹਿਤਕ ਚਿਤਰਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬਾਲ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਕਦਰ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਨੂੰ ਹੀਣੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ, ਸਵੈ-ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਨਾ ਬਨਣ। ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨਗੂਗੀ ਵਾ ਥਯੋਂਗੋ ਜਿਸ ਨੇ ਕੀਨੀਆ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ, ਆਪਣੇ ਅਧਿਐਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਤੇ ਪੁੱਜਿਆ ਕਿ ਤੀਜੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ ਤੇ ਤਾਂ ਬਸਤੀਵਾਦ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿੱਚ ਅਜੇ ਵੀ ਉਹ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਦਾਬੇ ਅਧੀਨ ਹੀ ਹਨ। ਇਸਦਾ ਜਾਦੂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਹੁਣ ਵੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਿੱਸੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗਾਂ 'ਚ ਭਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਮਾਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸਾਹਿਤ, ਇਤਿਹਾਸ ਲੇਖਣ ਵੀ ਜਮਾਤੀ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕਾਬਜ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿੱਚ ਤਰਕ, ਚੇਤਨਾ, ਆਸ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਚੰਗੇ ਬਦਲ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਹਨਾਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਅਪਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਸੁਤੰਤਰ ਸਿਰਜਣਾਤਮਿਕ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਦਾਇਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਚਿੰਤਕ ਏਜਾਜ਼ ਅਹਿਮਦ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ - ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਢਾਲੇ ਅਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਵੇ ਕਿ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਾਬਜ਼ ਬੁਰਜੂਆ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਹੀਂ, ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਜਨਤਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਉੱਪਰ ਦਬਾਅ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਚੇਤਨਾ, ਤਰਕ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਹੀ ਸਕੂਲ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਣ।

ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਅਤੇ ਰਾਜਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ 'ਤੇ

ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ

ਹੇਮ ਰਾਜ ਸਟੈਨੋ

23 ਮਾਰਚ, 1931 ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ 23 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀਆਂ ਭੇਂਟ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਕੌਣ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਅੱਜ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਾਂਗੇ। ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਸ਼ਹੀਦ "ਮਨੁੱਖ ਹੱਥੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਲੁੱਟ ਅਸੰਭਵ ਬਣਾਕੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸਭ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ" ਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਜੂਝਦੇ, ਤਕਲੀਫਾਂ ਝੱਲਦੇ, ਆਪਣਾ ਨਿੱਜੀ ਸੁਖ-ਚੈਨ ਤਿਆਗਦੇ ਹੋਏ ਅੰਤ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਪਰਦੇ ਪਿੱਛੇ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਤਾਜ-ਮੁਕਟ ਸਾਡੇ ਦੇਸੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਧਰ ਗਏ। ਦੇਸੀ ਹਾਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਦੀਆਂ ਸਭ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਵਾਰੋ-ਵਾਰੀ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਹਕੂਮਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸੋ ਸਾਡੇ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਹੀ ਦੇਖਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਕਦਮ ਵਧਾਏ? ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਸਰਸਰੀ ਜਿਹੀ ਨਜ਼ਰ ਸਾਡੇ ਭਾਰਤ 'ਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ 'ਤੇ ਮਾਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਆਓ ਫਿਰ।

ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ। ਇਸ ਮੁੱਖ ਕਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਜੁੜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕੀ ਹਾਲਤ ਹੈ, ਜ਼ਰਾ ਧਿਆਨ ਦਿਓ। ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਲ ਭਰ ਵਿੱਚ 1,87,000 ਤੋਂ ਵੀ ਉੱਪਰ ਕਿਸਾਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਾਲੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਇਹ ਤਾਂ ਉਹ ਅੰਕੜੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਇਨਸਾਨ ਜਿਸਦੇ ਨਾਮ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜੇਕਰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ 'ਚ ਆਏ ਸੰਕਟ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਇਹ ਕਿਸਾਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਿਉਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ? ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਪੰਡ ਭਾਰੀ ਤੋਂ ਭਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੱਦ ਦਰਜ ਸੀ: "ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਖਤਮ ਕਰਨ" ਦੀ। ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਰਜ਼ੇ ਮੁਆਫ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ? ਉਲਟਾ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਪੱਲਾ ਝਾੜਨ ਲਈ ਹਕੂਮਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨ-ਮਜ਼ਦੂਰ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਛੱਡ ਗਏ। ਕੋਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕੀ ਇਹ ਹਕੂਮਤੀ ਲਾਣਾ ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਹਲ ਚਲਾਕੇ ਕਰਦਾ ਹੈ? ਕੀ ਇਹ ਵੱਡੇ ਕਰਿੰਦੇ ਜਾਂ ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ? ਨਹੀਂ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ "ਜਗੀਰਦਾਰੀ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਨਾ" ਭਾਵ ਜਗੀਰਦਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵੰਡਣੀ। ਜਗੀਰਦਾਰਾਂ ਕੋਲ ਅੱਜ ਵੀ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਖੇਤ ਹਨ। ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਵੰਡਣੀ ਤਾਂ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਬਲਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਕੋਲ ਜਿਹੜੀ ਥੋੜੀ ਬਹੁਤੀ ਆਪਣੀ ਜੱਦੀ-ਪੁਸ਼ਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਖੋਹਕੇ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਕਿਸਾਨ ਇਸਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰ ਵਾਂਗੂੰ ਡਾਂਗਾਂ-ਗੋਲੀਆਂ ਵਰ੍ਹਾ ਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੇ ਹਰ ਇੱਕ ਲਈ "ਰਹਿਣ ਲਈ ਘਰਾਂ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ" ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਪਰ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਹਾਲਤ ਕੀ ਹੈ? ਮੋਟੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ 8 ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਘਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 10 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਕੀੜਿਆਂ-ਮਕੌੜਿਆਂ ਵਾਂਗ ਗੰਦੇ-ਨਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੂੰਗਰਾਂ ਦੇ ਖੂੰਜਿਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਝੁੱਗੀਆਂ-ਝੌਂਪੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਵ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ "ਰਹਿਣ ਲਈ ਘਰਾਂ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ" ਵਾਲਾ ਸੁਪਨਾ ਵੀ ਮਿੱਟੀ 'ਚ ਰੋਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਸੀ "ਆਮ ਪੜ੍ਹਾਈ" ਦਾ। ਅੱਜ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਚੰਗੇ ਮਿਆਰ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਪੈਸੇ ਖਰਚ ਕੇ

ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਸਥਾ ਖੋਲ੍ਹੇਗਾ ਤਾਂ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਉਸਦਾ ਮਕਸਦ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਇਨਸਾਨ ਬਣਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਬਲਕਿ ਆਪਣੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚੋਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੀ ਉਹ ਉਸ ਸੰਸਥਾ 'ਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਤਨਖਾਹਾਂ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫੀਸਾਂ ਵਸੂਲੇਗਾ ਯਾਨੀ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥੀਂ ਲੁੱਟ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹਕੂਮਤਾਂ ਨੇ ਵਿੱਦਿਆ ਨੂੰ ਚਾਲੂ ਮੁਨਾਫੇ ਦੀ ਥਾਂ ਮੁਨਾਫੇ ਦਾ ਸੰਦ ਬਣਾ ਧਰਿਆ ਹੈ।

ਹਿੰਦੂ ਨੀਤੀ ਘਾੜੇ ਮਨੂੰ ਨੇ ਸ਼ੂਦਰਾਂ ਲਈ ਵੇਦ ਪੜ੍ਹਣ 'ਤੇ, ਸੁਣਨ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਕਾ ਢਾਲਕੇ ਪਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਸਾਡੀਆਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਇਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਰਹੀਆਂ ਪਰ ਜਦੋਂ ਵਿੱਦਿਅਕ ਫੀਸਾਂ ਐਨੀਆਂ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਗਰੀਬ ਤਾਂ ਕੀ ਮਾੜਾ-ਮੋਟਾ ਖਾਂਦਾ-ਪੀਂਦਾ ਪ੍ਰੀਵਾਰ ਵੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਆਹਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੋ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਨ-ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਖੋਹਕੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ''ਆਮ ਪੜ੍ਹਾਈ'' ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਰੋਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹੁਣ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ। ਹਰ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ 'ਚ ਇੱਕ ਔਰਤ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਿੱਲੀ, ਬਲਾਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਜੋਂ ਬਦਨਾਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਦੇ ਉਲਟ ਮਜਬੂਰੀ-ਵੱਸ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੇਸਵਾਗਮਨੀ 'ਚ ਲਿਪਤ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਕੱਲੇ ਮੁੰਬਈ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਜਬੂਰ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇੱਕ ਲੱਖ ਹੈ। ਇੱਕ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਧੰਦਾ ਸਾਲਾਨਾ 40,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਲਾਤਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਔਰਤਾਂ 'ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਰ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹਨ। ਔਰਤ ਅੱਜ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਥਾਣਿਆਂ ਅੰਦਰ ਵੀ ਬਲਾਤਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਸਾਡੀਆਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਇਹ ਕਹਾਵਤ ਕਿ ''ਬਦਨਾਮ ਹੋਏਂਗੇ ਤੋ ਨਾਮ ਭੀ ਹੋਗਾ'' ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਹੋਰ ਸਵੋ, ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਗਿਣੇ ਅਤੇ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਬੱਚੇ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਮਜਬੂਰ ਹਨ, ਸੜਕਾਂ ਕਿਨਾਰੇ ਪਏ ਗੰਦਾਂ ਦੇ ਢੇਰਾਂ 'ਚੋਂ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੇ ਲਿਫਾਫੇ ਆਦਿ ਚੁਗਣ 'ਤੇ ਮਜਬੂਰ ਹਨ। ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਦਿਨ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਿੱਲੀ 'ਚੋਂ 14 ਬੱਚੇ ਗਾਇਬ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਸਵਾਗਮਨੀ, ਭੀਖ ਮੰਗਾਉਣ, ਅੰਗਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ 2 ਕਰੋੜ ਅਨਾਥ ਹੋਏ ਬੱਚੇ ਹਨ। 5 ਲੱਖ ਬੱਚੇ ਜਨਮ ਲੈਣ ਸਾਰ ਹੀ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ 20 ਲੱਖ ਬੱਚੇ ਬਿਨਾਂ ਇਲਾਜ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਰੋਕੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੋਲੀਓ, ਟਾਈਫਾਈਡ, ਮਲੇਰੀਆ ਆਦਿ।

ਅੱਜ ਥਾਂ ਥਾਂ 'ਤੇ ਵਜਦੇ ਗੀਤ, ਦਿਖਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਐਨੀਆਂ ਅਸ਼ਲੀਲ ਹਨ ਕਿ ਹਰ ਨੇਕ ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਦਿਲ ਕੁਰਲਾ ਉੱਠਦਾ ਹੈ। ਇਨਸਾਨ ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ 'ਤੇ ਚੱਲਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਅਤੇ ਗੀਤ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ 'ਚ ਬਹਿਕੇ ਵੇਖ-ਸੁਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਛੱਡ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਅਪਣਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਫਿਲਮਾਂ ਅੰਦਰ ਦਿਖਾਏ ਜਾਂਦੇ ਮੋਟਰ-ਸਾਈਕਲਾਂ ਜਾਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਸਟੰਟ, ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਛੇੜ-ਛਾੜ ਅਤੇ ਤੰਗ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਸ਼ਲੀਲ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਮ-ਵਾਸ਼ਨਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਆਪਨੂੰ 'ਹੀਰੋ' ਸਮਝਣ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਨੇ ਆਮ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਬੁਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਅਜਿਹੇ 'ਹੀਰੋ' ਬਣਨ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈਂਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਫਿਲਮਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਗੈਂਗਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈਆਂ ਵੀ ਆਮ ਨੌਜਵਾਨਾਂ 'ਤੇ ਬੁਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਛੱਡ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੀ ਇਹ ਸਭ ਕੁੱਝ ਹਕੂਮਤਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ? ਪਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਜਾਣ ਬੁੱਝਕੇ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁੱਝ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅੱਗੇ ਪਰੋਸ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂਕਿ ਨੌਜਵਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਵਾਂਗ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੀਰੋ ਨਾ ਬਣ ਜਾਣ।

27 ਜਨਵਰੀ 2012 ਦੀ ਇੱਕ ਖਬਰ ਹੈ ਕਿ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਗਰੁੱਪ ਨੇ ਗੁਪਤ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮਿਲ ਜਾਣ ਦੇ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਧੀਨ 14 ਸਾਲਾ ਬੱਚੇ ਦੀ ਬਲੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂਕ

ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਅਧੀਨ ਮਨੁੱਖਾਂ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਬਲੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਧ- ਸੰਤ, ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਜਾਰੀ ਵਰੀਗਾ ਦਾ ਪਰਜੀਵੀ ਲਾਣਾ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੇ ਸਾਧਨ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਛਿੱਲ ਲਾਹ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ "ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਮੌਤ, ਅਧਿਆਤਮਕਵਾਦ(Spiritualism) ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਅਤੇ ਵਿੱਛੜ ਉਦੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।"ਲੋਕ ਇਸ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਹਕੂਮਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਖੌਤੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਕੂਮਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ ਬਚੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ "ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ.. ..ਖਤਰਨਾਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।" ਤਾਂਹੀਓਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਵੀ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਫੈਲਾਉਣ ਦੀ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਕਫ਼ਨ ਪਹਿਨਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਸਾਰ ਤੱਤ: ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਖੋਹੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉੱਘੇ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਿਆ ਸੇਨ ਦਾ ਕਿਹਾ "ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਨੇ ..ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਉਦੋਂ ਲੋਕੀਂ ਭੁੱਖ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਸਨ ਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਹਨ।" ਵੀ ਇੱਕ ਕੌੜਾ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਵੀ 20 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਰਾਤ ਨੂੰ ਭੁੱਖੇ ਸੌਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਸਾਲ ਭੁੱਖ ਨਾਲ 25 ਲੱਖ ਲੋਕ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਚ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਜਦੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਟੋਰਾਂ 'ਚ ਕਰੋੜਾਂ ਟਨ ਗਲ-ਸੜ ਰਿਹਾ ਅਨਾਜ ਗਰੀਬਾਂ 'ਚ ਵੰਡਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਦੋ ਟੁੱਕ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਘੋਰ ਅਪਮਾਨਤਾ ਵਾਲਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਨਿਘਾਰ ਤੋਂ ਨਿਘਾਰ ਵੱਲ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਅਤੇ ਨਸ਼ਾਖੋਰੀ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਹਕੂਮਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਸ਼ਾਖੋਰੀ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੇਕੇ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ 2012 'ਚ ਪਿੰਡ ਸਲਾਬਤਪੁਰਾ, ਜ਼ਿਲਾ ਬਠਿੰਡਾ, ਦੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਢਾਹਿਆ ਜਬਰ ਇਸਦੀ ਮੂੰਹ ਬੋਲਦੀ ਤਸਵੀਰ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ, ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਸਨਅਤ ਨੂੰ 500 ਕਰੋੜ ਦੀਆਂ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦੇਣਾ ਵੀ ਇਹੀ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਰ ਫੈਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਗਰੀਬੀ ਤੇ ਅਮੀਰੀ ਦਾ ਪਾੜਾ ਇੰਨਾ ਹੈ ਕਿ 80 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ 20 ਰੁਪੈ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ 'ਕੱਲੇ ਅੰਬਾਨੀ ਦੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਤਨਖਾਹ ਹੀ 20 ਲੱਖ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ 80 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 20 ਰੁਪੈ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 'ਤੇ ਡੰਗ ਟਪਾਉਣ 'ਤੇ ਮਜਬੂਰ ਹੈ, ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਕਰਨਾਟਕ ਦਾ ਇੱਕ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ 2.2 ਕਰੋੜ ਦੀ ਸੋਨੇ ਦੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 13.5 ਲੱਖ ਦੀ ਬੈਲਟ ਪਹਿਨਦਾ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਘਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉੱਥੇ ਮੁਕੇਸ਼ ਅੰਬਾਨੀ ਨੇ 27 ਮੰਜ਼ਿਲਾ ਮਹਿਲ ਉਸਾਰਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹੋਈਆਂ ਕਬੱਡੀ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪੈ ਐਕਟਰਾਂ ਅਤੇ ਐਕਟਰਨੀਆਂ ਨੂੰ ਲੁਟਾਉਣ ਦਾ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੜੀ ਜਿੰਨੀ ਮਰਜ਼ੀ ਲੰਬੀ ਕਰ ਲਵੋ।

ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁੱਝ ਸਾਡੀਆਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਦੀ ਛਤਰਛਾਇਆ ਹੇਠ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਹਕੂਮਤੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜਿਥੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਕਾਤਲ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਸਾਡੀਆਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਕਾਤਲਾਂ ਦੀ ਕਤਾਰ 'ਚ ਹੀ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਹੁਣ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਭਾਵ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ। ਇਸ 'ਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜੇਕਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਦੀਆਂ ਜਾਂ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਕਰਦੀਆਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗਾਂ ਤੋਂ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦਾ ਜਾਲਾ ਲਾਹ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹੀ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਆਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਅੰਦਰ ਸਹੀ ਮਾਅਨਿਆਂ 'ਚ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ? ਆਓ ਦੇਖੀਏ।

ਆਮ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਹ ਲੋਕ ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਵੀ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮ 'ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਰਧਾ ਵਾਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਨਤਮਸਤਕ ਹੁੰਦੇ ਦੇਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ

ਦਾ ਨਾ ਹੋਣਾ ਜੇ ਨਾ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਡਾਂਵਾਂਡੋਲਤਾ ਤਾਂ ਬਣ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਸੁਣੋ। ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਹਮੀਦੀ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਕਿਸਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਬਰਸੀ ਸਮਾਗਮ ਸੀ ਤਾਂ ਉੱਥੇ ਇੱਕ ਸੂਬਾਈ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਭਾਸ਼ਣ ਦੇ ਅੰਤ 'ਤੇ ਉਸਨੇ ''ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਿਹ'' ਦਾ ਬੋਲਾ ਬੋਲਿਆ। ਇਸ 'ਤੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਉਸੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਇੱਕ ਅਧਖੜ ਉਮਰ ਦੇ ਵਰਕਰ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ''ਜੇਕਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਿਹ'' ਹੀ ਹੋਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਮੌਰ ਕਿਉਂ ਭਨਾਉਂਦੇ ਹੋ।'' ਇਹ ਬੋਲਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਅਨੁਆਈਆਂ ਲਈ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਵਾਂਗ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬੋਲੇ ਬੋਲਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜੇਕਰ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ ਵੀ ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਦੀ ਕਮੀ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਿਆਂ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਬਕਾਇਦਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ''ਸਾਨੂੰ ..ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਖੇਡਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।''

ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੇਲੇ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖਰੇ ਗਰੁੱਪਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਲੇਟਫਾਰਮ 'ਤੇ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਅੱਜ ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਕਾਰਜ ਅਧੂਰਾ ਹੈ। ਹਾਂ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਸਭ ਦੇ ਸੋਚਣ ਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ''ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਬੌਧਿਕ ਸਮਾਨ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਧਿਆਨਾ ਕਿਹਾ..।'' ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੇ ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕ ਪੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ''ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਤੇ ਅਧਿਐਨ ਆਪਣੀ ਪਵਿੱਤਰ ਡਿਊਟੀ ਬਣਾ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।'' ਪਰ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਐਨ ਵੱਲ ਬਣਦਾ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਭਲਾ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਾਲੀ ਅਗਵਾਈ ਕਿਵੇਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ?

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ''ਉੱਚ ਪਾਏ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਪ੍ਰੇਮ ਭਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਤੀਤ ਕਰ ਸਕਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਉੱਪਰ ਕੋਈ ਉਂਗਲੀ ਨਾ ਉਠਾ ਸਕੇ। ਅਸੀਂ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਮਾਹੌਲ 'ਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਸਾਡਾ ਸਮਾਜ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਹਕੀਕੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ। ਸੱਚਾ ਪ੍ਰੇਮ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ ਉਠਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਮੁਸੀਬਤ 'ਚ ਢਾਰਸ ਬੰਨ੍ਹਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਉੱਤੋਂ ਆਪਾ ਵਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਦੋਂ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰੇਮ, ਪ੍ਰੇਮ ਹੋਵੇ ਸਿਰਫ ਵਿਲਾਸਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ।'' ਇਹ ਮਿਸਾਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੇਮ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਦਰਸ਼ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਇਸ ਲਈ ਭਾਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀਆਂ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਹੱਕਦਾਰ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹੀ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਫਿਰ ਹੀ ਕਹਿਲਾ ਸਕੇਗੀ ਜੇਕਰ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਕੁੰਨ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ, ਏਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਿਰਤੋੜ ਯਤਨ ਜੁਟਾਉਣ, ਕਹਿਣੀ ਤੇ ਕਰਨੀ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਦੀ ਸਾਕਾਰ ਮੂਰਤ ਬਣਨ, ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਨੇੜਿਓਂ ਤਾਲਮੇਲ ਵਧਾਉਂਦਿਆਂ ਸਿੱਖਣ-ਸਿਖਾਉਣ, ਹਰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਲਈ ਤਤਪਰ ਰਹਿਣ, ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਸਮਾਜ ਸਿਰਜਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਇੱਛਾ ਅਤੇ ਖਾਹਿਸ਼ ਨਾ ਰੱਖਣ, ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਸੁਖ-ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰੱਖਣ, ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਾ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਪੈਂਦੀ ਤਲਵਾਰ ਅੱਗੇ ਆਪਣਾ ਸੀਸ ਕਰਨ ਦਾ ਜੇਰਾ ਰੱਖਣ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਹੀਰੋ ਬਣਾਉਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਹ ਹੀਰੋ ਪੂਜਾ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ''ਹੀਰੋ ਪੂਜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਲਿਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।''

ਸਹਾਇਤਾ ਕਿਤਾਬਾਂ: 1. ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ, ਸੰਪਾਦਕ ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, 2.ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ, ਲੇਖਕ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸ਼ਾਸਤਰੀ, 3.ਕ੍ਰਾਂਤੀਵੀਰ ਰਾਜਗੁਰੂ ਲੇਖਕ ਕਰਨ ਕੌਸ਼ਲ, 4. ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ (ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ) ਸੰਪਾਦਕ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੋਹਲ ਅਤੇ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਖੋਂ ਅਤੇ ਇਸਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇੰਟਰਨੈੱਟ।

98769-53561

ਜਗਿਆਸਾ

? ਡਾ. ਨਰਿੰਦਰ ਨਾਇਕ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁੱਧ ਬੱਚਿਆਂ ਬੁੱਢਿਆਂ ਲਈ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਰੋਗੀਆਂ ਲਈ ਹੈ। ਜਦ 4.5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਲੋਕ ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਔਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਖੂਨ ਦੀ ਕਮੀ, ਕੈਲਸ਼ੀਅਮ, ਆਇਰਨ ਆਦਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਖਣਿਜਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਦੁੱਧ ਪੀਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ? (ਅਣਖਰਾਮ ਜੋਸ਼ੀ, ਪਟਿਆਲਾ)

- ਡਾ. ਨਰਿੰਦਰ ਨਾਇਕ ਦੇ ਦੁੱਧ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਚਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਵਿਗਿਆਨ ਨੇ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੁੱਧ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਭੋਜਨ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰ ਦੀ ਲੋੜ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਤੱਤ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਸਮੇਂ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਦੀ ਕਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੈਲਸ਼ੀਅਮ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵਧੇਰੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਸੋ ਬੱਚਿਆਂ, ਬੁੱਢਿਆਂ ਜਾਂ ਰੋਗੀਆਂ ਲਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਾਰਥਿਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦੁੱਧ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸੰਤੁਲਨ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਧੇਰੇ ਕੈਲਸ਼ੀਅਮ ਅਤੇ ਘੱਟ ਚਰਬੀ ਦਾ ਹੋਣਾ ਨਵ ਜੰਮਿਆ ਲਈ ਹੱਡੀਆਂ ਦੇ ਜਲਦੀ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਘੱਟ ਚਰਬੀ ਦਾ ਹੋਣਾ ਭੋਜਨ ਦੇ ਸੌਖੇ ਹਾਜ਼ਮੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਦੁੱਧ ਵਿੱਚ ਲੋਹੇ ਦੀ ਕਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਾਂ, ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਦੁੱਧ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਚਰਬੀ ਰਹਿਤ ਦੁੱਧ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਯੂਰਿਕ ਐਸਿਡ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਇਹ ਲੈਣਾ ਵੀ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਮਾਤਰਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਦਰਦਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਚਰਬੀ ਦੀ ਕਮੀ ਹੈ ਜਾਂ ਯੂਰਿਕ ਐਸਿਡ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਇਹ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੋਵੇਗਾ।

? ਡਾ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ' ਦੇ ਪੰਨਾ ਨੰਬਰ 43 ਤੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪੱਧਰ ਤੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਜਨਮ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਧਰਮ ਜਾਂ ਰੱਬ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਐਂਡਾਰਫਿਨ ਜਿਹੇ ਜਾਂਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਅਫੀਮੀ ਤੱਤ ਰਿਸਣ ਲਗਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਔਖਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿ ਸਕਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੁਦਰਤੀ ਅਫੀਮੀ ਤੱਤ ਨੀਤੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਅੰਦਰ ਵੀ ਰਿਸਦੇ ਹਨ। ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਦਾ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ?

(ਅਣਖਰਾਮ ਜੋਸ਼ੀ, ਪਟਿਆਲਾ)

- ਡਾ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਰਿਸਣ ਵਾਲੇ ਐਂਡਾਰਫਿਨ (ਅਫੀਮ ਰੂਪੀ ਕੁਦਰਤੀ ਤੱਤਾਂ) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਜਾਂ ਆਸਥਾ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਅਫੀਮੀ ਤੱਤ ਦਿਮਾਗ ਅੰਦਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਾਲਤਾਂ ਅੰਦਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦਿਮਾਗੀ ਟਰਾਂਸਮੀਟਰਾਂ ਦੇ ਅਫੀਮੀ ਰਿਸੈਪਟਰ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਰਿਸਦੇ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰਸਾਇਣਕ ਤੱਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਐਂਡੋਰਫਿਨ, ਐਂਕੇਫਲਿਨ, ਐਂਡੋਮੋਰਫਿਨ, ਡਾਈਨੋਰਫਿਨ ਆਦਿ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਸਮੇਂ, ਕੁਝ ਗ਼ਮੀ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਡਰ ਦੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਸਮੇਂ ਰਿਸਕੇ ਉਹਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਲਈ ਸਹਿਣ ਸਮਰੱਥਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦਿਮਾਗ ਅੰਦਰ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅਫੀਮੀ ਰਿਸੈਪਟਰ ਹਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਊ, ਕਾਪਾ, ਡੈਲਟਾ ਆਦਿ। ਮਾਰਫਿਨ (ਅਫੀਮ ਡੋਡਾ) ਮੁੱਢਲੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਿਊ ਰਿਸੈਪਟਰ ਨਾਲ ਅੰਤਰ ਕਿਰਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਸ਼ਾਂਤੀ ਜਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਐਂਡਾਰਫਿਨ ਰਿਸੈਪਟਰ ਕੁਦਰਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਪਜੇ ਅਫੀਮੀ ਤੱਤ ਮਾਰਫਿਨ ਨੂੰ ਰਿਸੀਵ ਕਰਕੇ ਇਹੀ ਅਹਿਸਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਭਰੀ ਮਿਲਣੀ ਸਮੇਂ ਵੀ ਦਿਮਾਗ ਇਸ ਕੁਦਰਤੀ ਤੱਤ ਦਾ ਰਿਸਾਵ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸੰਪਰਕ ਸਮੇਂ ਵੀ ਇਸਦਾ ਰਿਸਾਵ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਸਭੀ ਸਮੋਹਿਤ ਹੁੰਦਿਆਂ ਜਾਂ ਸਮੋਹਿਤ ਕੀਤਿਆਂ ਵੀ ਇਹ ਰਿਸਾਵ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਮੰਤਰ ਮੁਗਧਤਾ ਵੀ ਇਹ ਹਾਲਤ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗੀ। ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕੀ ਫਿਰ ਉਦੋਂ ਇਸ ਕੁਦਰਤੀ ਤੱਤ ਦਾ ਰਿਸਾਵ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ? ਹਾਂ, ਕਿਸੇ ਆਸਥਾ ਵਿੱਚ ਅੰਧ ਸ਼ਰਧਾ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜਸਵਿੰਦਰ ਫਗਵਾੜਾ (MS Psychotherapy),

ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ (MS Psychaitry)

ਹਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦਾ ਨਵ ਜਨਮਿਆਂ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ?

ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਖੋਜ ਮੁਤਾਬਕ ਜਿਹੜੀਆਂ ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ ਹਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਵ ਜਨਮੇਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਵਜ਼ਨ ਆਮ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ 'ਚ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਨਵਾਇਰਮੈਂਟ ਹੈਲਥ ਪ੍ਰਾਸਪੈਕਟਿਵ ਵੱਲੋਂ 9 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ 30 ਲੱਖ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਨਮ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਨਵ ਜਨਮੇਂ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਇਹ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਹਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦਾ ਨਵ ਜਨਮਿਆਂ ਤੇ ਦੁਰਪ੍ਰਭਾਵ ਘੱਟ ਮਿਲਣ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਤੇ ਚਿੰਤਤ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰੰਤੂ ਹਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੇ ਜਨ ਸੰਖਿਆ ਤੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਇਆ ਹੈ।

ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਘੱਟ ਭਾਰ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਸਿਹਤ ਸਬੰਧੀ ਅਨੇਕਾਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਵੀ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਖੋਜੀਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕਾਰਣ ਘੱਟ ਭਾਰ ਨਾਲ ਜਨਮੇਂ ਬੱਚੇ ਜਿਉਂਦੇ ਤਾਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਲੱਗਣ ਦਾ ਡਰ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਖੋਜ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਪ੍ਰੋ. ਵੁਡਰਫ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦਾ ਜੋ ਪੱਧਰ ਹੈ, ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਦੁਰਪ੍ਰਭਾਵ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਕਸਿਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਹਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਦਰ ਘੱਟ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਖ਼ਤਰਾ ਵੀ ਘੱਟ ਹੈ ਪਰ ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਤੇ ਪਛੜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਖ਼ਤਰੇ ਦੀ ਦਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਪੀ ਗਈ ਹੈ।

ਮਸਾਲੇ ਤੇ ਸਿਹਤ

ਮਸਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸਿਹਤ ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਸਰ ਬਾਰੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਾਵਾਂ ਹਨ। ਮਸਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭੋਜਨ ਖਾਣ ਸਮੇਂ ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਚੁਟਕੀ ਮਸਾਲਾ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਵਾਦ ਦੁੱਗਣਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਇਲਾਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਆਯੁਰਵੇਦ ਅਨੁਸਾਰ ਮਸਾਲਿਆਂ ਦੀ ਤਸੀਰ ਗਰਮ ਜਾਂ ਠੰਡੀ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪਾਚਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਲਨ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੈਸੂਰ ਸਥਿਤ ਕੇਂਦਰੀ ਖਾਦ ਤਕਨੀਕ ਅਨੁਸੰਧਾਨ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨੀ ਡਾ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਪੁਰਾ ਨਿਵਾਸਨ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮਸਾਲੇ ਪੇਟ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹਨ, ਕੁਝ ਮਸਾਲੇ ਤਾਂ ਰੋਗਾਣੂ ਰੋਧਕ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮਸਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਲਿਤ ਭੋਜਨ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 2500 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਕਨਫਿਊਸ਼ਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਵਾਰ ਭੋਜਨ ਨਾਲ ਅਦਰਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਪਾਚਨ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਅਧਿਐਨ: ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਦੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜੇਤੂ ਭੋਜਨ ਮਾਹਿਰ ਅਜ਼ਮੀਨਾ ਗੋਵਿੰਦ ਜੀ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਮ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਮਸਾਲੇ ਭਾਰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਚੰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਔਰਤਾਂ ਆਪਣਾ ਭਾਰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਆਸਾਨ ਸੌਖੇ ਤਰੀਕੇ ਵਜੋਂ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖੋਜ ਅਨੁਸਾਰ ਚਾਲੀ ਤੋਂ 72 ਉਮਰ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਵੱਧ ਭਾਰ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਲ ਮਿਰਚ ਤੇ ਹਲਦੀ ਵਾਲਾ ਭੋਜਨ ਖਾਣ ਨਾਲ ਪੇਟ ਦੀ ਜਲਣ ਘੱਟ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਿੱਟਾ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਉਂਜ ਲਾਲ ਮਿਰਚ ਨੂੰ ਮਸਾਲੇ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਜ਼ਨ ਘਟਾਉਣ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਲਾਲ ਮਿਰਚ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜਪਾਨ ਦੇ ਕੋਇਟੋ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲਿਆ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਇੱਕ ਅਧਿਐਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਆਪਣੇ ਭੋਜਨ ਵਿੱਚ ਲਾਲ ਮਿਰਚ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਜ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕਮੀ ਦੇਖੀ ਗਈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਖੋਜ ਕਰਤਾ ਇਸ ਮਸਲੇ ਤੇ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ (ਰਜਿ.) ਦਾ ਇਜਲਾਸ
20 ਅਤੇ 21 ਅਪ੍ਰੈਲ 2013 ਨੂੰ ਸਥਾਨ ਬਰਨਾਲਾ ਵਿਖੇ
ਇਕਾਈਆਂ ਦੀ ਚੋਣ: 5 ਅਪ੍ਰੈਲ 2013 ਤੱਕ

ਸੂਰਜ ਦੀ ਆਸ ਵਿਚ ਜੇ ਦੀਪ ਨਾ ਜਲਾਵਾਂਗੇ,
ਤਾਂ ਹਨੇਰਿਆਂ ਦੇ ਹੀ ਦੋਸਤੋ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ,
ਪਾਣੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਆਓ ਸਿੰਜੀਏ ਇਸ ਜਹਾਂ ਨੂੰ,
ਖੜ੍ਹੇ ਰਹੇ ਜੇ ਏਦਾਂ ਤਾਂ ਮੁਸ਼ਕ-ਮੁਸ਼ਕ ਜਾਵਾਂਗੇ।

❑ ਗੁਰਪਿਆਰ ਹਰੀ ਨੌ
9780125150

ਸੁਪਨੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ,
ਜੋ ਬੰਦਾ ਰਾਤ ਨੂੰ ਵੇਖਦਾ ਹੈ,
ਸੁਪਨੇ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ,
ਜੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਸੋਚੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ,
ਸੁਪਨੇ ਹਰ ਕੋਈ ਦੇਖਦਾ ਹੈ,
ਪਰ ਪੂਰੇ ਕੋਈ ਕੋਈ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕੁਕਸ਼ਰੀ
❑ 9815419856

ਮਾਂ ਨੇ ਜਨਮ ਦੇਣਾ ਸੀ ਦੇ ਤਾ,
ਕੀ ਕੁੰਡਲੀ ਕੀ ਮਸਤਕ ਰੇਖਾ,
ਕਿਸਮਤ ਕਰਮ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਜਿਉਂਦੇ ਨਾ,
ਬਰਕਤ ਹੱਥੀਂ ਕਰਕੇ ਪੈਂਦੀ, 'ਰੱਬ ਜੀ' ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦੇ ਨਾ।

ਸੁਖਬੀਰ ਮਾਨ
❑ 9780907083

ਮੰਦਰ ਮਸਜਿਦ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹੁਣ ਨਾ ਨਿਓਟਿਆਂ ਦੀ ਓਟ ਰਹੀ,
ਟੱਲੀਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੈ ਬਦਲੀ, ਬਦਲੇ ਰੰਗ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੇ।
ਨਾ ਮੁਰਾਦਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਵਣ, ਨਾ ਰਬ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਰਹੀ,
ਦਿਲ ਦਿਖਾਵੇ ਰੂਪ ਨੇ ਹੁੰਦੇ, ਬਦਲੇ ਮਨ ਸੁਲਤਾਨਾਂ ਦੇ।

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਮੁਕੰਦ ਕਮਲ ਬਾਘਾਪੁਰਾਣਾ
❑ 9464095089

ਫੁੱਲਾਂ ਵਰਗਾ ਬਚਪਨ ਸਾਡਾ, ਸੂਰਜ ਵਰਗੀ ਸੋਚ,
ਧਰਤੀ ਵਰਗਾ ਜਿਗਰਾ ਸਾਡਾ, ਮੰਜ਼ਲ ਰਹੇ ਹਾਂ ਲੋਚ।

ਕਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਮਾਲਸਰ
❑ 9814400878

ਜੇ ਤਿਤਲੀ ਦੋਸਤੀ ਦੀ ਮਰ ਗਈ,
ਤਾਂ ਫੇਰ ਨਾ ਕਹਿਣਾ,
ਕੁੜੱਤਣ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਈ,
ਤਾਂ ਫੇਰ ਨਾ ਕਹਿਣਾ,
ਅਜੇ ਵੀ ਵਕਤ ਹੈ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਛੱਤ ਉੱਤੇ ਆ,
ਸਿਆਲੀ ਧੁੱਪ ਹੈ ਜੇ ਮਰ ਗਈ,
ਤਾਂ ਫੇਰ ਨਾ ਕਹਿਣਾ ❑

-ਸਲੱਖਣ ਸਰਹੱਦੀ
ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ
98762-24461

ਆਦਮੀ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਿਸ਼ਤੀ ਵਾਂਗਰਾਂ,
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੈ ਆਦਿ ਤੋਂ ਵਗਦੀ ਨਦੀ।

❑ -ਪ੍ਰਵੀਨਾ ਸ਼ਬਨਮ
ਪਰਮਿੰਦਰ ਲੇਖਕ
98877

ਮੱਥੇ ਤੋਂ ਬਦਬਖ਼ਤਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਛਾਪ ਲਹਿ ਨਾ ਜਾਵੇ,
ਦੇਣਾ ਨਾ ਹਾਰ ਮੈਨੂੰ, ਮੇਰਾ ਤਾਪ ਲਹਿ ਨਾ ਜਾਵੇ।
ਮੋਈਆਂ ਦਾ, ਮਰ ਰਿਹਾਂ ਦਾ, ਬਲਦੇ ਹੋਏ ਘਰਾਂ ਦਾ,
ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਵਿਰਲਾਪ ਲਹਿ ਨਾ ਜਾਵੇ।

❑ ਰਾਜਿੰਦਰਜੀਤ ਸੈਦਨ

ਮੱਥੇ ਦੇ ਵਿੱਚ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰ ਸੂਰਜ ਕੋਈ,
ਨ੍ਹੇਰੇ ਦੇ ਵਿੱਚ ਰੂਹ ਨੂੰ ਨਾ ਬੇ-ਜ਼ਾਰ ਕਰੀਂ।
ਮਰ ਨਾ ਜਾਵੇ ਤੇਰੀ ਖ਼ਾਹਿਸ਼ ਉੱਡਣ ਦੀ,
ਏਨਾ ਵੀ ਨਾ ਪਿੰਜਰੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰੀਂ।

❑ ਬਲਜੀਤ ਸੈਣੀ

ਹਨੇਰਾ ਮਨ ਦਾ ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਧੁੰਦਲਾ ਧੋਣ ਲੱਗਾ ਹਾਂ,
ਐ ਜਗਦੇ ਦੀਵਿਓ! ਛੁਪ ਕੇ ਤੁਹਾਥੋਂ ਰੋਣ ਲੱਗਾ ਹਾਂ।
ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਰਲਣ ਲੱਗੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਕਈ ਧੱਬੇ,
ਮੈਂ ਇਕ ਸੁਪਨੇ 'ਚ ਜਾ ਜੋਬਣ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਹਾਂ।

❑ ਗੁਰਤੇਜ ਕੋਹਾਰਵਾਲਾ

ਰੰਗਾਂ ਤੇ ਦੀਵਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਨੇ ਅੱਖੀਆਂ,
ਬਣ ਕੇ ਉਡੀਕ ਹੋਰ ਵੀ ਵਿਖਰੇਗੀ ਰੋਸ਼ਨੀ,
ਮਿਟ ਜਾਏਗਾ ਹਨੇਰਿਆਂ ਦਾ ਖ਼ੁਦ-ਬ-ਖ਼ੁਦ ਵਜੂਦ,
ਜਦ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦ ਸਮਝੇਗੀ ਰੋਸ਼ਨੀ।

ਇਸ ਕਾਲਮ ਵਿਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ੇਅਰ/ਰਚਨਾ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਮੂਲ ਲੇਖਕ ਦਾ ਨਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇ।
...ਅਦਾਰਾ

ਔਰਤਾਂ 'ਤੇ ਵਧ ਰਹੇ ਜਬਰ ਦਾ ਹੱਲ

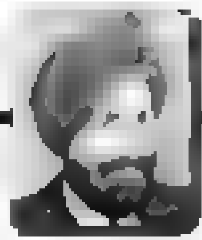

[illegible] ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। [illegible] ਵਾਤਾਵਰਣ [illegible] ਅਤੇ [illegible]

[illegible] ਉਮਰ (13 ਤੋਂ 19 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ) ਦੇ [illegible] ਲੜਕੀਆਂ ਅੰਦਰ ਔਸਤਨ 12 ਸਾਲ ਅਤੇ ਲੜਕਿਆਂ ਅੰਦਰ 14 ਸਾਲ [illegible] 25 ਸਾਲਾਂ [illegible]

[illegible] ਨਹੀਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ?

ਬੱਚਿਆਂ ਅੰਦਰ [illegible] ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Asian Rationalist Society Britain

346 Soho Road, Handsworth, Birmingham, England UK B21 9QL Ph [illegible] 554[illegible]

Sach Dev (0044) 07786150163

Navdeep Leicester (0044) 07832483533

Bhagwant (0044) 07989303961

Birmingham Branch Secratary A R S B

ਮਨੋਰੋਗ ਮਾਹਿਰ ਦੀ ਕਲਮ ਤੋਂ

ਡਾ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ

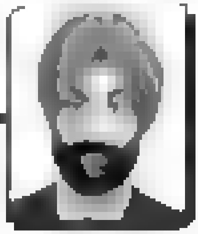

? ਅੱਜ ਕੱਲ ਨੌਜੁਆਨ ਲੜਕਿਆਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ /ਕਿਸ਼ੋਰ ਅਵਸਥਾ Adolescents ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਸ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਜਾਂ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨਸ਼ੇ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਸੰਬੰਧੀ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉ

ਜੁਆਬ ਬੇਸ਼ਕ ਪਿਛਲੇ ਅੰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਆਮ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਜਿਸ ਬੱਚਿਆਂ /ਨੌਜੁਆਨ ਵਰਗ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਹਿਮ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਣ ਹਨ

- ਇਹ ਉਮਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੌਰ ਹੈ ਇਨਸਾਨ ਵਿੱਚ ਇਕਦਮ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਰੀਰਿਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।
- ਇਸ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੋੜਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ
- ਇਸ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਵਿਵਹਾਰ ਅਤੇ ਮਨ ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ
- ਇਸ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਤਜਰਬੇ ਕਰਨ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਬਹੁਤ ਹਾਵੀ ਭਾਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਹ ਉਮਰ ਬਗਾਵਤ ਦੀ ਉਮਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਸਮਾਜੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ
- ਇਸ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਖਤਰੇ ਮੁੱਲ ਲੈਣ ਵੇਲੇ ਡਰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਜਾਂ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ
- ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਇਸ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਤਜਰਬਿਆਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ
- ਇਸ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਅਸਲੀਅਤ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਕਾਫੀ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ
- ਇਸ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਖਿਆਲੀ ਪੁਲਾਅ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕਾਫੀ ਆਦਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ

ਇਸ ਸਟੇਜ ਤੇ ਮਾਪਿਆਂ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਹੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਜਾਂ ਗਲਤ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਜਾਂ ਗੰਭੀਰ ਸਿੱਟੇ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਰੁਖ ਬਦਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ

ਸੋ ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ਼ੋਰ ਅਵਸਥਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਅੱਲੜ-ਪੁਣੇ ਦੀ ਸਟੇਜ ਵੀ ਆਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇਕ ਅਹਿਮ ਪੜਾਅ ਹੈ

ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅਕਸਰ ਹੀ ਇਸ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਬੇਸ਼ਕ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਕੋਈ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਰਵੇਖਣ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਪਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅਦਾਰਿਆਂ /ਵਿਦਿਆਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਸਰਵੇਖਣਾਂ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਗਲੋਬਲ ਯੂਥ ਟੋਬੈਕੋ ਸਰਵੇ Global Youth Tobacco Survey ਰਾਹੀਂ ਸਕੂਲੀ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਕਸਰ ਹੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਇਸ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਬੱਚੇ ਤੰਬਾਕੂ ਜਾਂ ਅਲਕੋਹਲ ਤੋਂ ਹੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਫੇਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਹੋਰ ਨਸ਼ੇ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਈ ਲੋਕ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਭੰਗ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਵੀ ਕਰਨ ਲਗਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਐਸੇ ਹੋਰ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਸ਼ੇ ਵਰਤਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਸਰਵੇਖਣਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤੰਬਾਕੂ ਨੋਸ਼ੀ ਦੀ ਦਰ ਘਟਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਤਕਰੀਬਨ 12 ਤੋਂ 13 ਫੀਸਦੀ ਬੱਚੇ ਤੰਬਾਕੂ ਨੋਸ਼ੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਨਸ਼ੇ ਕਰਨ ਦੀ ਦਰ 14 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ 7 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ 21 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਤਕਰੀਬਨ 25 ਫੀਸਦੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਗਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਫਿਰਦੇ ਬੇਸਹਾਰਾ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਦਰ 57 ਫੀਸਦੀ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੁਖ ਨਸ਼ੇ ਤੰਬਾਕੂ ਭੰਗ/ਚਰਸ ਸੁੰਘਣ ਵਾਲੇ ਉਡਣਸ਼ੀਲ ਪਦਾਰਥ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਹਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਨਸ਼ੇ ਹਨ ਸ਼ਰਾਬ ਭੰਗ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਕੈਪਸੂਲ (ਪਰੋਕਸੀਵੋਨ ਖੰਘ ਦੀਆਂ ਸ਼ੀਸ਼ੀਆਂ ਕੋਰੈਕਸ ਗੋਲੀਆਂ ਲੋਮੋਟਿਲ ਕੈਰੀਸੋਮਾ ਤੇ ਦਰਦ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਨੀਂਦ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਜਾਂ ਕੈਪਸੂਲ) ਜ਼ਰਦਾ ਅਫੀਮ ਭੁੱਕੀ ਤੇ ਸਮੈਕ

ਆਦਿ।

ਬੇਸ਼ਕ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਹਰ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੁਕਸਾਨ ਇਹ ਹਨ

- ਟਰੈਫਿਕ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੁਰਘਟਨਾਵਾਂ
- ਖੁਦਕਸ਼ੀ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ
- ਝਗੜੇ ਅਤੇ ਮਾਰ ਕੁਟਾਈ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨਾ
- ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸੈਕਸ ਕਰਨਾ, ਲਿੰਗ ਰੋਗ ਲਗਵਾ ਲੈਣਾ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ ਲੋੜ ਤੋਂ ਗਰਭ ਹੋਣਾ।
- ਨਸ਼ਿਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਹੋਰ ਖਤਰਨਾਕ ਰੋਗ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਟੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਪੀਲੀਆ ਰੋਗ ਹੈਪੇਟਾਈਟਿਸ- ਸੀ, ਐਚ ਆਈ ਵੀ ਅਤੇ ਏਡਜ਼ (HIV & AIDS) ਆਦਿ ਹੋਣਾ
- ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚੋਰੀਆਂ ਅਤੇ ਲੁੱਟਾਂ-ਖੋਹਾਂ ਕਰਨੀਆਂ, ਪੈਸਿਆਂ ਲਈ ਨਸ਼ੇ ਵੇਚਣੇ ਜਾਂ ਵੇਸਵਾ-ਬ੍ਰਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪੈਣਾ
- ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਕੇ ਸਕੂਲ ਜਾਂ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢੇ ਜਾਣਾ, ਪੜ੍ਹਾਈ ਛੁੱਟਣਾ, ਪੁਲੀਸ ਨਾਲ ਵਾਹ ਪੈਣਾ ਜਾਂ ਜੇਲ ਜਾਣਾ ਆਦਿ।
- ਘਰ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬਹੁਤ ਖਰਾਬ ਹੋਣਾ, ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਖਤਮ ਹੋਣਾ, ਦੂਜੇ ਠੀਕ ਨਾਰਮਲ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿੱਚ ਵਿਘਨ ਪੈਣਾ, ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਖਰਾਬ ਹੋਣਾ ਆਦਿ

ਉਪਰੋਕਤ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਾਰਣਾ ਕਰਕੇ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਰੁਖ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ਼ੋਰ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ਾ ਖੋਰੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖਤਰਨਾਕ ਮਸਲਾ ਹੈ

ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਕਾਰਣਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਤਾਂ ਭੈੜੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਅਸਰ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਕਾਰਣ ਹੈ। ਸਕੂਲਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੰਮ ਕਾਰ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਦਬਾਅ, ਉਤਸੁਕਤਾ ਜਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਆਦਿ ਅਹਿਮ ਕਾਰਣ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਨਸ਼ਾ ਵੇਚਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਚੁੰਗਲ ਵਿੱਚ ਫਸਣਾ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਘਰ ਵਿੱਚ ਵੱਡਿਆਂ ਦਾ ਨਸ਼ੇ ਕਰਨਾ ਵੀ ਬੁਰਾ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ੇ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਖਿਡਾਰੀ ਆਪਣੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਲਗਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਸ਼ੋਰ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਜਦੋਂ ਨਸ਼ਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਮਾਂ ਬਾਪ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੱਚੇ ਦੀ ਇਸ ਹਰਕਤ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਾ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਰਾਜ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਗਲਤ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਲਾਜ ਕਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਤਰਕ ਮਾਂ ਬਾਪ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਚੇਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਲੱਛਣ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜੋ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਇਸ ਵਿਵਹਾਰ ਬਾਰੇ ਅਗਾਂਹ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਪੈਸੇ ਮੰਗਣਾ ਜਾਂ ਖਰਚਣਾ, ਘਰ ਵਿੱਚੋਂ ਪੈਸੇ ਚੋਰੀ ਹੋਣੇ, ਕੀਮਤੀ ਚੀਜਾਂ ਗਾਇਬ ਹੋਣੀਆਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਘਰ ਤੋਂ ਗਾਇਬ ਰਹਿਣਾ, ਪੁਰਾਣੇ ਚੰਗੇ ਦੋਸਤਾਂ ਤੋਂ ਕਤਰਾਉਣਾ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਅਣਜਾਣ ਦੋਸਤ ਬਣਾਉਣੇ, ਬਾਥਰੂਮ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰ ਲਗਾਉਣਾ, ਸੁਸਤ ਰਹਿਣਾ, ਲੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੌਣਾ, ਅੱਖਾਂ ਬੋਝਲ ਰਹਿਣਾ, ਚਿੜਚਿੜਾ ਰਹਿਣਾ, ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿੱਚ ਪਿਛੜਨਾ, ਸਕੂਲ ਜਾਂ ਕਾਲਜ ਵਿਚੋਂ ਕਲਾਸਾਂ ਨਾ ਲਗਾਉਣੀਆਂ, ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਰਦਾ, ਸਿਗਰਟਾਂ, ਗੋਲੀਆਂ ਜਾਂ ਕੈਪਸੂਲ ਜਾਂ ਹੋਰ ਨਸ਼ੇ ਦਾ ਸਮਾਨ ਮਿਲਣਾ, ਕਮਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਅਲਮੀਨੀਅਮ ਦੇ ਪੱਤਰੇ ਮਿਲਣਾ, ਮਾਚਿਸ ਦੀਆਂ ਜਲੀਆਂ ਜਾਂ ਅਣ-ਜਲੀਆਂ ਤੀਲੀਆਂ ਮਿਲਣਾ, ਕਮਰਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਅੰਦਰੋਂ ਕੁੰਡੀ ਲਾਕੇ ਬੰਦ ਰਖਣਾ, ਕਮਰੇ ਚੋਂ ਧੂੰਆਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕ ਆਉਣਾ, ਬਾਹਰੋ ਆਉਣ ਤੇ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਸ਼ਰਾਬ ਜਾਂ ਸਿਗਰਟ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕ ਆਉਣਾ ਆਦਿ

ਜੇ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਲਗੇ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਚੰਗੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਪੂਰਵਕ ਪਤਾ ਕਰੋ। ਉਸ ਦੇ ਕਮਰੇ ਅਤੇ ਹਰ ਸਮਾਨ ਦੀ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਵੋ। ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕਰੋ। ਸਕੂਲ ਜਾਂ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਕਲਾਸ ਟੀਚਰ ਨਾਲ

ਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੋ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਿਲ ਕਰੋ। ਜੇ ਸਿਰਫ ਸ਼ੱਕ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਪੱਕਾ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਘਬਰਾਉ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਸਤਰਕ ਰਹੋ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ। ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸ ਤੋਂ ਬੱਚੇ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਕਰਨ ਦੀ ਖਬਰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਸਮਾਂ ਗੁਆਏ ਕਿਸੇ ਚੰਗੇ ਮਨੋਰੋਗ ਵਿਭਾਗ/ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਊ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਮਨੋਰੋਗ ਮਾਹਿਰ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਜੇ ਲੋੜ ਪਵੇ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਿਲ ਕਰਾ ਕੇ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉ। ਹਸਪਤਾਲ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਦੁਆਈਆਂ ਖੁਆਉਣੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਦੁਬਾਰਾ ਨਸ਼ੇ ਸੇਵਨ ਤੋਂ ਬਚਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਊਂਸਲਿੰਗ ਵੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਚੰਗਲ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੈ ਜੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਹੱਲ ਨਾਲੋਂ ਉਸ ਦਾ ਬਚਾਅ ਹੀ ਬਿਹਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਭ ਮਾਂ ਬਾਪ ਜਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਮੇਸ਼ਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ ਕਿ ਬੱਚੇ ਦੇ ਦੋਸਤ-ਮਿੱਤਰ ਜਾਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਆਦਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਨ। ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬੁਰੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖੋ। ਬੱਚੇ ਦੇ ਘਰ ਬਾਹਰ ਬਿਤਾਏ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੋ। ਬੱਚੇ ਦੇ ਸਕੂਲ ਜਾਂ ਕਾਲਜ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸੰਪਰਕ ਰੱਖੋ। ਬੱਚੇ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿੱਚ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੋ। ਘਰ ਵਿੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪੈਸੇ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖੋ। ਆਪ ਨਸ਼ੇ ਨਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਵਿਵਹਾਰ ਠੀਕ ਰੱਖੋ। ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਵਾਤਾਵਰਣ ਬਣਾਈ ਰੱਖੋ। ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੋਰ ਉਸਾਰੂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਖੇਡਾਂ, ਸੰਗੀਤ ਕਲਾ ਜਾਂ ਸਾਹਿਤ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਸ਼ਰੂਫ ਕਰਾਉ। ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੱਲ ਯਾਦ ਰੱਖਣੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਮਾਂ ਬਾਪ ਦਾ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਫਰਜ਼ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਹੀ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਫਲ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ, ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰ ਵਿਅਕਤੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਤੇ ਮੁਖੀ ਸਾਈਕੈਟਰੀ/ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਊ ਵਿਭਾਗ
ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ, ਪਟਿਆਲਾ

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਭਵਨ ਵਿੱਚ ਹਾਲ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਆਰਥਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਸਬੰਧੀ ਅਪੀਲ

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ (ਰਜਿ:) ਵੱਲੋਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਭਵਨ ਬਰਨਾਲਾ ਵਿਖੇ ਉਸਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਲ ਉੱਪਰ ਤਕਰੀਬਨ 35 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਹਾਲ 300 ਕੁਰਸੀਆਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਪਾਰਕਿੰਗ ਨਾਲ ਹੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਮਰੇ ਹੋਣਗੇ। ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਇਕਾਈਆਂ, ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਪਾਠਕਾਂ, ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਅਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਰਥਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਭੇਜਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਹਾਇਤਾ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਲੜੀਵਾਰ ਛਾਪੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਹਾਇਤਾ ਚੈੱਕ, ਡਰਾਫਟ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ (ਰਜਿ:) ਦੇ ਨਾਮ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਨਕਦ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਖਾਤਾ ਨੰਬਰ 0044000100282234 ਪੰਜਾਬ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਧੀ ਵੀ ਸਹਾਇਤਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਪਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ ਨੂੰ ਫੋਨ ਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਵੱਲੋਂ: ਸੂਬਾ ਕਮੇਟੀ

ਸ਼ੋਕ ਮਤਾ: ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ (ਰਜਿ:) ਮਦਨ ਪਟਵਾਰੀ ਵਿੱਤ ਮੁਖੀ ਜਸ ਨੰਗਲ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਜੀਤ ਰਾਮ, ਸਰਜੀਤ ਪੋਲੀ ਮੀਡੀਆ ਮੁਖੀ ਇਕਾਈ [illegible] ਦੇ ਮਾਤਾ ਸਵਰਨ ਕੌਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਇਕਾਈ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸੁੰਨੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਸਨਾਮ ਇਕਾਈ ਦੇ ਆਗੂ ਗੁਰਮੇਲ ਬਖਸ਼ੀਵਾਲਾ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਮਿੱਠੂ ਸਿੰਘ, ਇਕਾਈ ਟਾਂਡਾ ਸਰਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਡਾ. ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਰੀਆਂ ਇਕਾਈ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਮੈਂਬਰ ਕਾਮਰੇਡ ਰਾਮਸਰੂਪ ਦੇਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਦੇ ਮਾਤਾ ਨਰਾਤੀ ਦੇਵੀ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਫੌਜੀ ਅਜੀਤਸਰ ਦੇ ਦਾਦਾ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ, ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਵੀ ਅਤੇ ਸੀ ਪੀ ਆਈ (ਐਮ ਐਲ) ਨਿਊ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਸੀ ਦੇ ਸੂਬਾ ਸਕੱਤਰ ਦਰਸ਼ਨ ਖਟਕੜ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਬੇਟੇ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬੇਵਕਤੀ ਮੌਤ ਤੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਔਰਤ ਦੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤ : ਵਿਸ਼ੇਸ਼, ਵਿਲੱਖਣ ਜਾਂ ਅਜੂਬਾ

ਡਾ. ਸ਼ਿਆਮ ਸੁੰਦਰ ਦੀਪਤੀ

ਪਿਛਲੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਮਨੁੱਖੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਕ ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਪਾਂ ਸਮਝਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਕਿਸ਼ੋਰਾਂ ਦੀ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਨੌਜਵਾਨੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਛਾਪ ਛੱਡਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਹਿਲੂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਆਖਰੀ ਪੜਾਅ ਤੱਕ ਮਨਚਾਹੇ ਸਿੱਟੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਂਦੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਨਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੰਤਮ ਪਹਿਰ ਤੱਕ ਸਮਾਜ ਆਪਣੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਲੜੀ ਤਹਿਤ ਹੁਣ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਦੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗੇ। ਇਸ ਵਾਰ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਕੁਝ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਹਨ।

ਇਕ ਐਸ ਐਮ ਐਸ ਆਇਆ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੁਹਾਡੀ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਪਿਆ ਹੋਵੇ। ਰਸਾਇਣ ਸ਼ਾਸਤਰ (ਕਮਿਸਟਰੀ) ਨੇ ਇਕ ਨਵੇਂ ਧਾਤੂ ਨੂੰ ਲੱਭਿਆ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਨਾਂ ਵਾਈਫ ਹੈ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਬੀਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਘਰਵਾਲੀ ਉਸ ਦੇ ਹੋਰ ਨਾਂ ਹਨ। ਉਸ ਦਾ ਭਾਰ ਜਾਣਨ ਦੀ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਵਿੱਚ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਉਸ ਦੇ ਰੂਪ ਦੇ ਗੁਣ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੇਲੇ ਉਬਾਲ ਖਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਲ ਠੰਡੀ ਬਰਫ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਕੋਮਲਤਾ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੋ ਤਾਂ ਪਿਘਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਸੰਭਾਲੋ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕੌੜਾ ਤਜਰਬਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਰਸਾਇਣਕ ਗੁਣ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰਨੀ ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਵੋ ਭੜਕਣ ਵਾਲੀ ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਸਥਿਰ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਖਿੱਚ ਸੋਨੇ, ਚਾਂਦੀ ਅਤੇ ਹੀਰਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਗੁਣ ਪੈਸਿਆਂ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਗਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਮੂਹਰੇ ਪਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਤੱਤ/ਧਾਤੂ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਿਲਦੇ ਜੁਲਦੇ ਹੋਰ ਖਿਆਲੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣੂ ਹੋਵੋਗੇ। ਔਰਤ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਨੂੰ ਉਘਾੜਣ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਚੁਟਕਲੇ ਹਨ, ਅਖਾਣ ਅਤੇ ਕਹਾਵਤਾਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਪਿੱਛੇ ਜੋ ਗੱਲ ਉੱਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:

- ਉਸ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ, ਵਿਵਹਾਰ / ਸੁਭਾਅ ਸਥਿਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।
- ਔਰਤ ਭੜਕਾਉਣ ਵਾਲੀ, ਕੁਰਾਹੇ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- ਔਰਤ ਤੋਂ ਵਫਾਦਾਰੀ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।
- ਔਰਤ ਨੂੰ ਅਕਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਉਸ ਦੀ ਮੱਤ ਗਿੱਟੇ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ/ਗੁੱਤ ਪਿੱਛੇ।
- ਔਰਤ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।
- ਔਰਤ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ ਦਿਖਾਵਾ, ਡਰਾਮੇਬਾਜ਼ੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਿਆ - ਰਿਸ਼ੀ ਮੁਨੀ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਰੱਬ।
- ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ/ਤੋਹਮਤਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ, ਵਿਚਾਰੇ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਹੀ ਕਬੂਲ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਵੀ ਇਹ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਆਧਾਰ ਕੀ ਹੈ? ਸਵਾਲ ਨਾ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨ ਪਿੱਛੇ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਕਹਿੰਦੇ-ਕਹਾਉਂਦੇ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣਾਂ, ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਆਦਿ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਚਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਠੀਕ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੂਰਤ ਅਤੇ ਸੀਰਤ ਦਾ, ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਮਨ ਮਸਤਕ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੈ। ਸੂਰਤ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਮਾਂ ਪਿਉ ਵੱਲੋਂ ਜੀਨਜ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸੀਰਤ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਪਹਿਲੂ ਹਨ, ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਦੀ ਉਸਾਰੀ, ਉਸ ਦੇ ਬਣਨ ਸੰਵਰਨ ਵਿੱਚ

ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਜਨਮ ਤੋਂ ਮਰਨ ਤੱਕ ਇਹ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਬੱਚੇ ਦੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਮਾਂ ਪਿਉ ਦੀ, ਫਿਰ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਪੱਧਰ ਅਤੇ ਕੰਮ ਦੀ ਤੇ ਕੰਮ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਆਹ, ਇਕ ਨਵੇਂ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਸਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਸਾਡਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਦੂਸਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਇਸ ਸਾਰੇ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਗੱਲ ਬੱਚੇ ਦੀ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀ ਦੀ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ 'ਚ ਔਰਤ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਾਤਰ ਵਜੋਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਔਰਤ ਵਿਲੱਖਣ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਅਜੀਬੋ ਗਰੀਬ ਜਾਂ ਇਕ ਰਹੱਸਮਈ ਕਲਾਕਿਰਤ ਤੌਰ ਬਾਰੇ ਕਿਉਂ ਪ੍ਰਚਾਰੀ ਵਿਚਾਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

ਲਿੰਗ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਦੇ ਤੇਈ ਕਰੋਮੋਸੋਮਜ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਈ ਕਰੋਮੋਸੋਮਜ਼ ਇਸਤਰੀ ਪੁਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ। ਇਕ ਕਰੋਮੋਸੋਮ ਸੈਕਸ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬਬ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਲਿੰਗ ਮੁੰਡਾ ਜਾਂ ਕੁੜੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਇੱਕ ਫਰਕ ਹੈ ਜੋ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰਕ ਅੰਗ ਰਾਹੀਂ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੁਣ ਸਦਕਾ ਮਨੁੱਖੀ ਜਾਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਇਸਦੇ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।

ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਦਤਾਂ, ਵਿਵਹਾਰ, ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਲੜਕੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਵਿਲੱਖਣ ਪਹਿਲੂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਇੱਕੋ ਦਮ ਔਰਤ ਨਾਲ ਜਾ ਜੁੜਦੇ ਹਨ:

ਔਰਤ ਦਾ ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਕੇ ਤੁਰਨਾ

ਔਰਤ ਦਾ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਨਾ ਬੋਲਣਾ

ਔਰਤ ਦਾ ਕੰਮ ਸਾਫ਼ ਸਫ਼ਾਈ, ਕੱਪੜੇ ਧੋਣੇ, ਰੋਟੀ ਬਣਾਉਣੀ

ਔਰਤ ਦਾ ਕੰਮ ਬੱਚੇ ਸਾਂਭਣੇ, ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਕਰਨਾ

ਇਹ ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਔਰਤ ਦੇ ਕਿਸ ਜੀਨ ਕਰਕੇ ਹਨ? ਕੀ ਔਰਤ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੱਖਰੇ ਹਾਰਮੋਨਜ਼, ਇਨਜ਼ਾਈਮ ਜਾਂ ਰਸਾਇਣ ਹਨ, ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਬਣੇ ਹਨ?

ਸਰੀਰ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸ਼ਾਸਤਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਨਾ ਹੀ ਗਰਦਨ ਦੀ ਕਿਸ ਹੱਡੀ ਤੋਂ ਪਛਾਣ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਔਰਤ ਦੀ ਜਾਂ ਮਰਦ ਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵੀ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਔਰਤ ਨੂੰ ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਕੇ ਤੁਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਨਾ ਕੋਈ ਅਜਿਹੇ ਵੋਕਲ ਕਾਰਡ, ਆਵਾਜ਼ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੰਤੂ ਹਨ, ਜੋ ਉੱਚੀ ਨੀਵੀਂ ਆਵਾਜ਼ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣੇ ਹਨ। ਮਰਦ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਭਾਰੀ ਅਤੇ ਔਰਤ ਦੀ ਬਾਰੀਕ ਹੋਣਾ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਪਰ ਚੀਕਣਾ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਪਰ ਜਦ ਅਸੀਂ ਪੂਰੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿੱਚ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਮਰਦਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੂਰਬ ਪੱਛਮ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਫਰਕ, ਵੱਖ ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਜਾਤਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿੱਚ ਫਰਕ, ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨਪੜ੍ਹ ਵਿਚਕਾਰ ਤੇ ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਫਰਕ ਸਾਫ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਫਰਕ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੋਹਾਂ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਮਰਦ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰਕ ਫਰਕ ਸਮਾਜ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੇਣ ਹੈ। ਇਹ ਫਰਕ ਸਰੀਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਫਰਕ ਜੀਨਜ਼ ਅਤੇ ਹਾਰਮੋਨਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਫਰਕ ਨੂੰ ਭੂਗੋਲਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸਮਝਣ ਦੀ ਵੱਧ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਫਰਕ ਧਰਮ, ਜਾਤ, ਆਰਥਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਆਦਿ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਵੱਡੇ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿੱਚ ਇਹ ਉਸ ਖਿੱਤੇ ਜਾਂ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਤੈਅ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਹੀ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨਣ, ਖਾਣ ਪੀਣ, ਬੋਲਚਾਲ, ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣਾ ਜਾਂ ਖੇਡਣਾ ਪੜ੍ਹਨਾ ਤੈਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੀ ਔਰਤ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਖਾਪ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸਹਿਣੀ ਔਰਤ ਵੀ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਔਰਤ ਤੋਂ ਵੀ ਵਾਕਿਫ਼ ਹਾਂ ਜੋ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ

ਘੱਟ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮਾਂ ਪਿਉ ਵੱਲੋਂ ਸਪੂਲਤ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਅਨਪੜ੍ਹ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ

ਜੇਕਰ ਇਕ ਇਕ ਪਹਿਲੂ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪੈਰ ਪੈਰ ਤੇ ਜੋ ਸਲੂਕ ਵਿਵਹਾਰ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਲੜਕੀਆਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਮਦੇਨਜ਼ਰ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ

ਆਦਤ ਜਾਂ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ ਰੋਜ਼ ਕਰਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਬਾਹਿਲਾ ਦੁਹਰਾਉਣਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਕਾਰਜ ਖੁਦ ਬ ਖੁਦ ਆਦਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਜਾਵੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਇਕ ਤਜਰਬਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਕੰਮ ਇੱਕ ਸਮ ਜੇਕਰ ਤਿੰਨ ਹਫਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਅਸੀਂ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਧਰਾਤਲ ਤੋਂ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਉਸਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਬਹੁਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਆਪਣਾ ਮਾਲ ਵੇਚਣ ਲਈ ਵਰਤਦੀਆਂ ਹਨ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਹ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਚੀਜ਼ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਉਤਾਰਦੇ ਹਨ ਉਸ ਵਕਤ ਟੀ ਵੀ ਦੇ ਹਰ ਚੈਨਲ ਤੇ ਗਲੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਹਰ ਮੋੜ ਤੇ ਉਹ ਮਾਲ ਵੇਚਣ ਵਾਲੀ ਹਰ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਮੂਹਰਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਉਹ ਮਾਲ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਇਕ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਹ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਏਨੀ ਵਾਰੀ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਮਾਲ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਹੈ

ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿੱਚ ਇਸ ਢੰਗ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਜਨਮ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਹੀ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ ਰੋਜ਼ ਸਮਝਾਇਆ ਸਿਖਾਇਆ ਤੇ ਰਟਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁੜੀਆਂ ਹੱਸਦੀਆਂ ਟੱਪਦੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰਦੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਚੇਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁੜੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਉਸ ਸਿੱਖ ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ ਜਿਵੇਂ ਸਫਾਈ ਝਾੜੂ ਆਦਿ ਕੰਮ ਲਈ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਵਰਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਗੁੱਸਾ ਹੋਣਾ ਜਾਂ ਚੀਖਣਾ ਕੁੜੀਆਂ ਲਈ ਵਰਜਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਕੱਲੀ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹਨੇਰੇ ਤੋਂ ਡਰਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰ ਪੁਰਸ਼ ਮੈਂਬਰ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਰਹਿਣ ਤੇ ਬਾਦ ਇਹ ਰੋਜ਼ ਰੋਜ਼ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਆਦਤ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ

ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਤੋਂ ਵੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਤਜਰਬਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਠੋਕਰ ਖਾ ਕੇ ਸਿੱਖਦਾ ਹੈ ਗਲਤੀਆਂ ਕਰਕੇ ਸਮਝਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਜਰਬੇ ਕਰਨਾ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਕਾਰਜਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵਰਜਦੇ ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿੰਦੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਤੇ ਜਾ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਖੁਦ ਲੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦੇ ਹਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਦਾ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਯਮ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵੀ ਅੰਗ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਧ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ ਉਹ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਾਕਤਵਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਵੱਧ ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲਾ ਬਣਦਾ ਹੈ

ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਜਨਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਤੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਰਿਪੇਖ ਤੋਂ ਦੇਖਣ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਨੂੰ ਮੁੜ ਮੁੜ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੋਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ

ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਉਸ ਬਿੰਦੂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਉਭਾਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਸਮਾਂ ਕਬੀਲੇ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਸਰਦਾਰੀ ਕਰਦੀਆਂ ਸੀ ਤੇ ਜਦੋਂ ਬੱਚੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਮਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਇਸ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਮਰਦ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉਚੇਚੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਔਰਤ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪਰਾਧੀਨ ਤੇ ਹੀਣਾ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਉਸ ਦੀ ਅਕਲ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਖੇਡਣ ਪੜ੍ਹਨ ਤਜਰਬੇ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਮੌਕੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਲੜਕੀਆਂ ਉਹ ਸਭ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਮਰਦ ਆਪਣੀ ਵਿਰਾਸਤ ਸਮਝਦੇ ਸਨ

ਔਰਤ ਦਾ ਕੰਮੋ ਨੂੰ ਪਾਸਣਾ ਪੋਸਣਾ ਬਰਨ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਰਸਿੰਗ ਕਿੱਤੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਮਿਲੀ। ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਈ ਨਰਸਿੰਗ ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਕਿੱਤਾ ਬਣਿਆ। ਫਿਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਅਧਿਆਪਨ ਨੂੰ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਠੀਕ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਹੁਣ ਡਾਕਟਰੀ ਕਿੱਤੇ ਨੂੰ ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ ਵਾਜਬ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਰਦ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਕਿ ਕੀ ਔਰਤ ਲਈ ਠੀਕ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਹੈ ਪਿੱਛੇ ਵੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿੱਤਿਆਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਔਰਤ ਘਰ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਸਾਂਭ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਖਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਅਜੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਬੂਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਕਿ ਬਾਹਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਾਂਝ ਲਵੇ

ਸਮਾਜਿਕ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਰਦ ਸਮਾਜ ਔਰਤ ਦੀ ਉਸ ਘਰੇਲੂ ਭੂਮਿਕਾ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਸਾਂਭਣਾ ਘਰ ਦੀ ਸਫਾਈ, ਰਸੋਈ ਕਪੜੇ ਧੋਣਾ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਸਿਉਣਾ ਕਰੋਸ਼ੀਆ ਲਗਾਉਣਾ ਆਦਿ ਕੰਮ ਜਿਵੇਂ ਔਰਤ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਹੋਣ। ਜੇਕਰ ਨਵੇਂ ਪਰਿਪੇਖ ਵੱਲ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਡਿਜ਼ਾਇਨਰ ਵਧੀਆ ਕੁੱਕ ਮਰਦ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹਨ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਿਆ ਹੈ।

ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਹੈ

ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਇਕ ਸਰਵੇਖਣ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੀਸਰੀ ਚੌਥੀ ਕਲਾਸ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਦੇ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਦਿਖਾਈ? ਸਰਵੇਖਣ ਭਾਵੇਂ ਗੁੱਸੇ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਬਾਰੇ ਸੀ ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਇਹ ਉੱਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਕਿ ਗੁੱਸਾ ਆਉਣ ਤੇ ਇਸ ਉਮਰ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਬਦਲਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੜਕੀਆਂ ਨੇ ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ ਖਾਧੀ

ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਲੜਕਿਆਂ ਨੂੰ ਬਹਾਦਰੀ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਲੜਨਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣਾ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਹੋਣ ਤੇ ਵੀ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ

ਮਨੁੱਖੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਔਰਤਾਂ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੀ ਆਪਣੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜੂਬਾ ਜਾਂ ਰਹੱਸਮਈ ਕਹਿਣਾ ਦਰਅਸਲ ਮਰਦ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ਕ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਜਿੰਨੀ ਮਰਜ਼ੀ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਕਰ ਲਵੋ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਅਜੂਬੇ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਹੇਠ ਰੱਖਣ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਢੰਗ ਤਾੜ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਹੀ ਸਹੀ ਠਹਿਰਾਵੇ

98158-08506

ਪੁਸਤਕ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ

ਤਰਕ ਦੇ ਖੰਭ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਮਿਨੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਪਾਦਨ ਡਾ ਸ਼ਿਆਮ ਸੁੰਦਰ ਦੀਪਤੀ ਸ਼ਿਆਮ ਸੁੰਦਰ ਅਗਰਵਾਲ ਅਤੇ ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਨੂਰ ਨੇ ਕੀਤਾ ਪੰਰਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਿਖੀਆਂ ਮਿਨੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਤੋਂ ਅਨੁਵਾਦਤ ਕਰ ਕੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਸੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਸਮਾਜ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਸੀ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਸੰਦਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਸੋਚ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਦੇ ਢੰਗਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕੀਏ

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਲਹਿਰ ਸੰਗ ਸਿਲਵਰ ਜੁਬਲੀ

ਜਸਵੰਤ ਮੋਹਾਲੀ

ਇਹ ਕੋਈ 84 ਜਾਂ 85 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਮੈਂ ਦਸਵੀਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸਾਂ। ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਵੱਡੇ ਭਾਈ ਸਾਹਬ ਤੋਂ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਆਦਤ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ। ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ, ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ, ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ, ਵਿਰਕ, ਦਾਸਮਦਾਏ ਆਦਿ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਨੇਕਾਂ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਪੰਜਾਬੀ ਦੁਨੀਆ, ਜਾਗ੍ਰਤੀ, ਆਰਸੀ, ਨਾਗਮਣੀ, ਜਨ-ਸਾਹਿਤ ਆਦਿ ਘਰ ਆਉਂਦੇ। ਗੱਲ ਕੀ ਸਾਹਿਤ ਘਰ ਦੇ ਹਰ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਮੈਗਜ਼ੀਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਠ ਕੇ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜੋ ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਦਸਵੀਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਘਾਤਕ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਸਾਹਬ ਇਕ ਦਿਨ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਘਰੇ ਲੈ ਆਏ - 'ਤੇ ਦੇਵ ਪੁਰਸ਼ ਹਾਰ ਗਏ'। ਲੇਖਕ ਸਨ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਡਾ. ਕਾਵੂਰ। ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹ ਦਿੱਤੀ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਭੂਤਾਂ ਪ੍ਰੇਤਾਂ, ਚੁੜੇਲਾਂ, ਛਲੇਡਿਆਂ ਆਦਿ ਨੇ ਮਨ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕਿਤਾਬ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਹੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸੱਟ ਮਾਰੀ। ਹੁਣ ਦਸ ਕੁ ਘਰ ਪਾਰਲੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਦੇ ਘਰ ਸਿਰ ਘੁਮਾਉਂਦੀ ਕੁੜੀ ਬਾਰੇ ਜਦੋਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਰਾਣੀ ਦਾ ਭੂਤ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕਰਦਾ। ਪਰ ਉਦੋਂ ਮੈਂ ਛੋਟਿਆਂ ਤੇ ਸਿਆਣਿਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਟੰਗ ਨਾ ਅੜਾਈ। ਇਕ ਨਵੇਂ ਸ਼ਬਦ 'ਤਰਕਸ਼ੀਲ' ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮੁਹਾਣ ਬਦਲਣ ਦਾ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ। ਡਾ. ਕਾਵੂਰ ਦੁਆਰਾ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਚੁਣੌਤੀ ਤਾਂ ਤਲੀ ਤੇ ਸਰ੍ਹੋਂ ਜਮਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਚੁਣੌਤੀ ਅਜਿਹਾ ਦਾਅ ਜਾਪਦੀ ਜਿਹਦੇ ਨਾਲ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਭਲਵਾਨ ਨੂੰ ਢਾਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਡਾ. ਕਾਵੂਰ ਸਾਨੂੰ ਬਾਹਾਂ ਕਰਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਭਲਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਲਈ ਲਲਕਾਰ ਰਿਹਾ ਜਾਪਦਾ।

ਅਗਲੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇਵ, ਦੈਂਤ ਤੇ ਰੂਹਾਂ, ਰੋਸ਼ਨੀ, ਤਰਕਬਾਣੀ ਆਦਿ ਨੇ ਕੁਦਰਤ, ਜਨਮ, ਮੌਤ, ਰਸਮਾਂ, ਸਮਾਜ ਆਦਿ ਦੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਬਾਰੇ ਨਵੀਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆ ਧਰੀਆਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਰਹਿਰਾਸ ਮੇਰਾ ਨਿਤਨੇਮ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਗਿਆਨ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਘਟਨਾ ਅੰਦਰ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਪੰਜ ਕੁਝੀ ਪੜ੍ਹੀ, ਧਾਰਮਿਕ ਕਿਰਤਾਂ ਨੂੰ ਰਟਣ, ਮੰਤਰਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲੱਗਾ।

ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ, ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ ਦੇ ਸੰਗਲਾਂ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਵੱਲ ਤੁਰਨਾ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਇਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ ਪਰ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਅਸਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦੀ ਹੈ। ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੀਵਨ, ਆਤਮਾ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਆਦਿ ਸਵਾਲਾਂ ਤੇ ਚਰਚਾ ਛੇੜਨਾ ਹੈ। ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲੈਣ ਨੇ ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ, ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਆਦਿ ਤੋਂ ਤਾਂ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ ਹੀ। ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸਾਹਿਤ ਨੇ ਅਸਲ ਕੰਮ ਜੋ ਕੀਤਾ ਉਹ ਵਿਗਿਆਨਕ ਨਜ਼ਰੀਆ ਬਣਾਉਣਾ ਸੀ। ਵਿਗਿਆਨਕ ਨਜ਼ਰੀਆ ਦਰਅਸਲ ਠੀਕ ਗਲਤ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸੰਦ ਹੈ।

ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਿਖਤ 'ਮੈਂ ਨਾਸਤਿਕ ਕਿਉਂ ਹਾਂ' ਨੇ ਪੂਜਾ, ਪਾਠਾਂ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਰੱਬ ਦਾ ਤਾਂ ਅੰਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ ਦੀ ਰੱਬ ਬਾਰੇ ਪਹੁੰਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦਤ ਤੇ ਸਰਬਸਾਂਝੀ ਜਿਹੀ ਸੀ। ਧਰਤੀ, ਚੰਦ, ਤਾਰੇ, ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਮਨ ਨੂੰ ਜਚਵੀਂ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲੀ। ਕਈ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਅਜੇ ਬਾਕੀ ਸਨ। ਇਹ ਘਾਟਾ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਇਆ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਦੇ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਲੜੀਵਾਰ ਛਪੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਲਿਖਤ ਨਾਲ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ 'ਮਿੱਟੀ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਤੱਕ' ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਛਪੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਜੀਵ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਉਤਪਤੀ, ਨਿਰਜੀਵ ਤੋਂ

ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਿੜਕਿਆ ਪਿਆ ਰੱਬ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਕੁਦਰਤੀ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪਸਾਰੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਕਿਸੇ ਰੱਬੀ ਹਸਤੀ ਦੀ ਥਾਂ ਨਿਰੰਤਰ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੇ ਲੈ ਲਈ। ਸੁਆਲ ਅਜੇ ਵੀ ਬੜੇ ਬਾਕੀ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੱਧਰ ਉੱਚਾ ਉੱਠ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਹਰ ਗੱਲ ਰੱਬ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੁੱਕਦੀ। ਫਰੈਡਰਿਕ ਏਂਗਲਜ਼ ਦੀ 'ਬਾਂਦਰ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਤੱਕ ਤਬਦੀਲੀ ਵਿੱਚ ਕਿਰਤ ਵੱਲੋਂ ਪਾਇਆ ਹਿੱਸਾ' ਨਾਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਨੇ ਧੋਣੇ ਹੀ ਧੋ ਦਿੱਤੇ। ਪੜ੍ਹਣ ਸੋਚਣ ਵਿਚਾਰਣ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈ।

ਮੈਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਬਕਾਇਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਸਾਂ। ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਮੈਂ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਖਰੀਦ ਕੇ ਪੜ੍ਹਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਜਦੋਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਟੁੱਟਣ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਬੜਾ ਅਫਸੋਸ ਹੋਇਆ।

1985 ਵਿੱਚ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕਸ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਬ੍ਰਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਹੋਸਟਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਾਂ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਨੇੜਤਾ ਸੀ। ਵਿਜੇ ਬੰਬੇਲੀ, ਜੋ ਪਾਰਟ ਟਾਈਮ ਡਿਪਲੋਮਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਨੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਇਕਾਈ ਬਣਾਈ। 1987 ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਇਕਾਈ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਿਆ। ਦਸ ਕੁ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਮੈਂ ਹੋਸਟਲ ਲੈ ਆਉਂਦਾ, ਕੁਝ ਸਾਥੀ ਪੜ੍ਹਦੇ। ਆਤਮਾ, ਪਰਮਾਤਮਾ, ਭੂਤਾਂ, ਪ੍ਰੇਤਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਚਲਦੀ। ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਥੇ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ। ਬਾਜ਼ਾਰ ਗਏ ਹੋਸਟਲ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਾਹੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਕਈ ਵਾਰ ਹੋਸਟਲ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਪਰ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਚੰਗੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਰਣ ਹਾਲਾਤ ਸੁਖਾਵੇਂ ਬਣੇ ਰਹੇ। ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਲਹਿਰ ਦਾ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਉਣਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪੱਖ ਤੋਂ ਕਮਾਲ ਦੀ ਘਟਨਾ ਸੀ। ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਹਵਾ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਲਹਿਰ ਨੇ ਹਵਾ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇ ਉਲਟ ਉਦੋਂ ਜਨਮ ਲਿਆ ਜਦੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਲਹਿਰ ਆਪਣੇ ਜ਼ੋਰਾਂ ਤੇ ਸੀ। ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਲਿਖਤਾਂ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਅਤੇ ਰੱਬ ਨਾਲ ਆਢਾ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉੱਥੇ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਤਾਕਤਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਮੱਥਾ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਜੁਗਨੂੰਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਅਨੇਕਾਂ ਨਿਸ਼ਕਾਮੀ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਚਿੰਤਨ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਸਖਸ਼ੀਅਤਾਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਖੈਰ, ਅਜਿਹੇ ਤਣਾਅ ਭਰੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰੋਸ ਦਾ ਕਿਧਰੇ ਨਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਡਿਪਲੋਮੇ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸਾਲ 1949 ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਕੈਂਪਸ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਮੋਹਾਲੀ ਦੀ ਇੱਕ ਫਰਮ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਲੱਗ ਗਈ। ਵੀਹ ਸਾਲ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਜੋਸ਼, ਘੱਟ ਹੋਸ਼ ਵਾਲੀ ਉਮਰ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਪਾਣ, ਨਿਮਨ ਮੱਧਵਰਗੀ ਪੇਂਡੂ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਾਲੇ ਪਿਛੋਕੜ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਦੀ ਜੀਵਨਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚਲਾ ਪਾੜਾ, ਕਿਧਰੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹਿੰਦੂਆਂ/ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਕਿਤੇ ਗਰੀਬ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਕਾਰਣ ਪਸਰੀ ਉਦਾਸੀ, ਮਾਰਕਸ ਏਂਗਲਜ਼ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਨ ਹਾਲਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੋਹਾਲੀ ਵਿੱਚ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਨਲੇਵਾ ਹਮਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵਿਗੜਿਆ ਮਾਹੌਲ ਫੈਕਟਰੀ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਯੂਨੀਅਨ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਟਾਡਾ ਵਰਗਾ ਸਖਤ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾ ਕੇ ਦਹਿਸ਼ਤਜ਼ਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕੰਮ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉੱਥੇ ਹੀ ਦੂਜਾ ਪੱਖ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸਨ ਜੋ ਮੋਹਾਲੀ ਦੇ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਪੀਹ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਮੋਹਾਲੀ ਕਿਰਾਏ ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਾਂ। ਯੂਨੀਅਨ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਅਕਸਰ ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਕੁੱਝ ਕੁ ਸਾਥੀ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਪਏ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਆਦਿ ਲੈ ਜਾਂਦੇ, ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੋੜ ਜਾਂਦੇ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਕਿਤਾਬ ਤੇ ਦੇਵ ਪੁਰਸ਼ ਹਾਰ ਗਏ' ਨੇ ਆਪਣਾ ਜਾਦੂ ਦਿਖਾਇਆ। ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕੁੱਝ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਮੋਹਾਲੀ ਇਕਾਈ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜਤਾਈ। ਰਜਿੰਦਰ ਭਦੌੜ ਜੋ ਉਦੋਂ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਨ, ਨੂੰ ਬੁਲਾਕੇ ਮੀਟਿੰਗ ਰਖਵਾ

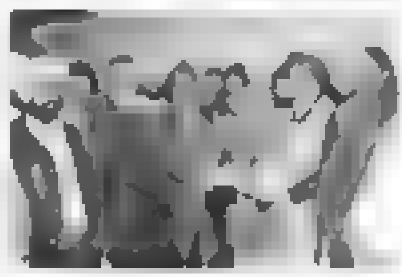

ਲੜੀ-1

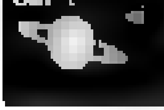

ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਭੇਤਾਂ ਦੀ ਖੋਜ

ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਯਾਤਰਾ

ਡਾ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ

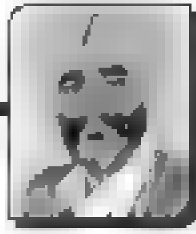

ਦੋਸਤੋ ਤੁਸੀਂ ਭਾਵੇਂ ਜਵਾਨ, ਬੁੱਢੇ, ਔਰਤ ਜਾਂ ਮਰਦ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੋ, ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਯਾਤਰਾ ਉੱਪਰ ਚਾਲੇ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜਾਣ ਪਹਿਚਾਣ ਬਹੁਤ ਜਰੂਰੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ 'ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ' ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਤਾਂ ਹੋਵੋਗੇ ਹੀ, ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਵੋਗੇ। ਪਰ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਯਕੀਨ ਰੱਖਦੇ ਹੋ, ਜੋਤਸ਼ੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਵੀ ਲੈਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਸਾਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਯਾਤਰਾ ਉੱਪਰ ਜ਼ਰੂਰ ਚੱਲੋ। ਸਾਡੇ ਸੰਗੀ ਸਾਥੀ ਬਣੋ। ਪਰੰਤੂ ਮੇਰਾ ਪੂਰਾ ਪਤਾ? ਕਹੋ ਤਾਂ ਦੱਸ ਦੇਵਾਂ? ਲਓ ਫਿਰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਹੀ ਨੋਟ ਕਰਵਾ ਦੇਂਦਾਂ। ਮੇਰਾ ਪਤਾ ਹੈ:

ਬੁਲਾਰਾ	'ਵਿਗਿਆਨਕ-ਸੋਚ ਦਾ ਧਾਰਨੀ'
ਵਾਸੀ	ਇਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਪਿੰਡ, ਧਾਂਦਰਾ
ਡਾਕਖਾਨਾ	ਬਰੜਵਾਲ, ਤਹਿਸੀਲ ਧੂਰੀ
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ	ਸੰਗਰੂਰ
ਰਾਜ	ਪੰਜਾਬ
ਦੇਸ਼	ਭਾਰਤ
ਮਹਾਂਦੀਪ	ਏਸ਼ੀਆ
ਗ੍ਰਹਿ	ਧਰਤੀ
ਮੰਡਲ	ਸੂਰਜ ਮੰਡਲ
ਗਲੈਕਸੀ	ਆਕਾਸ਼ ਗੰਗਾ
ਨੇੜੇ	ਐਂਡਰੋਮੇਡਾ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਗਲੈਕਸੀ

ਹੈਰਾਨ ਨਾ ਹੋਣਾ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਚਿੱਠੀ ਸੰਗਰੂਰ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਲਿਖੋਗੇ ਤਾਂ ਸੰਗਰੂਰ ਲਿਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ, ਚਿੱਠੀ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚ ਹੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਚਿੱਠੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਲਿਖੋਗੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਲਿਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਚਿੱਠੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੂਬੇ ਤੋਂ ਲਿਖੋਗੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਲਿਖਣਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ। ਪਰੰਤੂ ਜੇਕਰ ਚਿੱਠੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਲਿਖਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਲਿਖਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਚਿੱਠੀ ਸੂਰਜ ਮੰਡਲ ਦੇ ਅਨ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਵੀ ਆਉਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਗ੍ਰਹਿ-ਧਰਤੀ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਖਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਇਓਂ ਹੀ ਜੇਕਰ ਸਾਡੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗਲੈਕਸੀ ਤੋਂ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਣਗੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਪਤੇ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਗਲੈਕਸੀ ਦਾ ਨਾਮ ਆਕਾਸ਼ ਗੰਗਾ ਲਿਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਚਿੱਠੀ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀਆਂ ਹੋਰਨਾਂ ਗਲੈਕਸੀਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਘੁੰਮਦੀ ਰਹੇਗੀ, ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਰਬਾਂ ਖਰਬਾਂ ਹੈ। ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਉਮਰ ਤਾਂ ਸੌ ਕੁ ਸਾਲ ਦੇ ਵਿੱਚ-ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੈ। ਕਦੋਂ ਮਿਲੇਗੀ ਚਿੱਠੀ??

ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਗਲੈਕਸੀ "ਆਕਾਸ਼ ਗੰਗਾ" ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਸੂਰਜ ਮੰਡਲ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਧਰਤੀ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਹਾਂ। ਸਾਥੀਓ, ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡਾ ਦਿਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸ਼ਿਮਲਾ, ਦਾਰਜੀਲਿੰਗ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮਣ ਨੂੰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਗ੍ਰਹਿਆਂ, ਤਾਰਿਆਂ, ਗਲੈਕਸੀਆਂ ਆਦਿ ਉੱਪਰ ਵੀ ਘੁਮਾ ਕੇ ਲਿਆਈਏ।

ਚਲੋ ਚੱਲੀਏ: ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹਰੇ ਭਰੇ, ਜੀਵਨ ਭਰਪੂਰ ਗ੍ਰਹਿ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਦੋ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇੱਕ ਸੂਰਜ ਵੱਲ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਦਿਸ਼ਾ ਸੂਰਜੀ ਦਿਸ਼ਾ ਤੋਂ ਉਲਟ ਵੱਲ। ਚਲੋ, ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਸੂਰਜ ਵੱਲ ਆਪਣੀ ਯਾਤਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਪਹਿਲੀ ਯਾਤਰਾ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਸੂਰਜ ਵੱਲ: ਯਾਤਰਾ ਉੱਪਰ ਜਾਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਰਾਕਟ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਪਵੇਗੀ, ਜਿਸਦੀ ਗਤੀ 12 ਕਿ.ਮੀ. ਪ੍ਰਤੀ ਸੈਕਿੰਡ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਧਰਤੀ ਦੀ ਗੁਰੂਤਾ-ਖਿੱਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਾਂਗੇ। ਸੋ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਓ, ਆਪਣੇ ਕਲਪਨਾ ਰੂਪੀ ਸੋਚ ਦੇ ਰਾਕਟ ਉੱਪਰ ਸਵਾਰ ਹੋਣ ਲਈ।

ਧਰਤੀ ਦਾ ਵਾਯੂਮੰਡਲ (ਟਰੋਪੋ ਸਫੀਅਰ): ਅਸੀਂ ਜਿਉਂ ਹੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਤਲ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠਦੇ ਜਾਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਠੰਢ ਵਧਦੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਹ ਠੰਢ ਲਗਭਗ 12 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੱਕ ਵਧਦੀ ਹੀ

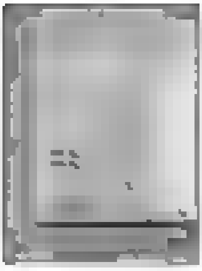

ਜਾਵਾਂਗੇ ਹਰ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੇ ਤਾਪਮਾਨ 6.5 ਸੈਲਸੀਅਸ ਘਟਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰੰਤੂ 12 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੇ ਘਟਣਾ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੱਦਲ ਵੀ ਇੱਥੇ ਤੱਕ ਹੀ ਬਣਦੇ ਹਨ ਮੀਂਹ, ਹਨੇਰੀ ਤੂਫਾਨ ਅਤੇ ਝੱਖੜ ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਇੱਥੇ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹਨ। ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਦੀ ਇਸ ਪੱਟੀ ਨੂੰ ਅਸ਼ਾਂਤ ਮੰਡਲ ਟਰੋਪੋਸਫੀਅਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਅਸੀਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠਦੇ ਜਾਵਾਂਗੇ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਅਸਮਾਨ ਵੀ ਆਪਣਾ ਰੰਗ ਬਦਲੇਗਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਉੱਪਰ ਉੱਠਦੇ ਹੋਏ ਸਾਨੂੰ ਵੈਂਗਣੀ ਰੰਗ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਵਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ। ਫਿਰ ਚਮਕਦਾਰ ਨੀਲੇ ਤੋਂ ਅਸਮਾਨੀ ਨੀਲਾ ਰੰਗ ਬਦਲੇਗਾ। ਹੋਰ ਉੱਪਰ ਜਾਣ ਤੇ ਸਭ ਪਾਸੇ ਹਰਾ ਹੀ ਹਰਾ ਰੰਗ ਦਿਖੇਗਾ। ਫਿਰ ਰੰਗ ਪੀਲਾ, ਸੰਤਰੀ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਲਾਲ ਰੰਗ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਵੇਗਾ। ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੋਗੇ ਕਿ ਇਹ ਰੰਗਾਂ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ? ਦੋਸਤੋ ਇਹ ਉਹ ਰੰਗ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਸੱਤ (7) ਰੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਊਟਨ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪਰੰਤੂ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰੋਂ ਤਾਂ ਅਸਮਾਨ ਸਿਰਫ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਇਸਦਾ ਕਾਰਨ? ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਸੱਤ ਰੰਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨੀਲਾ ਰੰਗ ਸਭ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਬਿਖਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਸਮਾਨ ਨੀਲਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਸ਼ਾਂਤ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਆਕਸੀਜਨ 21 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਤੇ ਨਾਈਟਰੋਜਨ 78% ਕਾਰਬਨ 0.03 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਹੋਰ ਗੈਸਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਾਸ਼ਪ ਤੇ ਬਰਫ਼ ਦੇ ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਕ੍ਰਿਸਟਲ ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਸੱਤ ਰੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸਾਡੇ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਐਵਰੈਸਟ ਚੋਟੀ ਵੀ 8 ਕਿਲੋਮੀਟਰ 848 ਮੀਟਰ ਹੀ ਉੱਚੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਇਹਨਾਂ ਪਹਾੜਾਂ ਉੱਪਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਰਫ਼ ਪੈਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਪਾਇਲਟ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਮੌਸਮ ਪੱਟੀ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉਡਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਹਨੇਰੀ ਝੱਖੜ ਨਾਲ ਜੈੱਟ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੁਰਘਟਨਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇ।

ਜਦ 12 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਪੱਟੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੇ ਹੀ "ਸਟਰੈਟੋਸਫੀਅਰ" ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਸਮਤਾਪ ਮੰਡਲ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹਵਾ ਲਗਭਗ ਸਿੱਧੀ ਚਲਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਝੱਖੜ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਤੂਫਾਨ ਨਹੀਂ। ਆਕਸੀਜਨ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਘਟਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤਾਪਮਾਨ ਮਨਫੀ 60 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਤੋਂ ਮਨਫੀ 18 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਤੱਕ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਹੀ ਬਹੁਤ ਪਤਲੀ ਓਜ਼ੋਨ ਪੱਟੀ ਹੈ ਜੋ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਪਰਾ ਬੈਂਗਣੀ ਕਿਰਨਾਂ ਨੂੰ ਸੋਖ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਪਰਾ ਬੈਂਗਣੀ ਕਿਰਨਾਂ ਚਮੜੀ ਦਾ ਕੈਂਸਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਓਜ਼ੋਨ ਪਰਤ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਸ਼ਾਇਦ ਅੱਜ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਜੀਵਨ ਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਦੋਸਤੋ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਜੀਵਨ ਹੋਣ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਵੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਾਂ ਨਾਲ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਰਹਾਂਗੇ। ਇਹ "ਸਟਰੈਟੋਸਫੀਅਰ" 12 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਲਗਭਗ 50 ਕਿ.ਮੀ. ਤੱਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸਾਵਧਾਨ ... ਸਾਵਧਾਨ ਅਸੀਂ ਸਾਡੇ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਦੀ ਤੀਜੀ ਤਹਿ ...... ਮੱਧ ਮੰਡਲ (ਮੀਜ਼ੋਸਫੀਅਰ) ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਹ 50 ਕਿ.ਮੀ. ਤੋਂ 85 ਕਿ.ਮੀ. ਤੱਕ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਠੰਢ ਇੰਨੀ ਜਿਆਦਾ ਕਿ ਤਾਪਮਾਨ ਘਟਦੇ ਘਟਦੇ ਤਾਪਮਾਨ ਤੇ ਵੀ 90 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਘੱਟ ਤਾਂ ਮਨਫੀ 90 ਦਰਜੇ ਸੈਲਸੀਅਸ। ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਉਲਕਾ ਪਿੰਡ ਧਰਤੀ ਦੇ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਮੀਜ਼ੋਸਫੀਅਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਜਲ ਕੇ ਰਾਖ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦੇਖੋ ਹੁਣ ਅਸਮਾਨ ਨੀਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਕਾਲਾ ਹੈ ... ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਥੇ ਹਵਾ ਬਹੁਤ ਪਤਲੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਾਹ ਲੈਣ ਲਈ ਵੀ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸਮਾਨ ਕਾਲਾ ਹੋਣ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਔਹ ਵੇਖ ਕੇਵਲ ਤਾਰੇ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ।

ਲਓ, ਸਾਡਾ ਰਾਕਟ ਹੁਣ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਦੀ ਅਗਲੀ ਪਰਤ ਯਾਨੀ ਕਿ ਤਾਪਮੰਡਲ (thermosphere) ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਹਨੇਰਾ ਹਨੇਰਾ ਹੈ। ਸੂਰਜ, ਚੰਦ ਅਤੇ ਤਾਰੇ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਧਰਤੀ ਦਾ ਮਨਮੋਹਕ ਨਜ਼ਾਰਾ ਸਾਫ਼

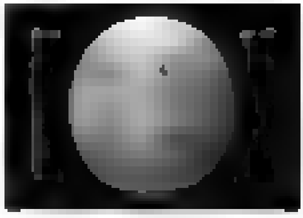

ਮੈਂ ਸੂਰਜ ਨਹੀਂ ਜੋ ਹਰ ਸ਼ਾਮ ਢਲਦਾ ਹਾਂ

ਬਦ ਕਿਰਦਾਰ ਬਾਬੇ

ਕਾਤਲ ਬਲਾਤਕਾਰੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ
ਤਾਂ ਵੀ ਹੋਂਵਦੇ ਨਾ ਤੇਰਾ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਬਾਬੇ
ਅਦਾਲਤੀ ਕਚਹਿਰੀਆਂ 'ਚ ਦੋਸ਼ੀ ਬਣ ਖੜ ਜਾਂਦੇ
ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਰਖੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਾਬੇ
ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਵਿਹੂਣੀਆਂ ਜੋ ਲਾਈ ਲੱਗ ਭੀੜਾਂ
ਵਰਤਦੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਵਾਰ ਬਾਬੇ।
ਆਪਣੇ ਹੀ ਨਾਮ ਦੀਆਂ ਟੋਲੀਆਂ ਪਵਾਕੇ ਗਲੀਂ
ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਰਹੇ ਭੇਡਾਂ ਵਾਂਗ ਚਾਰ ਬਾਬੇ।
ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਲਹਿਰ ਨੇ ਮਖੌਟੇ ਸਾਰੇ ਲਾਹਤੇ
'ਬੇਨਕਾਬ' ਕੀਤੇ ਬਦ- ਕਿਰਦਾਰ ਬਾਬੇ

ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨਿਰਮਾਣ ਬੁੱਘੇ ਕਲਾਂ, (94173 20864)

ਨਾਸਤਿਕਤਾ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਲਈ ਕੋਈ ਸੌਖੀ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਮੂਰਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਸਤਿਕ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰੱਬ ਦੀ ਸੱਤਾ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਅਕਲ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਨਾਸਤਿਕਤਾ ਦੇ ਲਈ ਵੱਡੇ ਹੌਸਲੇ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸੰਭਵ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਤਰਕ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ

ਪੇਰੀਅਰ ਰਾਮਾਸਵਾਮੀ

ਮੁਰਦਾ ਕੰਨਾਂ 'ਚ ਪਲੰਘ ਡਾਹੀ ਰੱਖਦਾ
ਜੋ ਲੀਗੜ੍ਹੋਂ ਆਇਆ ਪੜ੍ਹ ਕੇ

ਜਫਰਨਾਮਾ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲਗਦੈ
ਕਲਮਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲ ਬਣੇ

ਜਗਸੀਰ ਜੀਦਾ

ਡੇਰੇ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ !

ਮੌਜਾਂ ਖੂਬ ਕਮਾਉਂਦੇ ਡੇਰੇ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ
ਭੰਬਲਭੂਸੇ ਪਾਉਂਦੇ ਡੇਰੇ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ
ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਮਰਿਆਦਾ ਤੇ ਚਾਲਾਂ ਨੇ
ਆਪਣੇ ਡੇਰੇ ਨਾਮ-ਸ਼ਬਦ, ਟਕਸਾਲਾਂ ਨੇ
ਚਿਮਟਿਆਂ ਦੀ ਗੜਗੱਜ, ਢੋਲ ਖੜਤਾਲਾਂ ਨੇ,
ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਜਪਾਉਂਦੇ ਡੇਰੇ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ
ਓਟ ਗੁਰੂ ਦੀ ਪਰ ਆਪਣੀ ਮੁਖਤਿਆਰੀ ਏ
ਡੇਰੇ ਦੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਉੱਤੇ ਸਰਦਾਰੀ ਏ
ਆਪਣੇ ਨਿਯਮ-ਕਾਨੂੰਨ ਅਜਾਰੇਦਾਰੀ ਏ
ਉਂਜ ਨਿਰਲੇਪ ਕਹਾਉਂਦੇ ਡੇਰੇ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ
ਮਹਿਲ ਸਰੀਖੇ ਡੇਰੇ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਨੇ
ਚਰਨ ਘੁੱਟਣ ਲਈ ਕਰ ਜੋਬਨ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਨੇ,
ਸੇਵਾ ਭੇਸ ਵਿੱਚ ਗੁੰਡੇ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੇ,
ਦਹਿਸ਼ਤ ਜਿਹੀ ਫੈਲਾਉਂਦੇ ਡੇਰੇ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ
ਨਾਲ ਨੇਤਾਵਾਂ ਅਫਸਰਾਂ ਸਾਂਝ ਪੁਰਾਣੀ ਏ
ਇੱਥੇ ਸੱਚ ਦੀ ਸੰਘੀ ਘੁੱਟ ਆਉਂਦੀ ਜਾਣੀ ਏ
ਵੋਟਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਬੇੜੀ ਪਾਰ ਪੁਚਾਣੀ ਏ
ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਣਵਾਉਂਦੇ ਡੇਰੇ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ

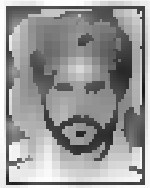

ਜਿੰਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਉਨੇ ਡੇਰੇ ਨੇ
ਰੰਗ ਬਿਰੰਗੇ ਫਿਰਦੇ ਸਾਧ ਬਥੇਰੇ ਨੇ
ਤਾਂ ਵੀ ਲੋਕੀ ਦੁੱਖ ਦਰਦਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਨੇ
ਕਿਉਂ ਨਾ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲਿਆਉਂਦੇ ਡੇਰੇ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ
ਧੀਆਂ ਤੇ ਮਜ਼ਲੂਮ ਉਵੇਂ ਦੁਖਿਆਰੇ ਨੇ,
ਗੁਰਬਤ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੁਖੜੇ ਭਾਰੇ ਨੇ
ਕਿਸ ਕੰਮ ਦੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਇਹ ਢੋਂਗੀ ਲਾਰੇ ਨੇ
ਕੀ ਨੇ ਦਰਦ ਵੰਡਾਉਂਦੇ ਡੇਰੇ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ??

ਜਗਦੀਸ਼ ਬਹਾਦਰਪੁਰੀ 98882 38855

ਮੈਂ ਨਿੱਕਾ ਦੀਵਾ, ਪਰ ਲਗਾਤਾਰ ਬਲਦਾ ਹਾਂ

ਕੁਲਵਿੰਦਰ

ਕਿਰਤੀ ਦੇ ਨਾਂ

ਤੇਰੇ ਕੰਮ ਵੱਡੇ ਪਰ ਸੋਚ ਨੀਵੀਂ
ਛੱਡ ਕਿਸਮਤਾਂ-ਕਰਮਾਂ ਜਿਹੇ ਕੌਤਕਾਂ ਨੂੰ
ਛੱਡ ਪੂਜਣਾ ਦੇ ਪੋਲਾਂ ਝਾਂ ਨੂੰ ਜੋਗੀ
ਕਾਹਤੋਂ ਪੂਜਦਾ ਫਿਰੇਂ ਐਵੇਂ ਪੱਥਰਾਂ ਨੂੰ
ਜੇ ਤੂੰ ਜਿੰਦਗੀ 'ਚ ਚਾਹੁਨੈਂ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀਆਂ ਸੋਚ ਕੁਝ ਬਦਲਾਉਣੀ ਪਊਗੀ

ਚੜ੍ਹੀ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੀ ਦਿਮਾਗਾਂ ਤੇ ਧੂੜ ਉਹ ਮਿਟਾਉਣੀ ਪਊਗੀ
ਤੂੰ ਹੈਂ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ
ਏਨਾ ਵੱਡਾ ਮੁੱਲ ਤੇਰਾ ਇਹ ਗੱਲ ਬੁੱਝ ਲਈਂ

ਤੈਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਹਰ ਇੱਕ ਸ਼ੈਅ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਜਤਾਉਣੀ ਪਊਗੀ
ਸੋਚ ਵਿਗਿਆਨ ਵਾਲੀ ਜੇ ਤੂੰ ਅਪਣਾ ਲਵੇਂ
ਵੈਰੀ ਜਿਹੇ ਵਹਿਮਾਂ ਕੋਲੋਂ ਖਹਿੜਾ ਜੇ ਛੁਡਾ ਲਵੇਂ

ਤੈਨੂੰ ਮੁੱਦਤਾਂ ਤੋਂ ਲੁੱਟ ਕੇ ਜੋ ਖਾ ਰਹੇ ਕਰਨੀ ਮੁਨਾਉਣੀ ਪਊਗੀ
ਹੱਥ ਨਾ ਹਿਲਾਵੇਂ ਜੇ ਤੂੰ ਕਿੱਥੋਂ ਆ ਜੂ ਮਾਲ ਉਏ
ਪੂਰੀਆਂ ਕਰੇਂਦਾ ਜੇਗਾ ਲੋੜਾਂ ਜੀਵਣ ਨਾਲ ਉਏ

ਤੈਨੂੰ ਤਰਸ ਦਾ ਜੋ ਪਾਤਰ ਬਣਾਵੇ ਸੋਚ ਉਹ ਮੁਕਾਉਣੀ ਪਊਗੀ
ਜਿੰਦਗੀ ਬੇਹਾਲ ਹੋਈ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਕੋਸਦੇ
ਕਿੱਥੇ ਹੈ ਅਸਲ ਜੜ ਜਰਾ ਵੀ ਨੀ ਸੋਚਦੇ

ਵੰਡ ਦੌਲਤਾਂ-ਖਜ਼ਾਨਿਆਂ ਦੀ ਰਲ ਕੇ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਕਰਾਉਣੀ ਪਊਗੀ
ਰੱਬ ਦਾ ਖਿਡੌਣਾ ਤੇਰੇ ਹੱਥ ਦਿੱਤਾ ਡਾਢਿਆਂ
ਏਸੇ ਖਾਤੇ ਪਾਈ ਜਾਨੈਂ ਭੁੱਲ ਘਾਟੇ ਵਾਧਿਆਂ
ਉੱਚ-ਨੀਚ ਵਾਲੇ ਪਾੜ ਨੂੰ ਮੁਕਾਉਣ ਲਈ ਹਿੰਮਤ ਜਗਾਉਣੀ ਪਊਗੀ

ਗੁਰਮੇਲ ਭੁਟਾਲ 94177 59042

ਬੁੜ ਫਿਰੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਸਾਲੇ

ਬੁੜ ਫਿਰੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਸਾਲੇ
ਕਿੰਨੀਆਂ ਸਦੀਆਂ ਬੀਤ ਗਈਆਂ ਨੇ

ਫਿਰ ਵੀ ਮੰਦੜੇ ਹਾਲ ਦੇ ਸਾਲੇ
ਆਖ ਰਹੀ ਸੀ ਲੀਡਰ ਮਾਈ ਘਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣ ਜਾਊ ਤਾਈ
ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਵਾਹ-ਵਾਹ ਹੋਈ ਬੱਦਲ ਲੈਗੇ ਢੋਲ ਵਜਾਈ
ਬਰਨ ਵਿਚਾਰੇ ਤਿੱਖੀਆਂ ਧਾਰਾਂ ਫੇਰਦੇ ਖੂਨੀਅਲ ਲਾਲ ਦੇ ਲਾਲੇ
ਬੁੜ ਫਿਰੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਸਾਲੇ

ਕਿੰਨੀਆਂ ਸਦੀਆਂ ਬੀਤ ਗਈਆਂ ਬੀਤ
ਵੰਡ ਦੀ ਅੰਗ ਧਧਾਣੀ ਰੱਖਦੇ ਬਾ ਬਾ ਜੰਗਾਂ ਲਾਈ ਰੱਖਦੇ
ਮੂੰਹ ਮਿਠੜੇ ਬੋਲ ਪਏ ਬੋਲਦੇ ਸਦਾ ਹੀ ਹੇਤ ਵਧਾਈ ਰੱਖਦੇ
ਅਮਲਾਂ ਦੇ ਇਹ ਨਾਚ ਵਿਖਾਵੇ ਔਖੀ ਘੰਟਾ ਚਾਲ ਦੇ ਲਾਲੇ

ਕਿੰਨੀਆਂ ਸਦੀਆਂ ਬੀਤ ਗਈਆਂ ਬੀਤ
ਬੈਂਕ ਖਾ ਗਏ ਬੈਂਕਾਂ ਲੁੱਟ ਕੇ ਬਾਤ ਦੀ ਸਾਰੀ ਲੈ ਗਏ ਪੁੱਟ ਕੇ
ਕਰਕੇ ਹੋਨਾਂ ਸਾਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਫਰਦਾ ਥਮਾਈਆਂ ਗਲ ਨੂੰ ਘੁੱਟ ਕੇ
ਆਗੂ ਸਾਹ ਨਾ ਟੈਕਸ ਭਰਦੇ ਹੋ ਗਏ ਮਾਲੋ ਮਾਲ ਦੇ ਲਾਲੇ

ਕਿੰਨੀਆਂ ਸਦੀਆਂ ਬੀਤ ਗਈਆਂ ਬੀਤ
ਟੋਲੀ ਤੇ ਨਿੱਤ ਬੋਲੇ ਬੋਲਦਾ ਲਾਈ-ਲੱਗ ਨਾ ਸੋਚ ਫਰੋਲਦਾ
ਨੇਰ ਘਰਾਂ ਦੀ ਬੋਲੇ ਬੋਲੇ ਚਾਲਕ ਨੂੰ ਸਦਾ ਘੱਟੇ ਰੋਲਦਾ
'ਖਰਲਬੀਰ' ਨਿੱਤ ਹਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਆਪਣੀ ਕਿਰਤ ਸੰਭਾਲ ਦੇ ਲਾਲੇ
ਬੁੜ ਫਿਰੇ ਪਧਾਨ ਦੇ ਸਾਲੇ

ਕਿੰਨੀਆਂ ਸਦੀਆਂ ਬੀਤ ਗਈਆਂ ਨੇ
ਫਿਰ ਵੀ ਮੰਦੜੇ ਹਾਲ ਦੇ ਸਾਲੇ

ਖਰਲਬੀਰ ਕੁਬੰਦਰੀ

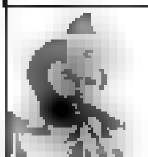

ਨਸ਼ਤਰਾਂ

ਜਗਸੀਰ ਜੋਦਾ

ਜਨਮ ਕੁੰਡਲੀ ਬਣਾਈ ਅਸੀਂ ਸੋਹਣਿਆਂ
ਜਦੋਂ ਦੇ ਕੁੰਡੀ ਲਾਉਣਾ ਸਿੱਖ ਗੇ

ਅਸੀਂ ਕੱਢੀਆਂ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜ ਲੱਗਾ
ਬਾਹਰ ਜਦੋਂ ਹੁੰਦਾ ਖਤਰਾ

ਪਿਛਲੇ ਅੰਕ ਤੋਂ ਅੱਗੇ
ਲੜੀਵਾਰ ਪੁਸਤਕ

ਭੱਜੋ ਨਾ, ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਬਦਲੋ

ਰਾਹੁਲ ਸਾਂਕ੍ਰਿਤਆਇਨ

ਦੁਖਰਾਮ - ਐਮ.ਏ., ਬੀ.ਏ. ਦੀ ਕੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਓ ਭਰਾ ! ਸਾਡੀ ਧੀਆਂ ਦੀ ਮਾਈ ਨੂੰ ਨੀ ਦੇਖਿਆ, ਵਕੀਲ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਐ ਵਕੀਲ। ਮੂੰਹ 'ਚੋਂ ਗੱਲ ਨੀਂ ਨਿਕਲਣ ਦਿੰਦੀ। ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਸੀਂ ਕੀ ਵੱਲ ਗਵਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਆਂ। ਤਾਂ ਫੇਰ ਮਾਂ-ਪਿਓ ਲਈ ਵੀ ਬੜੀ ਚਿੰਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਐ?

ਭਰਾ - ਦੁੱਖ ਐ ਦੁੱਖ। ਤੀਹ ਪੈਂਤੀ ਸਾਲ ਦੇ ਬਾਬੂ ਬੁੱਢੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਐ। ਇਹੀ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਐ। ਕੁੜੀਆਂ ਤਾਂ ਵਿਆਹ ਬਿਨਾਂ ਜਵਾਨੀ ਬਿਤਾਉਣ ਲਗਦੀਐਂ ਤੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦਾ ਛੇਤੀ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁੜੀ ਵਾਲੇ ਘੇਰਨ ਲਗਦੇ ਐਂ। ਪਿਓ ਨੂੰ ਕੈਸੇ ਵੀ ਗ੍ਰਹਿਸਤੀ ਚਲਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਐ। ਉਤੋਂ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਬਹੂ ਬਣ ਕੇ ਇਕ ਹੋਰ ਘਰੇ ਆ ਜਾਂਦੀ ਐ। ਦਸ ਸਾਲ ਫੇਰ ਬਾਅਦ 'ਚ ਘਰੇ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਚਿਹਰੇ ਆਉਣ ਲਗਦੇ ਐ। ਜਿਨ੍ਹੇਂ ਮੂੰਹ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਖਾਣ ਦੇ ਲਾਲੇ ਪਏ ਸੀ। ਹੁਣ ਪੋਤਾ-ਪੋਤੀ ਹੋਰ ਵਧਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਕੀ ਗੱਲ ਪੁੱਛਦੇ ਓ ਫਿਕਰ ਦੀ? ਹਰ ਵੇਲੇ ਮਨ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਰਹਿੰਦੈ, ਫੇਰ ਘਰ 'ਚ ਬਿਨਾਂ ਗੱਲੋਂ ਝਗੜਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਰਹੇ? ਪਤਨੀ ਮਰਦ ਨਾਲ ਲੜਦੀ ਐ, ਬਾਪ ਬੇਟੇ ਨਾਲ ਝਗੜਦਾ ਐ, ਤੇ ਸਾਰੇ ਆਪਸ 'ਚ ਲੜਦੇ ਐ। ਮਾਰਨਾ-ਕੁੱਟਣਾ, ਗਾਲੀ-ਗਲੋਚ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਪੁੱਛੋ। ਸਾਰਾ ਮੁਹੱਲਾ ਸੁਣਦੈ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਸਿਰ ਪਾਟਿਆ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਸੰਖੀਆ ਪੀ ਲਿਆ, ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਵੀ ਹਵਾ ਖਾਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਘਰ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਢੇਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਐ?

ਸੰਤੋਖੀ - ਹਾਂ ਭਰਾ, ਮੇਰੇ ਵੀ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਬੜੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਐ। ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗਵਾਰ ਸਮਝ ਕੇ ਨੱਕ-ਮੂੰਹ ਵੱਟਦੇ ਐ, ਪਰ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਚੂਨਾ-ਕਲੀ ਕੀਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ, ਧੋਬੀ ਦੇ ਘਰੋਂ ਧੋ ਕੇ ਆਏ ਬਗਲਿਆਂ ਵਰਗੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੱਗ ਧੂ-ਧੂ ਕਰ ਕੇ ਮੱਚਦੀ ਐ। ਚਿੰਤਾ ਦੇ ਮਾਰੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਐ। ਵਪਾਰ ਮੰਦਾ ਐ, ਦਿਵਾਲੇ ਦਾ ਡਰ ਸਿਰ 'ਤੇ। ਮਹਾਜਨ ਘਰੇ ਬੁੜੀ ਸਿਆਣੀ, ਕੀ ਕਰਨ ਵਿਚਾਰੇ, ਇਹੀ ਸੋਚਦੇ ਐ ਕਿ ਕਿਸਨੂੰ ਲੁੱਟੀਏ, ਕਿਸ ਨੂੰ ਮਾਰੀਏ।

ਭਰਾ - ਦੇਖਿਆ ਨਾ ਦੁਖ ਭਰਾ, ਜੋ ਸਫੇਦ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਐ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਢੋਲ ਦੀ ਪੋਲ ਐ। ਘਰ 'ਚ ਔਰਤ ਬੱਚੇ ਮਿਲ ਕੇ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਜੀਅ ਤਾਂ ਹੋਣਗੇ ਹੀ।

ਦੁਖਰਾਮ - ਬਾਲ-ਬੱਚੇ ਦੇਣਾ ਤਾਂ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਹੱਥ 'ਚ ਐ।

ਭਰਾ - ਭਗਵਾਨ, ਭਗਵਾਨ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ। ਇੱਕ ਬੂੰਦ ਆਦਮੀ ਦੀ 'ਤੇ ਇੱਕ ਬੂੰਦ ਔਰਤ ਦੀ ਮਿਲਾ ਕੇ ਬੱਚਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਬਹੁਤ ਤਰੀਕੇ ਨਿਕਲ ਆਏ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਨਾਲ ਦੋਹਾਂ ਬੂੰਦਾਂ ਮਿਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀਆਂ, ਪਰ ਅਜੇ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਪੁੱਤ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਕੋਸੀ ਪਈ ਐ। ਇਸ ਲਈ ਹਾਕਮ ਦੇ ਘਰ 'ਚ ਵੀ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਮੈਂਬਰ ਤਾਂ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਨੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਦਮੀ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਛੱਡਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਭਰਾਵਾ?

ਸੰਤੋਖੀ - ਫਰਜ਼ ਕਿਉਂ ਛੱਡਣਾ ਪੈਂਦਾ ਭਰਾ?

ਭਰਾ - ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੇ ਪੜ੍ਹਾਇਆ-ਲਿਖਾਇਆ ਕਿ ਮੁੰਡਾ ਕਮਾਊਗਾ, ਤੇ ਬੁਢਾਪੇ 'ਚ ਉਸ ਦੀ ਖਬਰ ਲਊਗਾ। ਇਕੋ ਢਿੱਡੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਭਰਾ-ਭੈਣ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸਾਡਾ ਹੱਡ-ਮਾਸ ਐ, ਪਰ ਹਾਕਮ ਬਣਦੇ ਹੀ ਮੁੰਡੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀਐਂ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਹਬ

ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਂਦਾ, ਉਸ ਨੇ ਕਲੈਕਟਰ ਸਾਹਬ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੂਛ ਹਿਲਾਉਂਦੀ ਐ। ਚੰਗਾ ਕੋਟ ਚਾਹੀਦੈ, ਚੰਗੇ ਬੂਟ ਚਾਹੀਦੇ ਐ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਇੱਥੋਂ ਈ ਲਿਬਾਸ ਤੇ ਦਿਖਾਵਾ ਵਧਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ, ਕਿੰਨਾ ਪੈਸਾ ਮਕਾਨ-ਭਾੜਾ, ਟੇਪ-ਰੇਟ, ਘੋੜਾ-ਗੱਡੀ ਜਾਂ ਮੋਟਰ 'ਤੇ ਈ ਖਰਚ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਐ। ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਤਾਂ ਗੱਲ ਈ ਨਾ ਪੁੱਛ, ਫੇਰ ਦੱਸ ਕਿਵੇਂ ਖਵਾਵੇ ਬੀਬੀ-ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਨੌਕਰ-ਚਾਕਰ ਨੂੰ।

ਸੰਤੋਖੀ - ਤਾਂ ਉਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਦਿਖਾਵਾ ਈ ਐ

ਭਰਾ ਦਿਖਾਵਾ ਨਾ ਕਹਿ, ਸੰਤੋਖੀ, ਉਥੇ ਵੀ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਅੱਗ ਧੁ-ਧੁ ਕਰ ਰਹੀ ਐ, ਮਾਂ-ਬਾਪ ਵੀ ਕੀ ਆਸ ਤੋੜਦੇ ਐ ਭਰਾ, ਭੇਟ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਤੋਤੇ ਵਾਂਗੂ ਅੱਖਾਂ ਫੇਰ ਲੈਂਦੇ ਐ, ਸਿਰਫ ਆਪਣਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਕਰਦੇ ਐ, ਉਹ ਮਜ਼ਬੂਰ ਐ, ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਆਦਮੀ ਤੋਂ ਜਾਨਵਰ ਬਣਨ ਲਈ, ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਦੀ ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਤੇ ਕਮੀਨਾਪਨ ਐ, ਪਰ ਕਰੇ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰੇ? ਜੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰੇ ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਅਫ਼ਸਰ ਨਫ਼ਰਤ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਐ, ਫੇਰ ਅੱਗੇ ਦੀ ਤਰੱਕੀ- ਵਧੋਤਰੀ ਦੀ ਆਸ ਗਈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲਏ

ਸੰਤੋਖੀ ਇੰਨੀ-ਇੰਨੀ ਤਨਖਾਹ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਵਤ ਨੀਂ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਭਰਾ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਈ ਸਭ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ ਐ, ਸਾਰੇ ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਐਂ, ਸਾਰੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਧੂਲ ਝੋਂਕਦੇ ਐ, ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਇਸ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦਾ ਨਾਂ ਐ ਚੋਰੀ-ਚੋਰੀ ਭੋਜਨ ਤੇ ਮੇਮ ਸਾਹਬ ਦੀ ਉਂਗਲੀ 'ਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਅੰਗੂਠੀ, ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਮੋਤੀ ਰਤਨ ਦੀ ਮਾਲਾ।

ਸੰਤੋਖੀ ਭਰਾ, ਮੈਂ ਕੀ ਸੁਣ ਰਿਹੈਂ?

ਭਰਾ ਚੁੱਪਚਾਪ ਸੁਣਦੇ ਜਾਓ, ਵੱਡੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਪੋਲ, ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਐਂ, ਰਿਸ਼ਵਤ ਬੁਰੀ ਚੀਜ਼ ਐ, ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਫੜੇ ਜਾਣ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਛੋਟੀਆਂ-ਮੱਛੀਆਂ ਤੇ ਹੱਥ ਉਠਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ, ਆਖਿਰ ਨਿਆਂ ਦਾ ਢੌਂਗ ਤਾਂ ਕੁਝ ਦਿਖਾਉਣਾ ਈ ਪਵੇਗਾ

ਸੰਤੋਖੀ: ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਜਾਨੈਂ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਕਦੇ ਕਦੇ ਇਹ ਦੇਖਦੈ ਮਰੀ ਜਾਤ ਦੇ ਈ ਚੌਧਰੀ ਐਂ, ਉਹਨਾਂ ਵੱਲ ਉਂਗਲੀ ਕੌਣ ਕਰੇ

ਭਰਾ ਇਹ ਰੋਗ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ, ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਸੱਤਵੇਂ ਆਸਮਾਨ ਤੇ ਰਹਿੰਦੈ, ਕਲੈਕਟਰ ਹੋ ਗਏ, ਧੇਲਿਆਂ ਸੌ ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ, ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਸਾਡੇ ਭਰਾ, ਕਾਲੇ ਸਾਹਬ, ਗੋਰਿਆਂ ਦੇ ਵੀ ਕੰਨ ਕੱਟਦੇ ਨੇ, ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਜੰਗਲੀ ਉਜੱਡ, ਗਵਾਰ ਸਮਝਦੇ ਐ, ਆਪਾਂ ਵੀ ਆਦਮੀ ਆਂ।

ਸੰਤੋਖੀ ਇਹ ਗੱਲ ਠੀਕ ਕਹੀ ਭਰਾਵਾ

ਭਰਾ ਤੇ ਜਦੋਂ ਆਦਮੀ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਨਫ਼ਰਤ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਸਦਾ ਬਹਾਨਾ ਲੱਭਦਾ, ਤੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਵੀ ਬਹਾਨਾ ਮਿਲ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਗੱਲ ਦਾ ਬਤੰਗੜ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ।

ਭਰਾ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਨਾਟਕ ਐ ਸੰਤੋਖੀ ਭਰਾ, ਤੇ ਸੁੱਖ ਦਾ ਨਾਟਕ ਸ਼ਾਇਦ ਸੌ 'ਚੋਂ ਦੋ ਚਾਰ ਦਾ, ਬਾਕੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਦੁਖੀ ਨਾਟਕ ਐ

ਦੁਖਰਾਮ: ਮੁੰਡਿਆਂ ਦਾ ਮਿਜਾਜ਼ ਤਾਂ ਪਿਓ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹੁੰਦੈ।

ਭਰਾ ਇਹ ਮਿਜਾਜ਼ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਘਾਤਕ ਐ, ਇਹ ਪਾਨ-ਫੁੱਲ ਦੇ ਵਾਂਗ ਪਾਲੇ ਪੋਸੇ ਜਾਂਦੇ ਐ, ਵੱਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਭੇਜੇ ਜਾਂਦੇ ਐ, ਉੱਥੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਦੇਵਦੇਵੀ ਸਮਾਜ ਵਾਲੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਐ।

(ਅਨੁਵਾਦਕ: ਹਰਵਿੰਦਰ ਰਾਜੋ ਸੇਤੇ ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਅੰਕ ਵਿੱਚ

ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ

ਗਲਾਸਗੋ : ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਗਲਾਸਗੋ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸਿੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਨੂੰ 26 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਇਕ ਔਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਰੀਰਕ ਸੰਬੰਧ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 12 ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਜ਼ਾ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਦੋਵੇਂ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸ਼ਾਦੀਸ਼ੁਦਾ ਹਨ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਤਿੰਨ ਤਿੰਨ ਬੱਚੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਹੁਣੇ ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਠ ਕਰਨ ਲਈ ਗਏ ਸਨ। ਪੀੜਤ ਲੜਕੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਉਸ ਕੋਲ ਆਏ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਲੜਕੀ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਚੁੱਕ ਕੇ ਨਾਈਟ ਕਲੱਬ ਦੇ ਕੋਲ ਸੁੰਨਸਾਨ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਲੈ ਗਏ। ਜਿੱਥੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਜਬਰੀ ਸਰੀਰਕ ਸੰਬੰਧ ਬਣਾਏ। ਐਡਿਨਬਰਗ ਸਥਿਤ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਲਾਰਡ ਪੈਂਟਲੈਂਡ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਲੱਗੇ ਦੋਸ਼ ਸਿੱਧ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਤੇ ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਇਕ ਹੋਰ ਸਰੀਰਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਆਸਾ ਰਾਮ ਬਾਪੂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ

ਸਮਾਜਕ ਕਾਰਕੁੰਨ ਮਦਨ ਲਾਲ ਸ਼ੁਕਲਾ ਨੇ ਚੀਫ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਰਾਜੇਸ਼ ਉਪਾਧਿਆਏ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਦੇ ਮਸਲੇ ਵਿੱਚ ਆਸਾ ਰਾਮ ਬਾਪੂ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨਾਲ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਹੈ। ਆਸਾ ਰਾਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਲਈ ਉਹ ਲੜਕੀ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਦੀਖਿਆ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਭਰਾ ਆਖ ਕੇ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਲੜਕਿਆਂ ਦੇ ਪੈਰ ਫੜ ਲੈਂਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਬਲਾਤਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਸੀ।

ਮੰਦਰ ਵਿੱਚ ਪੁਜਾਰੀ ਨੇ ਚੇਲੇ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਬਲਾਤਕਾਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਪਾਂਡਵ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਚੇਲੇ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਕ ਪੁਜਾਰੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੂਰਬੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਪੜਤਾਲ ਮੁਤਾਬਿਕ ਮੰਦਰ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਮਦਨ ਮੋਹਨ (55) ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਆਪਣੇ ਚੇਲੇ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਮੰਦਰ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾ ਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਪੁਜਾਰੀ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਬਾਪੂ ਆਸਾ ਰਾਮ ਤੇ 700 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਨਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼

ਬਾਪੂ ਆਸਾ ਰਾਮ ਤੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ 700 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਨਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਗੰਭੀਰ ਧੋਖਾਧੜੀ ਜਾਂਚ ਦਫਤਰ (ਐਸ ਐਫ ਆਈ ਓ) ਨੇ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਰਤਲਾਮ ਦੀ 200 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਦਫਤਰ ਨੇ ਆਸਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨਰਾਇਣ ਸਾਈਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਜਯੰਤ ਵਿਟਾਮਿਨਸ ਲਿਮਟਿਡ ਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੇ ਸਾਲ 2000 ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਦਫਤਰ ਨੇ ਦੋ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚਾਰ ਸੇਵਾਦਾਰ ਗੱਡੀਆਂ ਚੋਰੀ ਕਰਦੇ ਕਾਬੂ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇਹ ਚਾਰ ਸੇਵਾਦਾਰ ਇਕ ਗਰੋਹ ਬਣਾ ਕੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਗੱਡੀਆਂ ਚੋਰੀ ਕਰਕੇ ਤਰਨਤਾਰਨ ਅਤੇ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਵੇਚਦੇ ਸਨ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਇਹ ਗਿਰੋਹ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਅੜਿੱਕੇ ਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਗਿਰੋਹ ਜਾਅਲੀ ਆਰ ਸੀ ਵੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਜਾਅਲੀ ਮੋਹਰਾਂ ਵੀ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਬਦਨਾਮੀ ਦੇ ਡਰ ਕਾਰਣ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਦਸ ਸੁਆਲ

ਇਸ ਅੰਕ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ-ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਖਾਸ ਕਾਲਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਕਾਲਮ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ 'ਦਸ ਸੁਆਲ'। ਇਸ ਵਿਚ ਦਸ ਸਆਲ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਆਲਾਂ ਦੇ ਜੁਆਬ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਤੇ ਤੇ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜਣੇ ਹਨ। ਸੁਆਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਲੱਭਣ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਆਪਣੇ ਅਧਿਆਪਕ, ਭੈਣ ਭਰਾ ਜਾਂ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜਾਂ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਮਦਦ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਅਗਲੇ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਦਸ ਸੁਆਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ ਸੁਆਲਾਂ ਦੇ ਠੀਕ ਜੁਆਬ ਵੀ ਛਾਪੇ ਜਾਣਗੇ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਠੀਕ ਜੁਆਬ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਢੁੱਕਵੇਂ ਇਨਾਮ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੇ ਜਾਣਗੇ, ਸਾਲ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਠੀਕ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਫੋਟੋ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਇਨਾਮ ਉਸਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ (ਸਕੂਲ ਮੁਖੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾਲ) ਸਕੂਲ ਮੁਖੀ ਹੱਥੋਂ ਸਵੇਰ ਦੀ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਦਵਾਇਆ ਜਾਏਗਾ, ਜੇਕਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬਰਾਬਰ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇਨਾਮ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ। ਤੁਹਾਡੇ ਜੁਆਬ 25 ਮਾਰਚ ਤੱਕ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਤੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਜੁਆਬ ਦੇ ਥੱਲੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਪਤਾ ਤੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰ ਸਾਫ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ, ਲੇਟ ਪੁੱਜਣ ਵਾਲੇ ਉੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਜੁਆਬ ਭੇਜਣ ਲਈ ਪਤਾ: ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੋ, ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕ ਮੰਡੋ, ਤਹਿ ਫਿਲੌਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ-144029

1. ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਤਿੰਨ ਰੂਪ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕੀ ਪਦਾਰਥ ਦਾ ਚੌਥਾ ਰੂਪ ਵੀ ਹੈ? ਜੇ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਕੀ ਨਾਂ ਹੈ?
2. ਤਾਰੇ ਦੀ ਇਕਾਈ ਕੀ ਹੈ?
3. ਕੀ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਚੰਦਰਮਾ ਉੱਪਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਭਾਰ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਿੰਨੇ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਜਾਂ ਘੱਟ ਹੋਵੇਗਾ?
4. ਕੀ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਹਿਣ ਸਮੇਂ ਸੂਰਜ ਵਿੱਚੋਂ ਖਾਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਸਿਹਤ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦਾਇਕ ਹੋਣ?
5. ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਿੰਨੇ ਤੱਤ ਲੱਭੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ?
6. ਮਸ਼ਹੂਰ ਲੇਖ "ਮੈਂ ਨਾਸਤਿਕ ਕਿਉਂ ਹਾਂ?" ਕਿਸਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ।
7. ਤਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਨਣ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੂਰਬੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸ ਵਿਗਿਆਨੀ ਨੇ ਕੀਤੀ?
8. ਤਸਲੀਮਾ ਨਸਰੀਨ ਦੇ ਕਿਸ ਨਾਵਲ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ?
9. ਧਰਤੀ ਦਾ ਪੁੰਜ ਕਿੰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਸਨੇ ਲੱਭਿਆ?
10. ਇਸ ਤਸਵੀਰ ਵਾਲੀ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਹੈ, ਦੱਸੋ ਇਹ ਤਸਵੀਰ ਕਿਸ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਹੈ।

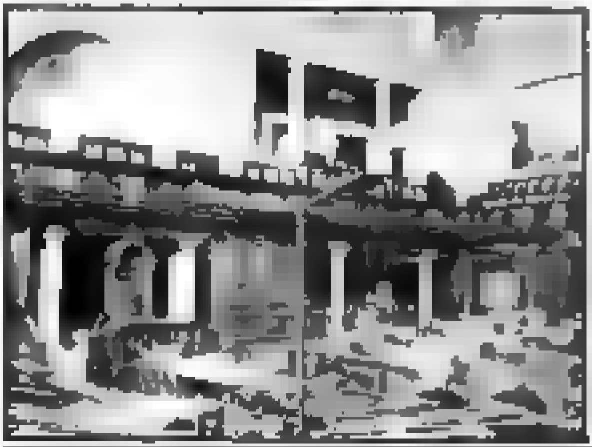

ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਹਾਇਤਾ

ਇਕਾਈ ਕੁਲਗੜੀਆਂ

ਬੀ ਕੇ ਯੂ ਏਕਤਾ ਡਕੌਂਦਾ ਦੇ ਸੀਨੀ ਆਗੂ ਕਾਮਰੇਡ ਜਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਗੋਰਖਨਾਥ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਜਗਸੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ 2000

ਬੀ ਕੇ ਯੂ ਏਕਤਾ ਡਕੌਂਦਾ ਦੇ ਆਗੂ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਕ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਦਾਦਾ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸ਼ੋਕ ਸਮਾਗਮ ਤੇ 2000

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਗੂ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਕੁਲਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਨਰਾਤੀ ਦੇਵੀ ਦੇ ਸ਼ੋਕ ਸਮਾਗਮ ਤੇ 500

ਖ਼ਾਸ ਕਲਮ

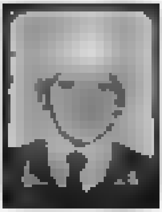

ਵਹਿਮ-ਭਰਮ

ਪੁਰਾਣੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਲੋਕ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਕਾਰਨ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਅਧੀਨ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਲੋਕ ਵੀ ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਬੱਚਾ ਬਿਮਾਰ ਪੈ ਜਾਵੇ, ਉਸਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਦਵਾਈ ਨਾ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਲੋਕ ਉਸਨੂੰ ਹੋਰ ਮਾਹਿਰ ਡਾਕਟਰ ਕੋਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬਾਬਿਆਂ ਕੋਲ ਪੁੱਛਾਂ ਕਢਵਾਉਣ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉੱਥੇ ਬਾਬੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ. ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੇਰੇ ਤੇ ਭੂਤ ਦੀ ਛਾਇਆ ਹੈ. ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਕੀਤਿਆ ਹੈ. ਠੀਕ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਾਰੀਅਲ ਚੁਆ ਕੇ ਨਹਿਰ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿਓ, ਬੱਚਾ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ. ਪਰ ਬੱਚੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਹੋਰ ਵਿਗੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਰਪੰਚਣੀ ਨੇ ਇਕ 13 ਸਾਲ ਦੀ ਬੱਚੀ ਦੀ ਕਿਸਟਾਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਸਦੇ ਅੰਦਰ ਭੂਤ ਹੈ. ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਖੈਰ ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ ਬਾਬੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵੇਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਲੁੱਟਦੇ ਹਨ। ਭੋਲੇ ਭਾਲੇ ਲੋਕ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਲੁਟਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਇਸ ਨਾਲ ਬਾਬੇ ਹੋਰ ਲਾਲਚੀ ਹੋ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ.

ਮੈਂ ਸਭ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪਾਖੰਡੀ ਬਾਬਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚੋ ਅਤੇ ਸੱਚ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਚੱਲੋ.

ਰਵਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਜਮਾਤ ਛੇਵੀਂ, ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰ. ਸਕੂਲ ਚੀਮਾਂ

ਮੈਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਕਿਵੇਂ ਬਣਿਆ?

ਤਜਰਬਾ

ਹਰੇਕ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਆਲਾ ਦੁਆਲਾ ਖਾਸ ਕਰ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਮੇਰੇ ਘਰ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਧਾਰਮਿਕ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਹੈ. ਇਸ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਪਲਦਿਆਂ ਮੈਂ ਵੀ ਪੂਰਾ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ. ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਡਰ ਇਸ ਕਦਰ ਬੈਠ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਦਿਨ ਵਿਚ ਵੀ ਇਕੱਲਾ ਕਿਸੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ. ਕੀ ਨਾ ਤੇਰ ਮੈਂ ਇਸ ਕੰਬਣਾਂਵਾਲੂੰ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਰਿਹਾ. ਜਦ ਤੱਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਹੀ ਸੇਧ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗਹਿਰਾਈਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣਾ ਬੜਾ ਜਿਹਾ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਫਿਰ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਐਮ.ਏ. ਕਰਨ ਲਗਿਆ. ਪੰਜਾਬੀ ਬਾਰੇ ਜਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਚੰਗੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਇਨਸਾਨ ਮਿਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਹਰੇਕ ਗੱਲ ਦਾ ਤਰਕਸਮਈ ਜਵਾਬ ਹੁੰਦਾ ਸੀ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਮੇਰਾ ਜਿੰਦਗੀ ਪ੍ਰਤੀ ਨਜ਼ਰੀਆ ਹੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ. ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਚੰਗਾ ਸਾਹਿਤ ਜਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਤੇ ਜਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਜਿਊਣਾ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ. ਜਦਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਬਾਬਾ ਡਰ ਡਰ ਕੇ ਮਰਨਾ ਨਹੀਂ ਸਿਖਾਉਂਦਾ. ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਤੇ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹਨ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਲੀ ਜਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ. ਅੱਜ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਸਦਕਾ ਧਾਰਮਿਕ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਇਆ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਣ ਦੀ ਚੇਟਕ ਲਾਈ. ਮੈਂ ਵੀ ਇਹ ਚੇਟਕ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਸਲੀ ਮਾਇਨੇ ਸਮਝੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ.

ਸਤਿਕਰਤਾਰ ਕੌਰ

ਵਿਆਹ ਲਈ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ

1. [illegible] 1990 [illegible] ... [illegible] ਮੋ: [illegible]

2. [illegible] 29 ਸਾਲ ਦੇ [illegible] ਲਈ [illegible] ਲੋੜ ਹੈ [illegible]

[illegible]

ਸੰਪਰਕ ਪਤਾ: 94170 48818

ਅਜੋਕੀ ਗਾਇਕੀ : ਸਭਿਆਚਾਰ ਜਾਂ ਨਿਘਾਰ?

[illegible]

ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਐਸ਼ੋ-ਇਸ਼ਰਤ ਲਈ ਲੁੱਟਦੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਜਾਣੇ ਅਣਜਾਣੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਕੁੜੇ ਨੀ ਪੂਰੀਏ ਕੰਢ ਪੀਣ ਵਾਲੀਏ

ਚੋਲੇ ਪੈਣਗੇ ਮਰੋੜੀ ਕੱਧ ਲਾਲ ਕੇ-----

ਜੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਕਾਰ ਲੰਘ ਗਈ -- --

ਰੇਲ ਮਿੱਤ ਗਿਣੋ ਦੀ ਜਾ

ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਭੈਣ ਧੀ ਨਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਨਹੀਂ?

ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਿਹਾ ਸਾਹਿਤ ਲਿਖਿਆ ਕਿਉਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਧਿਰ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪੈਸੇ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਤੇ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ "ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਵਹਾਅ ਜਿਸ ਪਾਸੇ ਵਗਦਾ ਹੈ, ਠੀਕ ਉਸੇ ਪਾਸ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਵੀ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਉੱਨਤੀ ਲਈ ਉੱਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਉੱਚਾ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਦੇਸ਼ ਤਰੱਕੀ ਕਰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਵਹਾਅ ਨਸ਼ਿਆਂ, ਹਥਿਆਰਾਂ, ਅਸ਼ਲੀਲਤਾ, ਜਾਤੀਵਾਦ, ਕਾਮ ਉਕਸਾਊ ਗਲਤੀਆਂ, ਵਿਗੜਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਸਾਰੀ, ਬਹੁਕਮਰੀ, ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸੀ, ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ, ਬਿਮਾਰ ਮਾਨਸਿਕਤਾ, ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਮੰਡੀ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿੱਚ ਕੁੱਦਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਵਧੀਆ ਗੀਤ ਲਿਖੇ ਜਾਂ ਗਾਏ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਹੇ। ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜੋਸ਼ੀਲੇ ਅਤੇ ਅਰਥ ਭਰਪੂਰ ਗੀਤ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਲਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਲਿਖੇ ਗਏ।

ਕਿਵ ਚਾਲੀਏ ਕੌਮਣਾ ਸਾਡਾ ਲਾਗੂ

ਸੇਵਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਿੰਦੜੀਏ ਬੜੀ ਔਖੀ——

ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਬਲਵੰਤ, ਧਨੀ ਰਾਮ ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਆਦਿ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਸਾਹਿਤ ਲਿਖ ਕੇ ਸਾਹਿਤਕ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਨਕਸਲਬਾੜੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਸਾਹਿਤ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ। ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਲਿਖੇ ਗੀਤ ਅੱਜ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ੁਬਾਨਾਂ 'ਤੇ ਉਵੇਂ ਦੇ ਉਵੇਂ ਉੱਕਰੇ ਪਏ ਹਨ।

ਦਾਤ ਸੌਂਗ ਕੇ ਜੀਕੀ ਦੇ ਕੌਂਟ ਹੋਏ-

ਸਦਾ ਸਦ ਕੌਂਸ ਮੇਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਏ ਕੁੜੀਏ ਨੀ

ਚੁੱਕਣੇ ਨੇ ਅਸੀਂ ਹਥਿਆਰ

ਅਸੀਂ ਤੋੜਨੀਆਂ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਕੜੀਆਂ——

ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਹਥਿਆਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ, ਧਮਕਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਲਾਮਬੰਦੀ ਦਾ ਸਨੇਹਾ ਹਨ ਅਤੇ ਸਭ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਘੂਰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਹੀ ਦੌਰ ਦੇ ਕਵੀ ਪਾਸ਼ ਨੇ ਲਿਖਿਆ

ਪੈਰਾਂ ਦੀਏ ਜਿੰਦੀਏ, ਪਰਾਗ ਬਣ ਜਾਵੀਂ

ਕੰਧਾਂ ਦੀਏ ਕੂੰਜੀਏ, ਕਿਤਾਬ ਬਣ ਜਾਵੀਂ----

ਕਿਸੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਜਦੋਂ ਆਪ ਹਾਰੀਆਂ

ਲੈਂਪਾਂ ਅੰਦਰ ਬੂਟੀ ਵਾਂਗੂ ਜਾਣੀਆਂ---

ਇਹਨਾਂ ਗੀਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੋਕਪੱਖੀ ਸਾਹਿਤ ਲਿਖਿਆ, ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ। ਜਿਵੇਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਡੱਕਿਆ ਜਾਣਾ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਬਾਗ਼ੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਜਾਂ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਤਾਕਤਾਂ ਤੋਂ ਕਤਲ ਕਰਵਾਉਣਾ, ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ ਤੇਜ਼ਾਬੀ ਪਾ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਜੋਤ ਗਵਾ ਦੇਣਾ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਸਾਹਿਤ ਲਿਖਣ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਨਾ ਕਰਨ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਸਾਹਿਤ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ, ਸਾਡੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਘਟੀਆ ਅਲਾਮਤਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਓ ਲੱਚਰ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਕਵੀਆਂ ਜਾਂ ਗੀਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਸਟੇਜਾਂ ਤੇ ਬਹੁਤਾਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆਈਏ।

ਸਮਾਂ

604 740 4794

ਸੁੱਤੇ ਆਦਮੀ ਬਣਨ ਲੱਗੇ ਪੱਥਰ --------?

ਡਾ. ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ

ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਰਾਤ ਲਖਨਊ ਸਮੇਤ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੋਈ ਅਠ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆ ਲਈ ਦਹਿਸ਼ਤ ਅਤੇ ਖੌਫ ਦਾ ਮੰਜ਼ਰ ਬਣ ਗਈ। ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਾਇਦ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹੋਵੋਗੇ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਕੀ? ਇਹ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇਕ ਅਫਵਾਹ ਸੀ ਕਿ ਸੁੱਤੇ ਆਦਮੀ ਪੱਥਰ ਦੇ ਬਣੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਦੋਂ ਵੀ ਭੂਚਾਲ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਇੰਝ ਤੇਜ਼ ਫੈਲੀ ਕਿ ਗੋਮਤੀ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਕੋਈ ਪਿੰਡ ਜ਼ਮੀਨ 'ਚ ਧਸ ਗਏ ਹਨ। ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਦੇਖਦੇ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਫੈਲ ਗਈ, ਇਕ ਦਮ ਹਵਾ ਵਾਂਗੂ। ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਜਾਗਦੇ ਰਹੋ ਦੇ ਹੋਕੇ ਦੇ ਕੇ ਕਈ ਲੋਕ ਸੁੱਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਗਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਰਾਤ ਵਿਛੌਣਿਆਂ ਬੈਠ ਕੇ ਲੰਘਾਉਣੀ ਪਈ। ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਸਭ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਮੋਬਾਇਲ 'ਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਖੈਰ ਸੁੱਖ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਦੁਬਾਰਾ ਸੌਣਾ ਨਹੀਂ ਵਰਨਾ ਅਨਰਥ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਧਾਰਮਿਕ ਆਸਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਹਲਦੀ ਮਿਲੇ ਘੋਲ ਨਾਲ ਠੱਪੇ ਲਾਉਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਰੀ ਰਾਤ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜਾਗ ਕੇ ਬਿਤਾਈ। ਸਵੇਰੇ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਨ 'ਤੇ ਹੀ ਲੋਕ ਇਸ ਡਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਸਕੇ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਬੰਦਾ ਇਹ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਨਪੜ੍ਹ ਨੂੰ ਛੱਡ ਵੀ ਦੇਈਏ ਤਾਂ 'ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ' ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਐਸੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮੰਨ ਕੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹਾ ਵਿਹਾਰ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ? ਇਹ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅੰਦਾਜ਼ 'ਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਕਦੀ ਮੂੰਹ ਨੋਚਣ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ, ਕਦੀ ਗਣੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਦੇ ਦੁੱਧ ਪੀਣ ਦੀ ਅਫਵਾਹ, ਕਦੀ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਮਿੱਠੇ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ, ਕਦੀ ਮੋਬਾਇਲ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ। ਇਕ ਖਾਸ ਨੰਬਰ ਤੋਂ ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨ 'ਤੇ ਕਾਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਰਸੀਵ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਮੋਬਾਇਲ ਦੀ ਸਕਰੀਨ ਲਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਬੰਦਾ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਫੈਲਣ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਲੈਂਡਲਾਈਨ ਫੋਨ ਵੀ ਚੁੱਕਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਸਿਰਫ ਮੋਬਾਇਲ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਬਿਨਾ ਅੱਗ ਤੋਂ ਧੂੰਆਂ ਕਿਵੇਂ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੀਆਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਅਫਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਅਨੈਤਿਕ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕਦੀ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਨਾਖ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ ਜੋ ਅਫਵਾਹਾਂ ਫੈਲਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਮੋਬਾਇਲ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ ਕਾਰਨਾਮਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਮੈਸੇਜ ਰਾਹੀਂ ਅਜਿਹੀ ਅਫਵਾਹ ਫੈਲਾਅ ਕੇ ਕਮ ਹੀ ਸਮੇਂ 'ਚ ਕਾਫੀ ਪੈਸਾ ਬਣਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੂਸਰਾ ਅਜਿਹੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਇਸ ਬਹਾਨੇ ਟੀ ਵੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਰੇਟਿੰਗ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰਣ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਮਾਜ 'ਚ ਇਹ ਤਾਜ਼ਾ ਅਫਵਾਹਾਂ ਫੈਲਾਉਣ 'ਚ ਕਿਉਂ ਕਾਮਯਾਬ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਸੋਚਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ? ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤਾਣੇ ਬਾਣੇ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਕਾਰਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਿਸ ਸਮਾਜ 'ਚ ਪਲਦੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਉਥੇ ਤਰਕ ਕਰਨਾ, ਬਹਿਸ ਕਰਨੀ, ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨਣਾ ਸਾਨੂੰ ਸਿਖਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪੂਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੇ ਜੋ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਸ 'ਚ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰੂਪ ਨਾਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਚ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਿਧਾਂਤ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਯੁੱਗ 'ਚ ਅਸੀਂ ਜੀਅ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਦੂਰ ਸੰਚਾਰ ਮਾਧਿਅਮਾਂ ਦਾ ਜਾਲ ਫੈਲਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਸਿੱਖਿਆ, ਜੋ ਕਿ ਵਿਗਿਆਨਕ

ਹੋਵੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਹੋਵੇ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦਾ ਵਿਆਪਕ ਫਲਸਫ਼ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੋਵੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਸੰਚਾਰ ਮਾਧਿਅਮਾਂ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਇਉਂ ਕੰਦ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਇਜਾਰੇਦਾਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਬਟੋਰਨ ਲਈ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਕੇਬਲ ਟੀ ਵੀ ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਪਿਛਾਖੜੀ ਗੈਰ-ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਰੱਬੀ ਤਾਕਤਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸੇ ਵਾਲਾ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਹਿੰਸਕ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਬੁਰਾ ਅਸਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਦੀ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਲਈ ਆਦਮਖੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਅਧਿਆਤਮ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਵੀ ਇਹ ਅਜਿਹੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਧਿਆਤਮਿਕਤਾ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਖੁੰਢਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਨਿਆਮਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤਾਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਰਕ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਤਬਕਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਗੜੇ ਰੂਪ 'ਚ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਚ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਬਠਿੰਡਾ 88156-28301

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਹਾਲ ਲਈ ਫੰਡ

ਖਰੜ ਇਕਾਈ ਰਾਹੀਂ

ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਮਕਾਨ ਨੰ:2343, ਰਾਮ ਬਾਗ ਰੋਡ ਖਰੜ 3100

ਰਣਧੀਰ ਕੌਰ ਸੋਤੇ ਮਾਜਰਾ 500

ਸੋਮਾ ਢਿੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਪੋਤਰੇ ਦੇ ਜਨਮ 'ਤੇ 1000

ਵਿਜੇ ਬੱਧੋਲੀ ਰਾਹੀਂ

ਸ੍ਰੀ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਫੜਿਆਣਾ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਹਾਲ ਇਟਲੀ 8000

ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੋਹਲਾ ਸਾਹਿਬ ਰਾਹੀਂ

ਡਾ ਨਵਨੀਤ ਕੌਰ ਪੁੱਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਤੇਜ ਸਿੰਘ ਲੈਕਚਰਾਰ ਤਰਨਤਾਰਨ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ 'ਤੇ 500

ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਇਕਾਈ ਰਾਹੀਂ

ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ, ਲਸੋਈ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਟਿਵਾਣਾ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ 5000

ਮਾਸਟਰ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਇਕਾਈ ਬਠਿੰਡਾ ਰਾਹੀਂ

ਡਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਕੋਟਭਾਈ 500

ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜ਼ਿਲਾ ਸਕੱਤਰ ਬੀ ਟੀ ਐਫ ਬਠਿੰਡਾ 1000

ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਨੰਦਗੜ੍ਹ ਕੋਟੜਾ 500

ਮਾਸਟਰ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਇਕਾਈ ਬਠਿੰਡਾ 1000

ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਮਣੀਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਸਮੇਸ਼ ਨਗਰ ਪਟਿਆਲਾ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਡੀ ਐਸ ਪੀ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਵਿਦਾਇਗੀ 'ਤੇ 5000

ਰੋਪੜ ਇਕਾਈ ਰਾਹੀਂ

ਰਾਜਪਾਲ ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕ ਖਿਜਰਾਬਾਦ 500

ਕੁਲਜੀਤ ਜੋਨ ਵਾਲਿਸਲਾ ਰਾਹੀਂ

ਮਾਸਟਰ ਭੋਲਾ ਰਾਮ ਲੋਹਗੜ੍ਹਖੇੜਾ ਆਪਣੀ ਦਾਦੀ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ 500

ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਮਕਾਨ ਨੰ 224 ਗਲੀ ਨੰ 1 ਜਗਰਾਓਂ 10000

ਇਕਾਈ ਮੋਹਾਲੀ ਰਾਹੀਂ

1 ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ #1112 ਸੈਕਟਰ-79 ਮੋਹਾਲੀ 2000

2 ਸ੍ਰੀ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕ, #2578, ਸੈਕਟਰ-69, ਮੋਹਾਲੀ 1000

3 ਜਗਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਐਸ ਡੀ ਓ, #1099, ਸੈਕਟਰ 68 ਮੋਹਾਲੀ 1000

4 ਗਿਆਨੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਨਿੰਡਾ ਵਾਲੇ 1000

5 ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਐਸ ਡੀ ਓ #80 ਫੇਜ਼-1 ਮੋਹਾਲੀ

6 ਮਾਸਟਰ ਜਰਨੈਲ ਕ੍ਰਾਂਤੀ 1000

7 ਮਾਸਟਰ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਰਾਮ ਗਰੇਵਾਲ, #510 ਸੈਕਟਰ-69 500

ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 40 ਤੇ

ਰੱਬ ਨਾ ਗੁੰਝਲ, ਨਾ ਬੁਝਾਰਤ ---------

ਸੁਰਿੰਦਰ ਰਾਮਪੁਰਾ

ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਮੁਢਲੇ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਸੁਰਤ ਸੰਭਾਲੀ ਹੈ, ਜੀਵਨ ਸਹਿਜ ਚਾਲ ਚਲਦੇ, ਕਦੋਂ ਰੱਬ ਇਸ ਸਹਿਜ ਚਾਲ ਵਿੱਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦੌਰ 'ਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਿਆ, ਇਹ ਜਾਨਣਾ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਅਚੰਭੇ ਭਰਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਲਈ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਜਾਨਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ

ਵਿਸ਼ਾਲ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਕੋਈ ਅਚਨਚੇਤੀ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਰੱਬੀ ਕਰਾਮਾਤ ਦੀ ਉਪਜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਦਰਅਸਲ ਮਨੁੱਖੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕੋਈ 20 ਲੱਖ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ। ਤਕਰੀਬਨ ਹੁਣ ਤੋਂ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਸਾਧਾਰਣ ਮਨੁੱਖ ਵਰਗੇ ਜੀਵਨ ਵਿਕਾਸ 'ਚ ਕਦਮ ਰੱਖਿਆ, ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਅਹਿਮ ਪੜਾਅ ਜਿਵੇਂ ਆਦਿ ਕਲੀਨ, ਮਾਤਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਬੀਲਾ ਯੁੱਗ, ਪਿਤਰੀ ਸੱਤਾ ਵਾਲਾ ਕਬੀਲਾ ਯੁੱਗ, ਗੁਲਾਮਦਾਰੀ, ਰਜਵਾੜਾ ਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾ ਯੁੱਗ ਕਰਮ ਵਿਕਾਸ, ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਬਦਲਣ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਕਾਸ ਕਰਦੇ ਗਏ ਹਨ।

ਮਨੁੱਖੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਸਮਾਂ ਕਰੀਬ 20 ਲੱਖ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਂਗ ਝੁੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਨੰਗੇ-ਧੜੰਗੇ, ਜੰਗਲਾਂ, ਪਹਾੜਾਂ ਦੀਆਂ ਗੁਫਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕੰਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਮਨੁੱਖ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਨੰਗਾ-ਧੜੰਗਾ ਅਜ ਦੇ ਬਣ-ਮਾਨਸ ਜਾਂ ਗੁਰੀਲੇ ਵਰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਂਗ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਖੂੰਖਾਰ ਜਾਨਵਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਲਈ ਅਤੇ ਖਾਦ-ਖੁਰਾਕ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਲਈ ਝੁੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਟੋਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਦਰਖਤਾਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ-ਉਤਰਨ ਲਈ ਵੀ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ, ਇਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਪੰਜੇ ਦੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਸਰਗਰਮ ਹੋਈਆਂ, ਮਨੁੱਖ ਸਿੱਧਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਣ, ਬੈਠਣ ਅਤੇ ਤੁਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਿਆ। ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਗਰਦਨ ਇਧਰ-ਉਧਰ, ਉੱਪਰ-ਨੀਚੇ ਘੁੰਮਣ ਲੱਗੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉੱਪਰ ਆਕਾਸ਼ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ, ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਸਰਗਰਮੀ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਗਿਆਨ ਇੰਦਰੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਬਾਹਰੀ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲੱਗਾ

ਏਂਗਲਜ਼ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਨੁੱਖ, ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਮਿਹਨਤ 'ਤੇ ਸਰਗਰਮੀ ਦੀ ਉਪਜ ਹੈ

ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹਾਲੇ ਬੋਲੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਵਕਤ ਮਨੁੱਖ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ, ਸੰਕੇਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਸਨ

ਜੇ ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਅ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੁਦਰਤ ਤੇ ਖੂੰਖਾਰ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨਾਲ ਸੀ, ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ (ਸੂਰਜ, ਅੱਗ, ਤੂਫਾਨ, ਅਸਮਾਨੀ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਗਰਜਨਾ, ਭੂਚਾਲ ਅਤੇ ਜਲ ਪਰਲੋ) ਉੱਤੇ ਉਸ ਦਾ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਪਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਡਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੂੰ-ਖਾਰ ਜਾਨਵਰ ਸ਼ੇਰ, ਚੀਤਾ, ਬਘਿਆੜ, ਜੰਗਲੀ ਹਾਥੀ ਅਤੇ ਸੱਪ ਆਦਿ ਉਸ ਦੀ ਜਾਨ ਦਾ ਖੌਊ ਸਨ। ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਦਰਿੰਦਿਆਂ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਗਏ

ਤਕਰੀਬਨ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਸੀ, ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਹੀ ਨਿਰਬਾਹ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਮੁੱਢਲੇ ਹਥਿਆਰ, ਪੱਥਰਾਂ ਨੂੰ ਘੜ ਕੇ, ਰਗੜ ਕੇ, ਤਿੱਖੇ ਕਰ ਕੇ (ਚਾਕੂ, ਕੁਹਾੜੀ ਅਤੇ ਨੇਜਾ) ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜੀ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਸੰਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ, ਕੁੱਝ ਖੁਰਾਕ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮੁੱਢਲਾ ਮਨੁੱਖ, ਆਮ ਮਨੁੱਖ ਵਰਗਾ ਬਣ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਪਾਲਤੂ ਬਣਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿਤੇ-ਕਿਤੇ ਮੁੱਢਲੀ ਖੇਤੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ

ਖੋਜਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖੋਜੀਆਂ ਪੁਰਾਤਨ ਗੁਫਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਤੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਕੰਢਿਆਂ ਤੋਂ ਜੋ ਪੁਰਾਤਨ ਲੱਭਤਾਂ ਲੱਭੀਆਂ

ਗਈਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪੱਥਰ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਘੜੇ-ਤਰਾਸ਼ੇ ਸੰਦ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਗੁਫ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਆਹ ਦੇ ਕੋਲ਼ੇ, ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਫ਼ਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਦੀਵਾਰਾਂ 'ਤੇ ਰੇਂਡੀਅਰ, ਬੈਲ, ਬੱਕਰ, ਮੱਛੀਆਂ ਅਤੇ ਦਰਿਆਈ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਉਕਰੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਕਿਸੇ ਦੀਵਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਰੱਬ ਦੀ ਉਕਰੀ ਤਸਵੀਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਹੈ।

ਮੁਢਲਾ ਮਨੁੱਖ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਸੀ। ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਖੂੰ-ਖਾਰ ਜਾਨਵਰ ਮਾਰਨਾ ਇਕੱਲੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਵੱਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਰਲ ਕੇ ਸਾਂਝੇ ਉੱਦਮ ਨਾਲ ਵੱਡੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਇਸ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਕਲਾ ਸਿਖਾਈ। ਸਮਾਜ ਦਾ ਆਰੰਭਕ ਰੂਪ ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਸਮੂਹਕ ਜੀਵਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਇਸ ਪੜਾਅ ਤੱਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿੱਚ ਆਉਣਾ ਸੰਭਵ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਔਰਤ-ਮਰਦ ਵਿਵਹਾਰ ਸਬੰਧ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਸਮੂਹਕ ਸਨ। ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਸਮੂਹ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਉਂਦਾ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਤੋਰ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਪੜਾਅ ਮਾਤਰੀ ਸੱਤਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦਾ ਹੈ। ਕਬੀਲੇ ਦੀ ਸਿਆਣੀ ਔਰਤ ਕਬੀਲੇ ਦੀ ਮੁਖੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮ ਫੈਸਲੇ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਕਬੀਲੇ 'ਤੇ ਆਫ਼ਤ ਆਉਣ ਸਮੇਂ, ਕਬੀਲੇ ਦੀ ਮੁਖੀ ਔਰਤ ਹੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੀ ਸੀ।

ਪੱਥਰ ਦੇ ਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਣਾ ਸਿੱਖ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਖੇਤੀ 'ਚ ਵਰਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸੰਦ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਲੱਕੜੀ ਦਾ ਹਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਕੇ ਖੇਤੀ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਹੁਣ ਕਬੀਲੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਧੰਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਮਾਰਨ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਦੀ ਥਾਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਖੇਤੀ ਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਖੋਹ- ਖਿੰਜ ਤੇ ਲੜਾਈਆਂ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ, ਹੁਣ ਮਾਤਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਪਿਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਹੁਣ ਕਬੀਲੇ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਮਰਦ ਨੇ ਸੰਭਾਲ ਲਈ। ਕੁਦਰਤੀ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਅਤੇ ਡਰ ਵਿੱਚੋਂ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਇੱਕ ਕਾਲਪਨਿਕ ਅਮੂਰਤ ਸੱਤਾ ਸਿਰਜ ਲਈ। ਮਰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ, ਰੱਬ ਪੁਲਿੰਗ ਨਾਉਂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਿਰਜਿਆ ਗਿਆ। ਜੇ ਔਰਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜ ਵੇਲੇ ਰੱਬ ਸਿਰਜਿਆ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਅਵੱਸ਼ ਹੀ ਇਸਤਰੀ ਲਿੰਗ ਨਾਉਂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਿਰਜਿਆ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਯੂਨਾਨੀ ਦੇਵਤਾ ਜ਼ਿਊਸ, ਈਲੀਅਡ, 1200 ਤੋਂ 700 ਈ: ਪੂ:, ਮਿਸਰ ਦਾ ਦੇਵਤਾ ਉਸੀਰਿਸ, 4000 ਈ: ਪੂ:, ਓਡੀਨ (ਸਕੈਂਡੇਨੇਵੀਆ ਦਾ ਦੇਵਤਾ), ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇੰਦਰ ਦੇਵਤਾ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ, ਮਹੇਸ਼, ਸੂਰਜ ਅਤੇ ਚੰਦਰਮਾ (ਰਿਗਵੇਦ) 1000 ਤੋਂ 700 ਈ: ਪੂ:, ਇਹ ਦੇਵਤੇ ਮਰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜ ਵੇਲੇ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਏ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਬ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਰੱਬ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

98156-96555

ਪੰਨਾ 30 ਦੀ ਬਾਕੀ **ਹਾਲ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ**

8. ਡਾ. ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ # 199 ਸੈਕਟਰ-55 ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 500

ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਚੰਨਾ ਡੀ. ਟੀ. ਓ. ਰਿਟਾ. ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ 'ਤੇ 500

10. ਮਦਨ ਲਾਲ ਸ਼ੇਰਗਮਪੁਰੀ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਤ ਰਾਮ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ 500

11. ਵਿਨੀਪੈਗ, ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਕੁੱਝ ਸਾਥੀ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 26000

12. ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਫਾਜ਼ਲਾ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ 'ਤੇ 25000

ਜੋਰਾ ਸਿੰਘ ਜ਼ੋਨ ਵਿੱਤ ਮੁਖੀ ਬਠਿੰਡਾ ਰਾਹੀਂ

ਮਾਸਟਰ ਮਧੂਸੂਦਨ, ਪੱਤੀ ਕਰਮ ਚੰਦ, ਮਹਿਰਾਜ 500

ਮਾਸਟਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕ ਕੂਲ 500

ਸੁਰਜੀਤ ਦੱਧਰ ਰਾਹੀਂ ਸ੍ਰੀ ਸੁਲੱਖਣ ਸਿੰਘ, ਅਮਰੀਕਾ 5200

ਮਾ. ਜੈਕੀਸ਼ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ 1000

ਰਾਮ ਰਛਪਾਲ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ 500

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਭੁਮਾਲਾ ਵਿੱਤਮੁਖੀ ਇਕਾਈ ਪਟਿਆਲਾ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 5000

ਇਸ ਅੰਕ ਦਾ ਕੁੱਲ ਜੋੜ 109800

ਪਿਛਲਾ ਜੋੜ 145470

ਹੁਣ ਤੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੁੱਲ ਸਹਾਇਤਾ 2,55,270/-

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸ਼ੋਰ-ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਤੇ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ

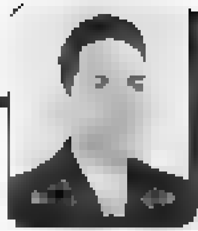

ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਿੰਦਰ ਲਾਲੀ

ਸ਼ੋਰ- ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦਾ ਮਸਲਾ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਕਰਾਲ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁੱਝ ਅੰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਾਂ ਸ਼ੋਰ -ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਾਸਤੇ ਭਾਰਤ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬਣਾਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ/ਨਿਯਮਾਂ ਬਾਰੇ ਭਰਪੂਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਮਣਕੇ ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਓ ਤੋਂ ਬਚਾਂਗੇ। ਇਸ ਅੰਕ ਆਪਾਂ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰਾਂਗੇ। ਪਹਿਲੀ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਬਤ ਪੰਜਾਬ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬਣਾਏ ਕਾਨੂੰਨ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਦੂਸਰੀ ਸ਼ੋਰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਬਾਰੇ। ਅਜਿਹੇ ਸਿੱਟੇ ਭਾਵੇਂ ਸੀਮਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੋਣ।

ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ, ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸਾਂ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਪ੍ਰਚਾਰ ਗੱਡੀਆਂ, ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਹਾਰਨਾਂ, ਡੀ.ਜੇ. ਵਾਲਿਆਂ, ਕਲੀਨਿਕਾਂ 'ਤੇ ਫਿਰ ਕੀਤੀਆਂ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਧਮਾਕਿਆਂ ਆਦਿ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ੋਰ-ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਰਹਿਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਰੀਬ 56 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਸੂਬੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਅਣਜਾਣ ਹੀ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਹੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਹੈਰਾਨੀ ਭਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਨੰਬਰ 36 ਆਫ 1956 ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟ (ਕੰਟਰੋਲ ਆਫ ਨੌਇਜ਼ਿਜ਼) ਐਕਟ 1956 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਬੜੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸ਼ੋਰ -ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਵਧਦਾ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਓ ਵੇਖੀਏ ਕਿ ਕੀ ਹੈ ਇਹੋ ਆਵਾਜ਼ ਵਾਲਾ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਮਿਤੀ 26-09-1956 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਲਿਖਤੀ ਸਹਿਮਤੀ ਮਿਲਣ ਉਪਰੰਤ ਮਿਤੀ 0., .0. 56 ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਛਾਪ ਕੇ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਵਿੱਚ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਇੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੰਤਰ ਨਹੀਂ ਚਲਾਏਗਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਯੰਤਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਉਸ ਅਹਾਤੇ ਜਾਂ ਇਮਾਰਤ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਸੁਣੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਦਰਜ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਗਲੀ, ਬਾਜ਼ਾਰ ਜਾਂ ਕੁੱਝ ਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ (ਜਿਵੇਂ ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ.) ਦੀ ਬਾਕਾਇਦਾ ਲਿਖਤੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਵਾਜ਼ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਯੰਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ।

ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਵਿੱਚ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਬਾਕਾਇਦਾ ਲਿਖਤੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਰਾਤ ਦੇ 10 ਵਜੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਵੇਰ ਦੇ 6 ਵਜੇ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਵਾਜ਼ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਯੰਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 4-ਏ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਦਰਜ ਅਨੁਸਾਰ ਆਗਿਆ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਫੀਸ ਅਦਾ ਕਰਨਯੋਗ ਹੋਵੇਗੀ।

ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 5 ਅਤੇ 6 ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੈ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ੋਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 5 ਤਹਿਤ 6 ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ ਜਾਂ 1000 ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 6 ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸੀਮਾ ਬਾਰੇ ਜਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਪਰ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜੁਰਮ ਕਾਬਲੇ ਦਸਤ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤੀ ਵਰੰਟ ਦੇ ਸਿੱਧਾ ਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਆਓ ਹੁਣ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸ਼ੋਰ-ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ ਹਿਤ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਰੰਗ ਲਿਆਈਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ (ਰਜਿ.) ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਭਾਗ

ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸ਼ੋਰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਵੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਜਿਸ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰੀ ਸ਼ੋਰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਮੋਨੀਟਰਿੰਗ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਸਕਾਰਾਤਮਕਤਾ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼ੋਰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਕਮੇਟੀ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਬ ਡਵੀਜ਼ਨਲ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੀ ਸ਼ੋਰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਮੋਨੀਟਰਿੰਗ ਕਮੇਟੀਆਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਜਿੱਥੇ ਤੱਕ ਮੇਰੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਹੈ, ਧੂਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੁਨਾਮ, ਮਾਲੇਰਕੋਟਲਾ ਆਦਿ ਸਬ ਡਵੀਜ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਸਥਾਪਿਤ ਸ਼ੋਰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਮੋਨੀਟਰਿੰਗ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਮਿਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰੀ ਸ਼ੋਰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਮੋਨੀਟਰਿੰਗ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ੋਰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਮੋਨੀਟਰਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੀ ਸ਼ੋਰ ਵਾਲੇ ਮੈਂਬਰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨਿਗਰਾਨ ਟੀਮ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਤੱਥ ਵੀ ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ੋਰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਮੋਨੀਟਰਿੰਗ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸਬ ਡਵੀਜ਼ਨਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਐਸ ਡੀ ਐਮ ਖੁਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਮਾਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਿਵੇਂ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਅਤੇ ਨਾਇਬ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਆਪ-ਆਪਣੇ ਹਲਕਿਆਂ ਬਾਬਤ ਨੋਡਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਜੋਂ ਸੰਬੰਧਤ ਡੀ ਐਸ ਪੀ, ਐਸ ਐਚ ਓ, ਸੀ ਓ, ਬੀ ਡੀ ਪੀ ਓ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਦਾ ਸੰਬੰਧਤ ਇਲਾਕੇ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਸਹਾਇਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਇੰਜਨੀਅਰ ਐਸ ਡੀ ਓ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਮਿੱਥੀ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਸਾਜਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਚਲਦੇ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਸਿਸਟਮ ਵੱਲੋਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਦਾ ਪੱਧਰ ਸਹਾਇਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਇੰਜਨੀਅਰ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆਂਦੇ ਡਿਜੀਟਲ ਮੀਟਰ, ਇਹ ਜਿਹਾ ਮੀਟਰ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਡੈਸੀਬਲ ਮੀਟਰ ਸਮਾਜਿਕ ਯੂਨਿਟਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪਾਸਕਰ ਦੀ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਤੱਥਾਂ ਵਜੋਂ ਦੇ ਕੇ ਗਏ ਹਨ, ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਮੈਰਿਜ ਪੈਲਸਾਂ, ਸਰਕਾਰਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਆਦਿ ਵੱਲੋਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ੋਰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਮਾਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੋਰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕੰਟਰੋਲ) ਨਿਯਮ 2000 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਿੱਥੀ ਗਈ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਅਤੇ ਡੈਸੀਬਲ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਕਿਸੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰ ਕੇ ਟੀਮ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਦਸਤਖ਼ਤਾਂ ਹੇਠ ਸ਼ੋਰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਮੋਨੀਟਰਿੰਗ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਭਾਵ ਐਸ ਡੀ ਐਮ ਪਾਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਗਲੇਰੀ ਪੁਲਿਸ ਪਾਸ ਬਣਦੀ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਪੈਲੇਸ, ਸੁਨਾਮ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਇਕ ਫੌਜਦਾਰੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਥਾਣਾ ਸੁਨਾਮ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਕਰ ਕੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚਲਾਨ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਜੋ ਸਬ ਡਵੀਜ਼ਨਲ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਸੁਨਾਮ ਕੋਲ ਪੈਂਡਿੰਗ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਸਬੰਧੀ ਖ਼ਬਰਾਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪਣ ਨਾਲ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਕੁਝ ਟਾਵੇਂ ਟਾਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਆਦਿ ਵੱਲੋਂ ਫੈਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸ਼ੋਰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਪਾਸ ਕਾਫ਼ੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵੀ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੇ ਸਾਰਥਕ ਵੀ ਸਿੱਧ ਹੋਈਆਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੈ। ਸੋ ਅੱਜ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਲਹਿਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਵਾਸੀ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਮਾਹੌਲ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਰਹਿਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਾਣ ਸਕਣ।

97792 11000

ਪੁਨਰ-ਜਨਮ ਦੀ ਅਫਵਾਹ ਦੀ ਨਿਕਲੀ ਫੂਕ

ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੋਹਲਾ

ਭਿਖੀਵਿੰਡ ਕਸਬੇ (ਪੱਟੀ) ਤੋਂ ਇਕ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰੇਰਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਥੋਂ ਨਜਦੀਕ ਪਿੰਡ ਪੂਹਲਾ ਵਿਖੇ ਪੁਨਰ ਜਨਮ ਦੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਾਮਰੇਡ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਲੁਹਾਰ ਕਲਾਂ ਤੋਂ ਇੱਕ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਦਾ ਅੱਠ-ਦਸ ਸਾਲ ਦਾ ਬੱਚਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹਾਂ ਜਿਸ ਦੀ 10-12 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਦੌਰਾਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਘਰ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਦੇ ਮਾਂ-ਪਿਓ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਭੰਗੜੇ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਟੀ ਵੀ ਚੈਨਲ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪੂਰਾ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੱਲ੍ਹ ਅਖਬਾਰ ਵਿੱਚ ਛਪੇਗੀ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਦੱਸੋ।

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ (ਮਾਝਾ ਜ਼ੋਨ) ਦੀ ਇਕ ਟੀਮ ਬਣਾਈ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੁਮੀਤ ਸਿੰਘ, ਨਰਿੰਦਰ ਸ਼ੇਖ ਚੱਕ, ਜਸਵੰਤ ਭਾਰਤੀਆ, ਮਨਜੀਤ ਭਾਰਤੀਆ, ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਿੰਘ, ਅਮਰਜੀਤ ਬਾਈ, ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੇਰਕਾ, ਸਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਲਾਲੂ ਘੁਮਣ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਲੁਹਾਰ ਕਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੋਹਤਬਰ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਸਰਪੰਚਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 20 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਤੇ ਭੈਣ ਦਾ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਮ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਦੱਸਿਆ। ਬਾਕੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਵਾਲ, ਪਹਿਲੇ ਘਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ, ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਕਦੋਂ, ਕਿੱਥੇ, ਮਿੱਤਰਾਂ, ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ, ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਿੱਥੇ ਤੱਕ ਆਦਿ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਆਖਰ ਵਿੱਚ ਲੜਕੇ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਪੁਨਰ-ਜਨਮ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਡੇ ਗੁਆਂਢ ਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਲੀ-ਸਾਢੂ (ਕਾਮਰੇਡ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ) ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਪੂਹਲਾ ਨੇ ਸਾਡੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸਿਖਾਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਤੀ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਲਿਖਤੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਪਰਿਵਾਰ ਇਥੇ ਆਇਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਗੁਰਜੰਟ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਸਿਖਾਇਆ।

ਟੀਮ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਸ਼ਾਮ ਪੂਹਲਾ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਕਾ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। ਪਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਲੁਹਾਰਕੇ ਵਾਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਫੋਨ ਰਾਹੀਂ ਸਾਰੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੱਸ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਘਰ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਤਣਾਅ ਪੂਰਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਹੋਰ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਖਹਿੜਾ ਛੁਡਾਇਆ ਕਿ ਪੁਨਰ ਜਨਮ ਹੋ ਵੀ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਹੀਂ ਵੀ। ਇਸ ਪਾਖੰਡ ਨੂੰ ਮੁਕਵੀਂ ਮਜਬੂਰੀ ਦੱਸਿਆ। ਟੀਮ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਕਈ ਕੇਸ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਨਰ ਜਨਮ ਝੂਠ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਪੁਨਰ ਜਨਮ ਸਾਬਤ ਕਰ ਕੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਰੱਖਿਆ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤ ਸਕਦਾ ਹੈ।

98729-64222

ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀ

[illegible]

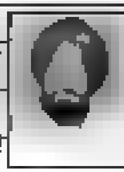

ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਜਣਿਆਂ ਨੇ ਰਾਤ ਭਰ ਤਿੰਨ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੇ ਜਿੰਦਰੇ ਭੰਨੇ ਅਤੇ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਿਲਕ ਲਗਾ ਸਾਧਾਂ ਵਾਲੇ ਚੋਲੇ ਪਾ ਲਏ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਇਕ ਧਨਾਢ ਸੇਠ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਨ ਪਾਣੀ ਛਕਾ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਸੌ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਤੁਰਦਾ ਕਰਿਆ। ਹੁਣ ਉਹ ਸਾਧ ਰੂਪੀ ਚੋਰ ਆਪੋ ਵਿੱਚ ਚੁਸਕੀਆਂ ਲੈ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਸੇਠ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਬੁੱਧੂ ਬਣਾਇਆ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੇਠ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਅੰਨ ਪਾਣੀ ਛਕਾ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਰੱਬ ਦਾ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਸ਼ੁਕਰ ਮਨਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਐਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਦਾਸ ਦੇ ਘਰ ਪੁਆਏ।

ਸੇਵਕ ਸਿੰਘ ਕਮੀਰੀਆ 95922-47703

ਆਓ ਜਾਦੂ ਸਿੱਖੀਏ

ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਉੱਬਲਦੇ ਤੇਲ ਵਿਚ ਪਾਓ

ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੋ ਨਿੰਬੂ ਇਕ ਲੀਟਰ ਮੂੰਗਫਲੀ ਦਾ ਤੇਲ, ਸਟੋਵ ਚਾਕੂ, ਚੌੜੇ ਮੂੰਹ ਵਾਲਾ (ਲਗਭਗ 20 ਸਮ ਵਿਆਸ ਦਾ) ਬਰਤਨ

ਤਿਆਰੀ ਸ਼ੋਅ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿੰਬੂਆਂ ਦੇ ਦੋ ਦੋ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਲਵੋ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਣੇ ਵਾਲੇ ਬਰਤਨ ਵਿੱਚ ਨਿਚੋੜੋ ਬੀਜ ਕੱਢ ਦੇਵੋ ਉਸ ਉੱਪਰ ਮੂੰਗਫਲੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾਓ

ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਸਟੋਵ ਜਲਾਓ ਅਤੇ ਖਾਣਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਬਰਤਨ ਉਸ ਤੇ ਰੱਖ ਦੇਵੋ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਬਾਅਦ ਤੇਲ ਦੀ ਸਤ੍ਹਾ ਤੇ ਬੁਲਬੁਲੇ ਜਿਹੇ ਉੱਠਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਤੇਲ ਉੱਬਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਹੱਥ ਉੱਬਲ ਰਹੇ ਤੇਲ ਵਿਚ ਪਾਓ ਅਤੇ ਇਕੱਠ ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਹੱਥ ਜਲਿਆ ਨਹੀਂ।

ਵਿਆਖਿਆ ਨਿੰਬੂ ਦਾ ਸਤ ਜੋ ਤੇਲ ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਉਹ ਆਪਣੀ ਉੱਚ ਸੰਘਣਤਾ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਬਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਤ੍ਹਾ ਤੇ ਬੁਲਬੁਲੇ ਜਿਹੇ ਉੱਠਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਭਾਫ ਦੇ ਉਤਪੰਨ ਹੋਣ ਨਾਲ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੇਲ ਉੱਬਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਤੇਲ ਹਲਕਾ ਜਿਹਾ ਗਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੰਨਾ ਕੁ ਗਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੱਥ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਾਵਧਾਨੀਆਂ

- ਬਰਤਨ ਨੂੰ ਸਟੋਵ ਤੇ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿੰਬੂਆਂ ਦੇ ਬੀਜ ਜ਼ਰੂਰ ਕੱਢੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ
- ਜਦੋਂ ਉੱਬਲਦੇ ਤੇਲ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਪਾਉਣਾ ਹੋ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਚੇਤੰਨ ਰਹਿਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਹੱਥ ਬਰਤਨ ਨੂੰ ਨਾ ਛੂਹੇ
- ਇਹ ਟ੍ਰਿਕ ਖਤਰੇ ਭਰਪੂਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਮਾਹਿਰ ਦੀ ਦੇਖ ਰੇਖ ਅਤੇ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਤੋਂ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।

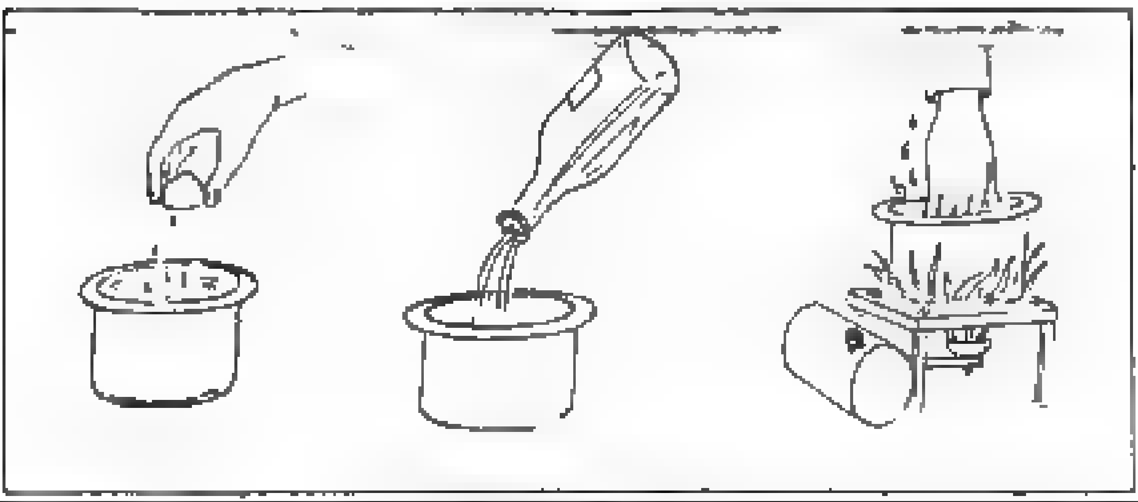

ਇਹ ਦਿਨ, ਉਸ ਸਾਲ

2 ਮਾਰਚ ਰੇਡੀਓ ਐਕਟੀਵਿਟੀ ਦੀ ਖੋਜ 1896

ਪਾਇਨੀਅਰ - ਸੂਰਜੀ ਮੰਡਲ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਪੁਲਾੜੀ ਵਾਹਨ ਦੀ ਉਡਾਣ

3 ਮਾਰਚ ਟੈਲੀਫੋਨ ਖੋਜੀ ਗ੍ਰਾਹਮ ਬੈੱਲ ਦਾ ਜਨਮ (1847)

8 ਮਾਰਚ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਔਰਤ ਦਿਵਸ

13 ਮਾਰਚ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਰ ਮਾਈਕਲ ਓਡਵਾਇਰ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ (1940)

14 ਮਾਰਚ ਮਹਾਨ ਵਿਗਿਆਨੀ ਅਲਬਰਟ ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਦਾ ਜਨਮ 1879

15 ਮਾਰਚ ਵਿਸ਼ਵ ਖਪਤਕਾਰ ਹੱਕ ਦਿਵਸ

18 ਮਾਰਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਬਦਨਾਮ 'ਰੋਲਟ ਐਕਟ' ਪਾਸ ਕੀਤਾ (1919)

21 ਮਾਰਚ ਨਸਲਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਦਿਵਸ

22 ਮਾਰਚ ਵਿਸ਼ਵ ਪਾਣੀ ਦਿਵਸ

23 ਮਾਰਚ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਗੁਰੂ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਨੂੰ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਫਾਂਸੀ 1931

23 ਮਾਰਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਵੀ ਪਾਸ਼ ਦਾ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਤਲ

25 ਮਾਰਚ ਮੁਗਲ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦਿੱਲੀ 1857

26 ਮਾਰਚ ਡਾ. ਜੋਨਾਸ ਸਾਕ ਨੇ ਪੋਲੀਓ ਬੂੰਦਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ (1953)

27 ਮਾਰਚ ਵਿਸ਼ਵ ਰੰਗਮੰਚ ਦਿਵਸ

28 ਮਾਰਚ ਜਨਮ ਦਿਨ ਰੂਸੀ ਲੇਖਕ ਮੈਕਸਿਮ ਗੋਰਕੀ (1868)

29 ਮਾਰਚ ਮੰਗਲ ਪਾਂਡੇ ਵੱਲੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨ ਨਾਲ 1857 ਦੇ ਗਦਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ

7 ਅਪ੍ਰੈਲ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਦਿਵਸ

8 ਅਪ੍ਰੈਲ ਮੰਗਲ ਪਾਂਡੇ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ (1857)

8 ਅਪ੍ਰੈਲ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬੀ.ਕੇ. ਦੱਤ ਵੱਲੋਂ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿੱਚ ਬੰਬ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ

10 ਅਪ੍ਰੈਲ ਡਾ. ਅਬਰਾਹਮ ਟੀ ਕਾਵੂਰ (ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਲਹਿਰ ਦੇ ਮੋਢੀ) ਦਾ ਜਨਮ (1898)

13 ਅਪ੍ਰੈਲ ਜੱਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਖੂਨੀ ਸਾਕਾ (1919)

19 ਅਪ੍ਰੈਲ ਭਾਰਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੁਲਾੜੀ ਉਪਗ੍ਰਹਿ ਆਰੀਆ ਭੱਟ ਪੁਲਾੜ ਵਿੱਚ ਛੱਡਿਆ ਗਿਆ (1975)

20 ਅਪ੍ਰੈਲ ਜਨਮ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਵੀ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ

22 ਅਪ੍ਰੈਲ ਵਿਸ਼ਵ ਧਰਤ ਦਿਵਸ

22 ਅਪ੍ਰੈਲ ਰੂਸੀ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਆਗੂ ਵੀ.ਆਈ. ਲੈਨਿਨ ਦਾ ਜਨਮ (1870)

23 ਅਪ੍ਰੈਲ ਵਿਸ਼ਵ ਪੁਸਤਕ ਦਿਵਸ

ਉਹ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੀ ਲੱਗਦੇ ਨੇ?

ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਗਤਪੁਰਾ, 98556-95905

ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਗੀ ਸੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਵਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਗੁਰੂ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਸ਼ਹੀਦ ਮੰਨਦੀ ਹੈ? ਹਰੀਸ਼ਮ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵਿੰਗ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗੋਲਮੋਲ ਜਵਾਬ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ ਹਰੀਸ਼ਮ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵਿੰਗ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਹੋਰੀਂ ਸ਼ਹੀਦ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਕੂਮਤ ਲਈ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਗੁਰੂ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਦੇਸ਼ਧ੍ਰੋਹੀ ਸਨ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਆਗੂ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਲਈ ਸਿਰਫਿਰੇ ਅੱਤਵਾਦੀ। ਫਿਰ ਇਹ ਹਕੂਮਤ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਗੁਰੂ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਿਵੇਂ ਮੰਨ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਅਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ ਦੇ ਧਾਰਨੀ, ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਤੇ ਲੋਕ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਯੋਧਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਹਿਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਮੋਹਰ ਜਾਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਪੂਜਣਯੋਗ ਬੁੱਤ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ, ਉਸਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਤੋੜ ਮਰੋੜ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਇਹ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਵਜੋਂ ਮੰਨ ਸਕਦੀਆਂ ਨੇ। ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਮੰਨ ਵੀ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਫਿਰ ਵੀ ਕੀ? ਕਿਉਂਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਤਾਂ ਇਸ ਲੋਟੂ ਨਿਜ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪਲਟ ਕੇ ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲਾ ਸਮਾਜ ਸਿਰਜਣ ਨਾਲ ਹੀ ਪੂਰੇ ਹੋਣੇ ਹਨ।

ਸੋ, ਜੋ ਲੋਕ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਜ ਸਿਰਜਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਚੱਕਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕਰਨ ਤੇ ਉਸਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਜ ਸਿਰਜਣ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ

ਸੰਪਾਦਕ 'ਤਰਕਸ਼ੀਲ'
ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ,
ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ (ਰਜਿ.)
ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਭਵਨ, ਸੰਘੇੜਾ ਬਾਈਪਾਸ
ਬਰਨਾਲਾ-148101 (ਪੰਜਾਬ)
E-mail: tarkshiloffice@gmail.com

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਦੇ ਜਨਵਰੀ ਫਰਵਰੀ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਛਪਿਆ ਲੇਖ 'ਵਿਗਿਆਨੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮੌਤ ਮਿਲੀ' ਪੜ੍ਹਿਆ। ਕਾਪਰਨਿਕਸ ਬਾਬਤ ਉਕਤ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, "ਕਾਪਰਨਿਕਸ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਕਹਿਕੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਵੀ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਹੁੰਦੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣੀ ਪੈਂਦੀ, ਇਸ ਲਈ ਕਾਪਰਨਿਕਸ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣੀ ਪਈ। 24 ਮਈ 1543 ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।" ਪੰ 4

ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਨਾ ਲਿਖਦਾ ਹੋਇਆ "The Britannica Guide to The 100 Most Influential Scientists" (London) ਚੋਂ ਇਕ ਪੈਰਾ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, "Legend has it that a copy of De-revolutionibus was placed in copernicu's hands a few days after he lost consciousness from a stroke. He awoke long enough to realize that he was holding his great book and then expired "publishing as he perished". In fact he died on 24 May 1543, some two months after publication. His legend overlooks this time lapse, giving it the beatific air of a saint's tale." (P 47)

ਇਹ ਹੈ ਕਾਪਰਨਿਕਸ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਛਪਣ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਕਹਾਣੀ। ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ, ਨਾ ਕਾਪਰਨਿਕਸ ਨੂੰ ਹੀ ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ।

ਗਲੈਲੀਓ ਨੇ ਧਰਮ ਦੀ ਕਰੂਰ ਅਦਾਲਤ (Inquisition) ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਤੋਂ ਤੌਬਾ ਕਰ ਲਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੈਦ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਬਚਣ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ 1633 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 6 ਮਹੀਨੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ Siona ਦੇ ਆਰਚਬਿਸ਼ਪ Ascanio Piccolomini ਦੇ ਮਹਿਲ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ Arcetri ਦੇ ਨੇੜੇ ਇਕ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਲਾਗੇ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਬੇਟੀ, ਜੋ ਸਾਧਣੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਸਾਧਣੀਆਂ ਦੇ ਅਸਥਾਨ (Nunnery) ਵਿਖੇ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ ਪਰ 1634 ਵਿੱਚ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਬੇਵਕਤ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਫਿਰ ਵੀ ਗੈਲੀਲਿਓ 1642 ਤੱਕ ਭਾਵ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਉੱਥੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਹੁਣ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਪਰ ਅਜੇ ਵੀ ਖੋਜ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ Vincenzo viviani ਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਡਾ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਅਜਨਾਤ

Aunthetic Information about Title Page (Nov -Dec Issue) is

- Photographer Name is Kevin Carter, not Kevin Carten and village name is Ayod, not Ayog.
- The photo was taken in the year 1993 not 1991
- Photographer had not helped the starving child.
- Neither he tried to help the child nor he swallowed cyanide. He committed suicide in the year 1994 after receiving the Pulitzer Prize.
- Award name is Pulitzer prize, not pulitirez

Amrinder Singh, SLIET Longowal

ਜਨਵਰੀ-ਫਰਵਰੀ 2013 ਦੇ ਅੰਕ ਦਾ ਮੁੱਖ ਪੰਨਾ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਆਇਨਸਟਾਈਨ ਦੀ [illegible] ਪੰਨੇ ਨੰ. 2 ਉੱਤੇ

ਬੁਤਪ੍ਰਸਤੀ ਬਾਰੇ ਦਾ ਚਿੱਤਰ ਅਤੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਵਿਕਟਰ ਹਿਊਗੋ ਦੀ ਕੁਟੇਸ਼ਨ, ਸੰਪਾਦਕੀ, ਕਰਨਜੀਤ ਨਾਸਤਿਕ, ਹੇਮ ਰਾਜ ਸਟੈਨੋ, ਡਾ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਸ਼ਿਆਮ ਸੁੰਦਰ ਦੀਪਤੀ, ਰਾਹੁਲ ਸਾਂਕ੍ਰਿਤਆਇਨ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਸੁਰੇਸ਼ ਤ੍ਰਿਹਿਰਾ ਅਤੇ ਜਗਤਾਰ ਸਹੋਤਾ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਬਾਕੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੀਆ ਲੱਗੀਆਂ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਬਾਕੀ ਲਿਖਤਾਂ ਵੀ ਸੇਧ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਨ। ਵਧਦੇ ਹੁੰਗਾਰੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

- ਅਜੀਤ ਪ੍ਰਦੇਸੀ

ਜਨਵਰੀ-ਫਰਵਰੀ ਅੰਕ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪੰਨੇ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਸਾਹਮਣੇ ਸੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿੱਥਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਿਆ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਲੱਗਾ। ਸੰਪਾਦਕੀ, ਜਗਿਆਸਾ, ਮਨੋਰੋਗ ਮਾਹਿਰ ਦੀ ਕਲਮ ਤੋਂ, ਕਹਾਣੀ ਸੁਦੈਣ, ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਮੌਤਾਂ ਕਿਉਂ? ਬਾਕੀ ਸਾਰਾ ਮੈਟਰ ਸਲਾਹੁਣਯੋਗ ਸੀ। ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਕਾਲਮ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੀਏ ਪੁਸਤਕਾਂ, ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਰਸਾਲੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਰੌਚਿਕ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਲਖਵਿੰਦਰ ਬਰੀਂਹ ਵਾਲਾ

'ਤਰਕਸ਼ੀਲ' ਜਨਵਰੀ-ਫਰਵਰੀ 2013 ਅੰਕ ਦਾ ਮੁੱਖ ਪੰਨਾ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਸੀ। ਸੰਪਾਦਕੀ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ 'ਵਿਗਿਆਨੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮੌਤ ਮਿਲੀ' ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਮਹਾਨ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਚੱਲਿਆ। ਹੇਮ ਰਾਜ ਸਟੈਨੋ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੇ ਭਖਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਸਿੱਧਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼' ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਲੱਗਿਆ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਹਾਣੀ 'ਸੁਦੈਣ' ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਲੱਗੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੁਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀ ਕਰਾਮਾਤੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸੱਚ ਅਤੇ ਜਗਜੀਤ ਗਿੱਲ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀ ਜਾਦੂ-ਟੂਣੇ ਸਲਾਹੁਣਯੋਗ ਸਨ। ਵੰਨਗੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰਲੀ ਨੋਟ 'ਤੇ ਠੱਗਾਂ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚੋਂ ਅੱਗ ਕੱਢਣਾਂ ਜਾਦੂ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਸਫੇ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਵਾਲਾ ਪੰਨਾ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਲੱਗਿਆ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਸਾਰਾ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਹੀ ਵਧੀਆ ਸੀ।

- ਪ੍ਰਵੀਨ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੰਘਾ ਵਾਲੇ

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਦਾ ਜਨਵਰੀ-ਫਰਵਰੀ 2013 ਅੰਕ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਸਮੁੱਚਾ ਮੈਟਰ ਕਾਬਿਲੇ ਤਾਰੀਫ਼ ਸੀ। ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਸੰਪਾਦਕੀ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਨਾ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਕਦਮ ਹੈ। ਸਿੱਧਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਹੇਮ ਰਾਜ ਸਟੈਨੋ ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋਕਮਾਰੂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਡਾ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਥਾਈ ਕਾਲਮ, ਮਨੋਰੋਗ ਮਾਹਿਰ ਦੀ ਕਲਮ ਤੋਂ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਬੜੇ ਠੋਸ ਉਪਾਅ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ। ਡਾ. ਦੀਪਤੀ ਨੇ 'ਮਨੁੱਖੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਸੱਚ' ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵੱਲੋਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਪਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸਵਾਰਥੀ ਅਤੇ ਗੈਰ ਮਨੁੱਖੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗੁਰਚਰਨ ਨੂਰਪੁਰ ਦਾ ਲੇਖ 'ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਮੌਤਾਂ ਕਿਉਂ?' ਧਰਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਫੈਲਾਏ ਗਏ ਅਖੌਤੀ ਅਧਿਆਤਮਵਾਦ, ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਪੁਜਾਰੀ ਵਰਗ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਲੁੱਟ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਗਿਆਸਾ, ਖੋਜ ਖ਼ਬਰ, ਹਵਾ 'ਚ ਲਿਖੇ ਹਰਫ਼, ਮੈਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਕਿਵੇਂ ਬਣਿਆ, ਵੰਨਗੀ ਆਦਿ ਕਾਲਮ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਟਿਆਲਾ ਇਕਾਈ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਅੰਕੜਾ ਦੁਹਰਾਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਵੇਂ ਵਾਰੀ ਇਹ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਇੰਨੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਇੰਨੀ ਤਾਰੀਖ ਤੱਕ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ (ਥਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਮ) ਉੱਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਇਕਾਈ ਵੱਲੋਂ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਗੂਆਂ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ) ਵੱਲੋਂ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਵੀ ਇਕਾਈ ਤੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਉਨੀ ਹੀ ਰਹਿਣੀ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮੈਗਜ਼ੀਨਾਂ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਸਕੋ ਤਾਂ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਹੋਰ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਯਾਦਗਾਰੀ ਦਿਨ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸਰਗਰਮੀ ਕਰਨ ਦੀ

ਪੂਰਨਾ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਮ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਭਰਪੂਰ ਵਾਧਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਮਰਨ ਉਪਰੰਤ ਸਰੀਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਵਸੀਅਤ ਸਬੰਧੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ/ਜ਼ੋਨ ਵਾਰ ਲਿਸਟ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਧੇਗੀ। ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਤਿਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਗਿਆਨ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਚਿੰਤਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ 'ਤਰਕਸ਼ੀਲ' ਹੀ ਇਕੋ-ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਹੈ ਜੋ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਇਕ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿਛੜੇ ਖੇਤਰਾਂ ਅਤੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੀ ਗਰੀਬੀ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਭੁੱਖਮਰੀ, ਬਿਮਾਰੀ, ਹਾਦਸਿਆਂ, ਮੌਤਾਂ, ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਅਜੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਅਖੌਤੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ, ਕਿਸਮਤ, ਅਗਲੇ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ, ਚੌਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ, ਸੁੱਖਣਾ ਸੁੱਖਣ, ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ, ਦਾਨ-ਪੁੰਨ, ਅਰਦਾਸਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਉੱਤੇ ਬਿਅਰਥ ਟੇਕ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵਾਪਰਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਗੈਰ ਮਨੁੱਖੀ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਲੁਟੇਰਾ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਅਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਮੂਹ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿੱਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਸਮੁੱਚਾ ਸੰਪਾਦਕੀ ਮੰਡਲ ਅਜਿਹਾ ਮਿਆਰੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਕੱਢਣ ਅਤੇ ਵਕਤ ਸਿਰ ਪਾਠਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

ਸੁਮੀਤ ਸਿੰਘ

ਮਰਹੂਮ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਗੂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਰਗਾੜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮੇਲਾ

ਪਿੰਡ ਰੋਮਾਣਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਖੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਰਗਾੜੀ ਦੀ 11ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਵਿਸ਼ਾਲ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮੇਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੂਬਾ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਉੱਘੇ ਲੇਖਕ ਹੇਮ ਰਾਜ ਸਟੈਨੋ ਇਸ ਮੇਲੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਸਨ। ਇਸ ਵਾਰ ਦਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਰਗਾੜੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਐਵਾਰਡ ਪਦਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬੇਟੇ ਰਵਿੰਦਰ ਰਾਹੀ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਜਗਸੀਰ ਜੀਦਾ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਬੋਲੀਆਂ ਰਾਹੀਆਂ ਖੂਬ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹਿਆ। ਹਰਵਿੰਦਰ ਦੀਵਾਨਾ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨਾਂ ਹੇਠ ਦੋ ਨਾਟਕ 'ਅਰੋਸਲ ਪੰਧਾਂ ਦੀ ਨਾਇਕਾ' ਅਤੇ 'ਪੰਡ' ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਮਲੂਕਾ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਕੋਰੀਓਗ੍ਰਾਫੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ। ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਬਠਿੰਡੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਸਾਥਣ ਕਮਲਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨਾਲ ਜਾਦੂ ਸ਼ੋਅ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਰਗਾੜੀ ਦੇ ਬੇਟੇ ਰਵਿੰਦਰ ਬਰਗਾੜੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਜੀਵਨ ਸਾਥਣ ਅਮਨਦੀਪ ਨੂੰ ਇਨਕਲਾਬੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਤੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿਵੀਆਂ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। ਹਾਜ਼ਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸਖਸ਼ੀਅਤਾਂ ਵਿੱਚ ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਵਤਾਰ ਗੋਂਦਾਰਾ, ਰਾਮ ਕੁਮਾਰ ਭਦੌੜ, ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਰਗਾੜੀ, ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮਾ ਸਰਜਾ, ਚੇਤਨ ਚਾਂਦਰ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਾਹੋ ਕੇ, ਹਰਜੀਤ ਢੈਪਈ, ਸੁਖਰਾਜ ਗੋਂਦਾਰਾ, ਸੁਖਵਿੰਦਰਪ੍ਰੀਤ ਘਣੀਆਂ ਅਤੇ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸੰਧੀ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਾਬਾ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਯੂਥ ਕਲੱਬ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰੋਮਾਣਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੀਟੂ, ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਸਤਪਾਲ ਰੋਮਾਣਾ, ਡਾ. ਜਗਰੂਪ ਰੋਮਾਣਾ, ਕਾਮਰੇਡ ਗੁਰਤੇਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪੰਚ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਗਦਾਨ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਪੁਸਤਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀਆਂ ਵੀ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ।

ਅਮਰਜੀਤ ਢਿੱਲੋਂ

ਖੇਤਰ ਸਰਗਰਮੀਆਂ

ਮਾਨਸਾ ਜ਼ੋਨ : ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਝੂਠਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਵਾਪਸੀ ਸੈਮੀਨਾਰ: 6 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਵਿਚਾਰ ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ ਵਿਖੇ ਇਕ ਸੈਮੀਨਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਜਨ ਸਭਾ ਮੁਖਵਿੰਦਰ ਚੋਹਲਾ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜਮਹੂਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਆਰਸ਼ਦੀਪ ਬਾਜਵੀ, ਉਘੀ ਲੇਖਿਕਾ ਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਮਾਸਟਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਰ ਰਹੀ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਗੂ ਜਸਵੀਰ ਅਕਲੀਆ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਜਨ ਸਭਾ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ, ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੋਸਾਇਟੀ, ਭੀਖੀਪੁਰ, ਮੰਡਾਲੀ, ਬੁਰਜਧਾਰਾਪੁਰ ਸਰਦੂਲਗੜ੍ਹ, ਬੋਹਾ, ਸਾਹਿਬ, ਝੁਨੀਰ, ਮਾਨਸਾ ਇਕਾਈਆਂ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਰੋਧ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿਚ ਰਸ ਲਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਨਵਿੰਦਰ ਭੀਖੀਪੁਰਾ ਤੇ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੋਸਾਇਟੀ, ਜਸਵੀਰ ਬੁਰਜਧਾਰਾਪੁਰ, ਜਸਵੀਰ ਜਾਗਰੂਕ, ਅਮਨ ਸਰਦੂਲਗੜ੍ਹ, ਮੈਡਮ ਰਾਣੀ, ਸਰਵਿੰਦਰ ਭੀਖੀਪੁਰ, ਜਗਤਾਰ ਬਾਜਵਾ, ਨਾਜ਼ਰ ਅਤੇ ਜੈਲਾ ਸਿੰਘ, ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜੰਟਾ ਸਿੰਘ, ਬਾਦੂਕਾਨ, ਵਿਸਾਖਾ ਸਮਾਰ ਅਤੇ ਰੌਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਸਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ।

ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਭਿਵਿਅਕਤ

ਲੁਧਿਆਣਾ ਅਤੇ ਜਗਰਾਓਂ ਇਕਾਈ ਜਿਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ 'ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਕੀ ਹੈ' ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਵਰਕਸ਼ਾਪ: 6 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਜਗਰਾਓਂ ਨਜ਼ਦੀਕ ਨਗਰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ਾ ਜੋਨਾ ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਗਏ ਕੈਂਪ 'ਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਕੀ ਹੈ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਲਗਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸੂਬਾ ਜਥੇਬੰਦਕ ਮੁਖੀ ਜਸਵਿੰਦਰ ਫਗਵਾੜਾ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਤਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕ ਜੋਨ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਕਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਜ਼ੋਨ ਦੀਆਂ ਕਈ ਇਕਾਈਆਂ ਸਾਹਨੇਵਾਲ, ਮਾਛੀਵਾੜਾ, ਸੁਧਾਰ, ਜਗਰਾਓਂ, ਸਰਹਿੰਦ ਮਲੌਦ, ਖੰਨਾ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਦਿਹਾਤੀ ਵਿਚ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਫਗਵਾੜੀ, ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ, ਮੋਹਣ ਲਾਲ ਬਡੀਕੇ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਲੁਧਿਆਣਵੀ, ਜਸਵੀਰ ਮੇਹਰ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਸਤਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਸਤੀਸ਼ ਸਚਦੇਵਾ, ਜਗਸੀ ਰਾਮ, ਮਾ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜੋਗਾ ਡਾ. ਮਜੀਦ ਆਜਾਦ, ਮਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਵੀ, ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜਲਾਲ, ਬਲਰਾਜ ਪਾ. ਜਿਲ੍ਹਿਆ ਆਲਮ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਦੇ ਨਾਮ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹਨ। ਵੈਸਾਖਾ ਸਮੇਤ ਜਸਵੰਤ ਜੀਰਖ ਡਾ. ਮਜੀਦ ਆਜਾਦ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਅਸਲ ਉਭਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਜ਼ੋਨ ਮੁਖੀ ਜਸਵੰਤ ਫਗਵਾੜੀ ਨੇ ਸਭ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਜਸਵੰਤ ਜੀਰਖ

ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜ਼ੋਨ ਅਤੇ ਮੁਕਤਸਰ : ਅਰਿਹਾ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਕਾਲਜ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਜਦ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਲਗਾਈ ਗਈ। ਜਸਵਿੰਦਰ ਆਗੂ ਕਰਨਲ ਬਾਹੂ, ਬੀਬੀ ਜੀਤਕ, ਗੁਰਚਰਨ ਗੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਵਿਚ ਕਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੇਤ ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ, ਅਧਿਆਪਕ ਅਤੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਫਗਵਾੜੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਜਸਵਿੰਦਰ ਫਗਵਾੜੀ ਅਧਿਆਪਕ ਮੁਖੀ ਅਤੇ ਮੇਲੇ ਮੌਕੇ ਕਾਲਜ ਜਗਰਾਓਂ ਵਿਖੇ ਸੈਮੀਨਾਰ : ਇਸ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਕਰੀਬ ਡੇਢ ਸੌ ਦੀ ਟੀਮ ਲੈ ਕੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਸੈਮੀਨਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੋਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੂਬਾ ਜਥੇਬੰਦਕ ਮੁਖੀ ਸ੍ਰੀ ਜਸਵਿੰਦਰ ਫਗਵਾੜਾ ਸਨ। ਸੈਮੀਨਾਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ 'ਕਾਲਜ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਵਧ ਰਿਹਾ ਨਸ਼ਾ, ਕਾਮ ਉਤੇਜਨਾ ਅਤੇ ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ'। ਕਾਲਜ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡਾ. ਰੇਖਾ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਕਾਲਜ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਰਾਹਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਨੁਸ਼ਾਸਤ ਜੀਵਨ ਹੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦਾ ਰਸਤਾ ਹੈ। ਕਾਲਜ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਫਗਵਾੜਾ ਦਾ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਸਨਮਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜ਼ੋਨ : ਅਕਾਲ ਪਿੰਡ ਉੱਚ ਸੈਮੀਨਾਰ : 20 ਜਨਵਰੀ 2011 ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਕਾਲਜ ਵਿਖੇ ਇਕ ਸੈਮੀਨਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡਾ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਨੇ ਸਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ। ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿਚ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਭਰਮ ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ। ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਖੌਤੀ ਚਮਤਕਾਰਾਂ, ਜਾਦੂ ਟੂਣਿਆਂ, ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਆਦਿ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੋਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਟੋਣੇ ਟੋਟਕੇ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਵਿਗਿਆਨਕ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਵੀ ਕੀਤੀ ।

- [illegible]

ਇਕਾਈ ਅਜੀਤਗੜ੍ਹ : (1) ਅਧਾਰਸ਼ਿਲਾ ਪਟੇਲ-ਚੌਕ ਬਾਲਵੰਦਰ ਮਸੂਲ ਅਜੀਤਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਮੈਜਿਕ ਬਾਰੇ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਲਗਾਈ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੁਖਦੇਵ ਮਜੂਆਪੁਰੀ ਅਤੇ ਸੁਖਦੀਪ ਵੱਲੋਂ ਮੈਜਿਕ ਟਰਿੱਕਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਜੋ ਚਲਾਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਬਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ । ਜ਼ੋਨ ਜਥੇਬੰਦਕ ਮੁਖੀ ਕੁਲਜੀਤ ਡੋਗਰਾ ਖੋਜਾ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਪਨਾਉਣ ਅਤੇ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ।

(2) ਕਣਟੋਲਮੈਂਟ ਇਲਾਕਾ 'ਤੇ ਅਜੀਤਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਪੁਸਤਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਚੋਖੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸਾਹਿਤ, ਕੈਲੰਡਰ ਅਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿਕਿਆ । ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਥੀ ਜਸਪਾਲ ਰਾਮ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜ਼ੀ, ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਖੋਜਾ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਰਿਹਾ ।

- ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਖੋਜਾ

ਜ਼ੋਨ ਬਠਿੰਡਾ : ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੈਮੀਨਾਰ : ਸਥਾਨਕ ਟੀਚਰਜ਼ ਹੋਮ ਵਿਖੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿਤ 'ਕਾਇਆ ਵਿਗਿਆਨ' ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਆਯੋਜਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਡਾ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਲੈਕਚਰਾਰ ਡਾਇਟ ਸੰਗਰੂਰ ਸਨ । ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਰ ਰਾਹੀਂ ਵੀਡੀਓ ਦਿਖਾ ਕੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਕਰਾਣੂਆਂ ਦੀ ਸਰੀਰਕੀ, ਬਣਤਰ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਜਨਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੌਖੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਿੱਤੀ । ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਜੈਨਿਟਿਕਸ ਅਤੇ ਕਾਇਆ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਚਲੇ ਫਰਕ ਅਤੇ ਲੈਂਗਿਕ ਦੀ ਜੈਵ ਵਿਗਿਆਨਕਤਾ ਸਬੰਧੀ ਤੱਥਾਂ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਠੋਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ । ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਿੱਖਤੇ ਜਗਿਆਸੂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਬੁਲਾਰੇ ਨੂੰ ਅਨੇਕਾਂ ਸੁਆਲ ਕੀਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਡਾ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਠਰੰਮੇ, ਸਹਿਜ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਦਲੀਲਾਂ (ਤੱਥਾਂ) ਮੁਤਾਬਕ ਤਸੱਲੀ ਬਖਸ਼ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤੇ । ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਬਠਿੰਡਾ ਅਤੇ ਜ਼ੋਨ ਬਠਿੰਡਾ ਮੁਖੀ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜ਼ੋਨ ਜਥੇਬੰਦਕ ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਾਠਕਾਂ, ਸਮਰਥਕਾਂ ਅਤੇ ਡਾ. ਢੀਂਡਸਾ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ । ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਸਟੇਟ ਆਗੂ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮਾ ਸਰਜਾ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖੇ ।

- ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨਿਰਮਾਣ

ਇਕਾਈ ਮਿਲਾਪੁਰ : ਨਾਟਕ ਮੇਲਾ : 30 ਦਸੰਬਰ 2012 ਨੂੰ ਪਾਲਕ ਧੋਲੇਸ ਮਿਲਾਪੁਰ ਵਿਖੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਨਾਟਕ ਮੇਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ । ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਇਕਬਾਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ, ਉੱਘੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਡਾ. ਤੇਜਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਰਵੇਲ ਯੂਨੀਅਨ ਲੀਡਰ ਗੁਰਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਮਾਲ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਇਕਾਈ ਦੇ ਸਮੂਹਿਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਮਾ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਮੇਲੇ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਹੋਇਆ । ਇਕਾਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਾਸਟਰ ਪਰਮ ਵੇਦ ਨੇ ਨਾਟਕ ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ । ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਦੌੜ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ । ਇਸ ਮੌਕੇ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜ਼ੀ, ਧਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਜਾਦੂ ਦੇ ਸ਼ੋਅ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ । ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੋਹਰਾ, ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਚੇਤਨਾ, ਮੇਜਰ ਉਪਲੀ ਨੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ । ਲੋਕ ਚੇਤਨਾ ਕਲਾ ਮੰਚ ਬਾਬਕੇ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਾਟਕ ਟੀਮ ਨੇ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਕੁਲਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨਾ ਹੇਠ ਨਾਟਕ 'ਸਮਾਜ', 'ਪੰਡਿਤ ਬਨਾਰਸੀ ਰਾਮ', 'ਕਲਾਕਾਰ ਦੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ' ਖੇਡਿਆ । ਇਸ ਮੌਕੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਸਟਾਲ ਵੀ ਲਗਾਈ ਗਈ । ਲੈਕਚਰਾਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ । ਮੇਲੇ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮੈਂਬਰਾਂ ਜਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਹਰਕੇਸ਼ ਲਾਲ ਪੁਰੀ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਣੀ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ, ਨਿਰਮਲ ਉਪਲੀ, ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ ਨਾਥ, ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਰੂਪ ਸਿੰਘ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਨੇ ਪੂਰੀ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ।

- ਪਰਮ ਵੇਦ

ਸਰਬਿੰਦਰ ਧਾਲੀਵਾਲ ਭੈਣਾਂ ਯਾਦਗਾਰੀ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸਮਾਗਮ : 22 ਦਸੰਬਰ 2011 ਨੂੰ ਭਰ ਜਵਾਨੀ ਵਿੱਚ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਏ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਗੂ ਸਰਬਿੰਦਰ ਧਾਲੀਵਾਲ ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਬਰਸੀ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਕਾਈ ਧਾਲੀਵਾਲ ਭੈਣਾਂ ਅਤੇ ਮਾਲਵਾ ਜ਼ੋਨ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ 23 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਧਾਲੀਵਾਲ ਭੈਣਾਂ ਵਿਖੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮੇਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਨਾਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਭਾਅ ਜੀ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਾਟਕ ਕਲਾ ਕੇਂਦਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵੱਲੋਂ ਇਕੱਤਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨਾ ਹੇਠ ਤਿੰਨ ਨਾਟਕ 'ਕਲਾਕਾਰ ਦੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ', 'ਜਾਗਤ' ਅਤੇ 'ਬੁੱਤ ਜਾਗ ਪਿਆ' ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ । ਇਸ ਮੌਕੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਗੂ ਮਾਸਟਰ ਰਾਜਿੰਦਰ ਭਦੌੜ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ

ਕੀਤਾ । ਸੰਤ ਆਗੂ ਸੁਮੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਆਯੋਜਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਸਰਵਿੰਦਰ ਧਾਲੀਵਾਲ ਦੀ ਪਤਨੀ ਜਸਮੀਤ ਕੌਰ, ਬੇਟੀ ਨਵਨੀਤ, ਬੇਟਾ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਅਤੇ ਭਰਾ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵਧਾਈ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹਨ । ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਗੂ ਜਸਮੀਤ ਜਲੰਧਰ ਨੇ ਵੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ । ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੋਪਾਲਪੁਰ ਸੈਂਟਰਿੰਗ ਇਕਾਈ ਦੇ ਸਰਵਿੰਦਰ ਗੋਪਾਲਪੁਰਾ ਨੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ । ਧਾਲੀਵਾਲ ਭੈਣਾਂ ਇਕਾਈ ਦੇ ਸੰਦੀਪ ਭੈਣਾਂ ਨੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਇਲਾਕਾ ਨਿਵਾਸੀਆਂ, ਸਭੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ । ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਗੂ ਸੋਹਿੰਦਰ ਗੁਪਾਲਪੁਰਾ ਤੇ ਮੁਖਤਿਆਰ ਗੁਪਾਲਪੁਰਾ ਨੇ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਾਥੀ ਭੈਣਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤਰਕ ਜਾਗ੍ਰਤ ਇਕਾਈ ਦੇ ਸੁਖਦੇਵ ਫਿਰਦੋਸ ਪੰਨੂਆ ਅਤੇ ਸਤਪਾਲ ਬਾਸਰਕਾ ਨੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਲਗਾਈ । ਇਸ ਮੌਕੇ ਡਾ. ਸੈਣੀ ਵਾਲਾ ਨੇ ਮਰਨ ਉਪਰੰਤ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸਬੰਧੀ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਵਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਈ.ਸੀ. ਦੀ ਇਕਾਈ ਦੇ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਅਤੇ ਇਲਾਕਾ ਲਈ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਯਤਨਾਂ ਉੱਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ । ਇਸ ਮੌਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਇਕਾਈ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਿਰਮਾਣ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਤਨਾਮ ਪੁੰਡ, ਡਾ. ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ, ਅਮਨ ਜਲੰਧਰ, ਸੁਖੀਰ ਕੁਮਾਰ, ਜਸਪਾਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਇਲਾਕਾ ਨਿਵਾਸੀ ਅਤੇ ਸਭੇ ਸਬੰਧੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਏ ।

ਸੁਮੀਤ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਮੌਤ ਉਪਰੰਤ ਸਰੀਰਦਾਨ ਸਮਾਗਮ : ਇਕਾਈ ਟਾਂਡਾ ਮਹਾਂ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਮੈਂਬਰ ਡਾ. ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ 29 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਦਿਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ 9 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਿਖੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਬੋਲਦਿਆਂ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਫਤਿਹਪੁਰ ਨੇ ਜੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ । ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੀ.ਟੀ.ਓ. ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸਤੰਬਰ ਕਿਸਟੀ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ: ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਸਲੇਮਪੁਰ ਅਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮੈਂਬਰ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ । ਡਾ: ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

- ਇਕਬਾਲ ਫਤਿਹਪੁਰ ਟਾਂਡਾ-ਮਹਾਂ

ਮਾਘੀ ਮੇਲੇ ਤੇ ਤਿੰਨ ਰੋਜ਼ਾ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਨਾਟਕ ਮੇਲਾ:

ਇਕਾਈ ਮੁਕਤਸਰ-ਮਲੋਟ: ਇਸ ਇਕਾਈ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਮਨਪਿਆਰੇ ਇਕਾਈ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਮੁਕਤਸਰ ਮਾਘੀ ਮੇਲੇ ਤੇ 14, 15 ਅਤੇ 16 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਰੋਜ਼ਾ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਨਾਟਕ ਮੇਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਨਾਟਕਕਾਰ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸੀ। ਮੇਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ 'ਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਨੇ ਮੈਜਿਕ ਸ਼ੋਅ, ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਗੀਤ ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਤਕਰੀਰਾਂ ਨਾਲ ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਟੁੰਬਿਆ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਪੈਰੀਮਾਊ ਸਕੂਲ ਆਫ ਡਰਾਮਾ ਦੀ ਨਾਟਕ ਟੀਮ ਨੇ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨਾ ਹੇਠ ਇਹ ਲਹੂ ਕਿਸ ਦਾ ਹੈ, ਤਮਾਸ਼ਾ ਮੰਡਲੀਆਂ ਦਾ ਆਦਿ ਨਾਟਕ ਖੇਡੇ। ਪਲਸ ਮੰਚ ਦੀ ਸੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਅਰੀਤ ਅਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਗੂ ਰਾਜਿੰਦਰ ਭਦੌੜ ਨੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਨਾਟ ਮੇਲੇ ਦੇ ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸਕੂਲ ਆਫ ਡਰਾਮਾ ਦੀ ਨਾਟਕ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਕਾਰ ਕੀਰਤਨ ਸੰਧੂ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨਾ ਹੇਠ ਬਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਤੇ ਕਿਰਤੀ ਨਾਟਕ ਸਫ਼ਲਤਾ ਪੂਰਵਕ ਖੇਡੇ ਗਏ। ਇਸ ਦਿਨ ਪਲਸ ਮੰਚ ਦੇ ਸੂਬਾਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨੇ ਦਿਨ ਸੁਖਦੇਵ ਮਲੂਕਪੁਰਾ ਨੇ ਜਾਦੂ ਕਲਾ ਰਾਹੀਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜਾਦੂ ਕਲਾ ਦੇ ਭੇਦ ਸਮਝਾਏ ਜਦਕਿ ਲੋਕ ਸੰਗੀਤ ਮੰਡਲੀ ਜੀਦਾ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਕਲਾ ਦਾ ਲੋਹਾ ਮਨਵਾਇਆ। ਨਾਟ ਮੇਲੇ ਦੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਲਈ ਦੀਪਕ ਜਿੰਦੀ, ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਵਾਕਫ਼, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੈਦੂਵਾਲਾ, ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਮਿਠਾਬਾਜੀ, ਪ੍ਰਵੀਨ ਸੰਗਰਾਵਾਂ, ਰਮਨ ਬਠਿੰਡਾ ਗੁਰੂਹਰਸਹਾਏ, ਸਰਬਜਿੰਦਰ ਸਰਾਈਨਾਗਾ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਖੋਖਰ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਭੰਗਚੜ੍ਹੀ, ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਿੰਘ ਮਿੱਡਾ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਭਰਪੂਰ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ। ਮੇਲੇ ਦੌਰਾਨ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਤੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਸਟਾਲਾਂ ਤੋਂ 27,650 ਰੁਪਏ ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਵਿਕਿਆ। ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਨਤਕ ਲਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਦੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਖੂਬ ਦਾਦ ਦਿੱਤੀ। ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਰਾਮ ਸਵਰਨ ਲੱਖੇਵਾਲੀ ਨੇ ਨਿਭਾਈ।

-ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਵਾਕਫ਼

ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸੋਚਣ ਢੰਗ ਵਿਗਿਆਨਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ (ਰਜਿ:) ਦਾ ਚੋਣਵਾਂ ਸਾਹਿਤ

ਜਿਲਦ-14 Volume 14 | ਰਜਿ: ਨੰ: PUNPUN/2000/5393 | ਅੰਕ : 2 Issue : 2

ਮਰਹੂਮ ਬ੍ਰਿਜ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਬ੍ਰਿਜ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਯਾਦਗਾਰੀ ਐਵਾਰਡ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਰਵਿੰਦਰ ਰਾਹੀ

ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਵਿਖੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਵੱਲੋਂ 'ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ' ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਕਰਵਾਈ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜਮਹੂਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਭਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰੋ. ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੜਕੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜਬਰ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੱਢੇ ਗਏ ਰੋਸ ਮਾਰਚ ਦਾ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼

ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ੋਨ ਵੱਲੋਂ 'ਤਾਰਾ ਵਿਗਿਆਨ' ਬਾਰੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸੈਮੀਨਾਰ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਡਾ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ

ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕੁੜੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਬਲੱਡ ਡੋਨੇਸ਼ਨ ਕੈਂਪ ਦੌਰਾਨ ਖ਼ੂਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨੌਜਵਾਨ

ਸੰਗਰੂਰ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਏ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮੇਲੇ ਸਮੇਂ ਸ਼ਮ੍ਹਾਂ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ

If undelivered please return to :

Tarksheel

Tarksheel Bhawan, Tarksheel Chowk,
Sanghera Bye Pass, BARNALA-148101
Post Box No. 55

Ph. 01679-241466, Cell 98789 53561
Web : www.tarksheel.org
e-mail : tarkshiloffice@gmail.com

BOOK POST
(Printed Matter)

To ....

....

....